

Missio Dei Suomen evankelis-luterilaisen kirkon
lähetysjärjestöjen tekemissä sopimuksissa ulkomaisten
yhteistyökirkkojensa kanssa

Jukka Kivinen
Ekumeniikan pro gradu -tutkielma
Huhtikuu 2020

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion Teologinen tiedekunta		Laitos – Institution Systemaattinen teologia	
Tekijä – Författare Jukka Tapio Kivinen			
Työn nimi – Arbetets titel Missio Dei Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetysjärjestöjen tekemissä sopimuksissa ulkomaisten yhteistyökirkkojensa kanssa			
Oppiaine – Läroämne Ekumeniikka			
Työn laji – Arbetets art Pro gradu -tutkielma		Aika – Datum Huhtikuu 2020	Sivumäärä – Sidoantal 93
<p>Tiivistelmä – Referat</p> <p>Tämän tutkimuksen tarkoituksena on vastata kysymykseen: Miten Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kuuden virallisen lähetysjärjestön tekemissä sopimuksissa omien ulkomaisten yhteistyökirkkojensa kanssa ilmenee käsitys kokonaisvaltaisesta kolmiyhteisen Jumalan lähetyksestä (Missio Dei)? Tämän lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan sopimusten esiin nostamia luterilaisen kirkkoperheen yhteneviä lähetysteologisia näkökulmia. Tutkimuksessa mukana olevat lähetysjärjestöt ovat Suomen Lähetysseura (SLS), Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys (SLEY), Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finland (SLEF), Suomen Evankelisluterilainen Kansanlähetys (SEKL), Lähetysyhdistys Kylväjä ja Medialähetysjärjestö Sanansaattajat (Sansa). Tutkimusmetodina on systemaattinen analyysi.</p> <p>Tutkimuksen lähteinä ovat edellä mainittujen lähetysjärjestöjen tekemät 42 yhteistyösopimusta yhteensä 30 eri kirkon kanssa. Taustaluvussa syvennyttään ensin luterilaisen lähetysteologian perusajatuksen, lähetykseen Jumalan lähetyksenä (Missio Dei). Tässä yhteydessä esittely seuraa Luterilaisen maailmanliiton asiakirjaa Yhdessä Jumalan lähetyksessä, jonka voi nähdä tarjoavan hyvän johdannon Missio Dei -malliin. Tämän jälkeen esitellään Luterilaisen maailmanliiton ja Kirkkojen maailmanneuvoston viimeisimmät lähetysteologiset asiakirjat <i>Lähetys kontekstissa</i> ja <i>Yhdessä kohti elämää</i> sekä Suomen ev.-lut. kirkon lähetysstrategia <i>Yhteinen todistus</i> ja Suomen ev.-lut. kirkon järjestämän lähetyskumppanuusneuvotteluiden asiakirja <i>Your Kingdom Come</i>. Nämä asiakirjat tarjoavat reflektiopinnan tarkastella sopimuksista nousevia lähetysteologisesti merkittäviä ilmauksia. Tutkimuksessa käydään läpi tutkimuksessa olevat sopimukset järjestöittäin, nostetaan esille teologisia ilmaisuja ja analysoidaan, miten kokonaisvaltainen lähetys Jumalan lähetyksenä ilmenee kyseisen järjestön sopimuksissa.</p> <p>Tutkimuksessa selviää, että Jumalan lähetykseen (Missio Dei) viitataan esimerkiksi ilmauksilla kolmiyhteisen Jumalan lähetys / trinitaarinen lähetyskäsitys, lähetyksen kokonaisvaltaisuus/holistisuus, tasavertainen lähetyskumppanuus, Jumalan rakkaus lähetyksen lähtökohtana, evankeliumin julistaminen, lähetyskäskyn toteuttaminen, marginaaleista nouseva missio ja Jumalan valtakunnan ilmestyminen lähetystyön päätepisteenä. Myös tunnustuspohjan merkitys tulee esille sopimusteksteissä. Tutkimuksessa huomataan, että ilmauksissa on suuriakin eroavaisuuksia lähetysjärjestöjen välillä. Lisäksi tutkimuksessa havaitaan, että sopimuksista löytyy eroavaisuuksia myös lähetysjärjestön sisällä. Tutkimuksessa tehdään havaintoja siitä, että ainakin joillain lähetysjärjestöillä on suunta järjestön sisällä kohti yhtenäisempiä sopimustekstejä.</p>			
Avainsanat – Nyckelord Missio Dei, Jumalan lähetys, lähetystyön sopimukset, lähetysteologia, lähetyskumppanuus, lähetysjärjestöt			
Säilytyspaikka – Förvaringställe Helsingin yliopiston kirjasto, Keskustakampuksen kirjasto, Teologia			
Muita tietoja			

1 Johdanto	2
2 Taustaluku.....	6
2.1 Lähetys kokonaisvaltaisena kolmiyhteisen Jumalan lähetyksenä (Missio Dei).....	6
2.2 Viimeaikainen kansainvälinen lähetysskeskustelu.....	10
2.2.1 Lähetys kontekstissa: Muutos, sovinto, voimaannuttaminen	10
2.2.2 Yhdessä kohti elämää: lähetys ja evankelioiminen muuttuvassa maailmassa	14
2.3 Yhteinen todistus	17
2.4 Your Kingdom Come	19
3 Sopimustekstien esittely	21
4 Sopimustekstien tarkastelua	25
4.1 Suomen Lähetysseura.....	25
4.1.1 Järjestön teologinen itseymmärrys.....	25
4.1.2 Angolan evankelis-luterilainen kirkko (1)	27
4.1.3 Bolivian evankelis-luterilainen kirkko (2)	27
4.1.4 Botswanan evankelis-luterilainen kirkko (3)	28
4.1.5 Etiopian evankelinen Mekane Yesus kirkko (4).....	29
4.1.6 Hong Kongin evankelis-luterilainen kirkko (5).....	30
4.1.7 Jordanian ja Pyhän Maan evankelis-luterilainen kirkko (6)	31
4.1.8 Kiinan kristillinen neuvosto (7)	32
4.1.9 Kolumbian evankelis-luterilainen kirkko (8).....	32
4.1.10 Malawin evankelis-luterilainen kirkko (9).....	33
4.1.11 Namibian evankelis-luterilainen kirkko (10)	33
4.1.12 Pakistanin kirkko / Peshawarin hiippakunta (11)	33
4.1.13 Senegalin luterilainen kirkko (12)	34
4.1.14 Taiwanin luterilainen kirkko (13)	36
4.1.15 Tansanian evankelis-luterilainen kirkko (14).....	38
4.1.16 Thaimaan evankelis-luterilainen kirkko (15)	39
4.1.17 Venezuelan evankelis-luterilainen kirkko (16)	40
4.1.18 Viron evankelis-luterilainen kirkko (17).....	41
4.1.19 Kokonaisvaltainen lähetys Jumalan lähetyksenä Suomen Lähetysseuran sopimuksissa.....	41
4.2 Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys.....	45
4.2.1 Järjestön teologinen itseymmärrys.....	45
4.2.2 Afrikan evankelis-luterilainen kirkko, Sambia (1).....	46
4.2.3 Etelä-Sudanin ja Sudanin evankelis-luterilainen kirkko (2).....	47
4.2.4 Inkerin evankelis-luterilainen kirkko Venäjällä (3)	48
4.2.5 Itsenäinen evankelis-luterilainen kirkko (Selbständige Evangelisch-Lutherische Kirche, SELK), Saksa (4)	49
4.2.6 Japanin evankelis-luterilainen kirkko (5).....	50
4.2.7 Kenian evankelis-luterilainen kirkko (6)	50
4.2.8 Korean luterilainen kirkko (7).....	51
4.2.9 Myanmarin luterilainen kirkko (8).....	51
4.2.10 Viron evankelis-luterilainen kirkko (9)	51
4.2.11 Kokonaisvaltainen lähetys Jumalan lähetyksenä Suomen Luterilaisen Evankeliumiyhdistyksen sopimuksissa	52
4.3 Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finland.....	54
4.3.1 Järjestön teologinen itseymmärrys.....	54
4.3.2 Etiopian evankelis-luterilainen kirkko (1)	56
4.3.3 Istanbulin luterilainen kirkko (2).....	56
4.3.4 Kenian evankelis-luterilainen kirkko (3)	58
4.3.5 Viron evankelis-luterilainen kirkko (4)	58

4.3.6 Kokonaisvaltainen lähetys Jumalan lähetyksenä Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finlandin sopimuksissa.....	59
4.4 Suomen Evankelisluterilainen Kansanlähetys	60
4.4.1 Järjestön teologinen itseymmärrys.....	60
4.4.2 Bulgarian evankelis-luterilainen kirkko (1).....	61
4.4.3 Etiopian evankelinen Mekane Yesus kirkko (2).....	62
4.4.4 Inkerin evankelis-luterilainen kirkko Venäjällä (3)	64
4.4.5 Istanbulin luterilainen kirkko (4)	65
4.4.6 Länsi-Japanin evankelis-luterilainen kirkko (5)	65
4.4.7 Viron evankelis-luterilainen kirkko (6)	66
4.4.8 Kokonaisvaltainen lähetys Jumalan lähetyksenä Suomen Evankelisluterilaisen Kansanlähetyksen sopimuksissa.....	67
4.5 Lähetysyhdistys Kylväjä	68
4.5.1 Järjestön teologinen itseymmärrys.....	68
4.5.2 Bangladeshin evankelis-luterilainen kirkko (1).....	71
4.5.3 Etiopian evankelinen Mekane Yesus kirkko (2).....	72
4.5.4 Inkerin evankelis-luterilainen kirkko Venäjällä (3)	73
4.5.5 Länsi-Japanin evankelis-luterilainen kirkko (4)	74
4.5.6 Mongolian evankelis-luterilainen kirkko (5).....	74
4.5.7 Viron evankelis-luterilainen kirkko (6)	75
4.5.8 Kokonaisvaltainen lähetys Jumalan lähetyksenä Lähetysyhdistys Kylväjän sopimuksissa.....	75
4.6 Medialähetysjärjestö Sanansaattajat.....	76
4.6.1 Järjestön teologinen itseymmärrys.....	76
4.6.2 Evankelis-luterilainen Gossner kirkko (Gossner Evangelical Lutheran Church in Chotanagpur & Assam), Intia (1)	77
4.6.3 Inkerin evankelis-luterilainen kirkko Venäjällä (2)	78
4.6.4 Intian yhdistyneet luterilaiset kirkot (United Evangelical Lutheran Churches in India) (3)	79
4.6.5 Kroatian evankelinen kirkko (4).....	79
4.6.6 Kokonaisvaltainen lähetys Jumalan lähetyksenä Medialähetysjärjestö Sanansaattajien sopimuksissa.....	80
5 Johtopäätökset	81
6 Lähde- ja kirjallisuusluettelo	87

1 Johdanto

”Kirkon lähetys perustuu kolmiyhteisen Jumalan lähetykseen, johon kaikki kristityt on kutsuttu. Lähetys on kaikkien kirkkojen ja jokaisen seurakunnan perustehtävä. Kirkko ja sen lähetysjärjestöt vievät rohkeasti sanoman lähellä ja kaukana elävien keskuuteen. Kokonaisvaltaiseen lähetykseen kuuluu oikeudenmukaisuuden, ihmisarvon, yhdenvertaisuuden ja perusoikeuksien puolustaminen. Kirkko ja sen lähetysjärjestöt kohtaavat, kuuntelevat ja palvelevat kaikkia ihmisiä. Ne kohtaavat erityisesti syrjäytettyjä, syrjään jääneitä ja vainottuja.”¹

Kirkolla ei ole lähetystä, vaan lähetyksellä on kirkko. Syy siihen, että kirkko on olemassa on se, että se osallistuu Jumalan lähetykseen. ”Niin kuin Isä on lähettänyt minut, niin lähetän minä teidät.” (Joh. 20:21). Tämä tehtävä ei ole kirkolle valinnainen, koska lähetyksen katsotaan olevan osa kirkon olemusta.² Kirkko lähetettynä, tarkoittaa toiminnan suuntautumista itsestä poispäin, ulkoisen maailmaan evankeliumin leviämiseksi, kristilliseksi palveluksi ja ykseyden etsimiseksi. Koska kirkko suuntautuu ulospäin, se on yhtä aikaa sekä paikallinen toimija että osa globaalia Kristuksen kirkkoa.³ Kristityt on yhdessä kutsuttu toteuttamaan ja osallistumaan Jumalan lähetykseen (Missio Dei). Lähetys Jumalan lähetyksenä nähdään vallitsevana mallina ekumeenisessa lähetyskeskustelussa.⁴

Suomen ev.-lut. kirkko ja sen viralliset lähetysjärjestöt ovat solmineet perussopimuksen, jonka kautta ne ovat sitoutuneet kirkon uuteen lähetysstrategiaan *Yhteinen todistus*. Ajatus lähetyksestä kolmiyhteisen Jumalan lähetyksenä käy ilmi tästä uudesta lähetysstrategiasta. Sama malli ilmenee myös uusimmista kansainvälisistä lähetysteologisista asiakirjoista.

Kuitenkin lähetysjärjestöt ovat hyvin erilaisia ja niillä on omat teologiset lähtökohtansa. Lähetysjärjestöt tekevät yhteistyötä luterilaisten kirkkojen kanssa ympäri maailmaa. Myös näiden yhteistyökirkkojen tilanteet ovat hyvin moninaisia. Eroavaisuuksia on esimerkiksi siinä, kuinka suuria, minkä ikäisiä tai miten voimakkaasti kasvavia ne ovat.

Meneillään oleva muutos kristinuskon väestöllisessä painopisteessä pohjoisen ja eteläisen pallonpuoliskon välillä aiheuttaa muutoksia yhteistyön ja

¹ Kohtaamisen kirkko esite 2016.

² Lähetys kontekstissa 2005, 30.

³ Seurakunta elää lähetettynä 2019, 4–5.

⁴ Ahonen 2012, 16.

kumppanuuden muotoihin. On arvioitu, että vuonna 2050 kristityistä 77 prosenttia asuu eteläisellä pallonpuoliskolla.⁵

Lähetys on nykyaikana hyvin laajalti ymmärretty kirkkojen väliseksi yhteistyöksi.⁶ Lähetyskumppanuutta on kuvailtu viimeaikaisessa keskustelussa rinnalla kulkemisena ja matkakumppanuutena.⁷ Esimerkiksi Luterilaisen maailmanliiton (jatkossa LML) lähetysteologinen asiakirja Lähetys kontekstissa toteaa, että ”kirkko toteuttaa lähetystään Emmauksen tien esimerkin tavoin liittymällä ihmisten seuraan ja kulkemalla heidän kanssaan mitä moninaisimmissa tilanteissa”.⁸ Teema oli esillä myös Suomen ev.-lut. kirkon järjestämässä lähetyskumppanuusneuvottelussa vuonna 2014. Tulevaisuudessakin lähetystyö edellyttää yhteistyötä ja kumppanuutta. Yksi keino tarkastella yhteistyötä ja lähetysteologisia näkökulmia on tutkia lähetyskumppaneiden välisiä sopimuksia ja niiden sisältöä.

Tämän pro gradu -tutkielman tarkoituksena on vastata kysymykseen: Miten Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kuuden virallisen lähetysjärjestön tekemissä sopimuksissa omien ulkomaisten yhteistyökirkkojensa kanssa ilmenee käsitys kokonaisvaltaisesta kolmiyhteisen Jumalan lähetyksestä (Missio Dei)? Tutkimuksessa tarkastellaan myös sitä, onko sopimusteksteistä löydettävissä luterilaisen kirkkoperheen yhteistä näkemystä lähetyksestä, sillä valtaosa yhteistyökirkkoista edustaa kuitenkin Luterilaisen maailmanliiton jäsenistöä.

Suomen ev.-lut. kirkolla on lähetystyönsä kanavina yhteensä seitsemän virallisen lähetysjärjestön statuksen saanut lähetysjärjestöä. Kirkolliskokouksen hyväksymiä kirkon lähetysjärjestöjä ovat hyväksymisjärjestyksessä:

Suomen Lähetysseura (SLS)

Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys (SLEY)

Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finland (SLEF)

Suomen Piipliaseura (SPS)

Suomen Evankelisluterilainen Kansanlähetys (SEKL)

Lähetysyhdistys Kylväjä (Kylväjä)

Medialähetysjärjestö Sanansaattajat (Sansa)

⁵ Zurlo, Gina A. & Todd M. Johnson & Peter F. Crossing 2020, 10.

⁶ Jukko & Rusama 2014, 7.

⁷ Lähetys kontekstissa 2005, 47.

⁸ Lähetys kontekstissa 2005, 10.

Suomen Pipliaseura rajataan tämän tutkimuksen ulkopuolelle, koska se toimii ekumeenisella pohjalla eikä se ole erillisasemansa takia velvollinen noudattamaan Suomen ev.-lut. kirkon tunnustusta.⁹

Tutkimusmetodina tässä pro gradu-tutkielmassa on systemaattinen analyysi. Tutkimuksen primaarilähteinä toimivat tutkimuksessa mukana olevien kuuden Suomen ev.-lut. kirkon virallisen lähetysjärjestöjen solmimat sopimustekstit omien ulkomaisten luterilaisten yhteistyökirkkojen kanssa.

Aikaisempaa tutkimusta liittyen Suomen ev.-lut. kirkon lähetysjärjestöjen yhteistyösopimuksiin ei tiettävästi ole tehty. Yleisestikään sellaista tutkimusta, jossa käsittelyn kohteena olisivat kaikki viralliset lähetysjärjestöt ei ollut löydettävissä. Tämä oli yksi keskeinen kiinnostusta herättänyt tekijä siihen, että tutkimuskohde valikoitu tämän pro gradu-tutkielman aiheeksi. Lähetystä Jumalan lähetystenä (Missio Dei) -näkökulmaa ovat osaltaan käsitelleet esimerkiksi Tuula Rasilainen vuonna 1999 julkaistussa pro gradu -tutkielmassa *Kolmiyhteisen Jumalan lähetys: Luterilaisen maailmanliiton missiologia asiakirjassa Together in God's mission* sekä tässäkin tutkielmassa viitattu Timo-Matti Haapiainen väitöskirjassaan *Jumalan lähetys: Georg Friedrich Vicedomin Missio Dei -mallin rakenne ja ekumeeninen konteksti*.

Tutkimuskysymykseen vastaaminen lähtee liikkeelle siitä, että taustaluvussa (luku 2) esitellään tutkimuksen kannalta relevanttia taustamateriaalia. Ensin tarkastellaan yleisesti luterilaisen lähetystyön perusteita, lähetystä kolmiyhteisen Jumalan lähetystenä (Missio Dei). Tämän jälkeen käsitellään lähetysten kansainvälistä keskustelua niin luterilaisen kirkkoperheen kuin nykyaikaisen ekumeenisen liikkeen näkökulmasta. Tässä yhteydessä tarkastelu kohdistuu Luterilaisen maailmanliiton ja Kirkkojen maailmanneuvoston viimeisimpiin lähetysteologisiin asiakirjoihin. Lisäksi taustaluvussa esitellään Suomen ev.-lut. kirkon uutta lähetysstrategiaa ja Järvenpään lähetyskumppanuusneuvottelun asiakirjaa. Tarkoituksena on siis esitellä sellainen yleiskuvaus luterilaisen kirkkoperheen lähetysnäystä, jonka vaikutuksessa lähetysjärjestöjen solmimat sopimukset ovat syntyneet ja jonka avulla voidaan

⁹ Suomen ev.-lut. kirkon lähetysstrategiassa todetaan Suomen Pipliaseuran asemasta seuraavasti: ”Se mitä tässä sopimuksessa lausutaan lähetysjärjestön suhteesta tunnustukseen, ei koske Suomen Pipliaseuraa, jonka jäsenkuntaan kuuluvat Suomen ev.-lut. kirkon seurakuntien lisäksi myös Suomen ortodoksinen kirkko, Katolinen kirkko Suomessa ja Suomen vapaakristillinen neuvosto.” Yhteinen todistus 2018, 9.

reflektoida sopimuksissa mahdollisesti näkyviä kolmiyhteisen Jumalan lähetyksen ilmenemismuotoja.

Luvussa 3 esitellään tutkimuksen päälähteinä käytettävät yhteistyösopimukset. Tässä kohdassa katsotaan sopimuksia yleisluontoisesti ja tarkastellaan esimerkiksi sitä, millä aikakaudella sopimukset on tehty, millä kielillä ne on kirjoitettu ja kuinka laajoja ne ovat.

Luvussa 4 käydään läpi tutkimuksessa mukana olevat sopimukset järjestöittäin. Ennen kunkin järjestön sopimustekstien tarkastelua käsitellään soveltuvien osien järjestön teologista itseymmärrystä. Käsittelyssä nostetaan esille teologisia ilmaisuja, joilla pyritään vastaamaan tutkimuskysymykseen. Jokaisen lähetysjärjestön sopimusten tarkastelun jälkeen analysoidaan omassa kappaleessa, miten kokonaisvaltainen lähetys Jumalan lähetyksenä ilmenee kyseisen järjestön sopimuksissa. Luvussa 5 esitetään tärkeimmät tutkimustulokset ja näiden perusteella tehtävät johtopäätökset sekä ajatukset jatkotutkimukselle.

2 Taustaluku

2.1 Lähetyksen kokonaisvaltaisena kolmiyhteisen Jumalan lähetyksenä (Missio Dei)

1950-luvulta lähtien vallitsevana ajatuksena lähetykseskustelussa on ollut ymmärtää lähetyksen Jumalan lähetyksenä (Missio Dei). Missio Dei nousi laajempaan tietoisuuteen vuoden 1952 Willingenin lähetyiskonfrenssin jälkimainingeissa.¹⁰ Lähetyksen perustan ei nähty enää nousevan ihmisen omista ponnisteluista ja tavoitteista tai kirkosta, vaan kestävämpiä lähtökohtia etsittiin Jumalasta itsestään. Lähetysteologisessa keskustelussa tätä paradigman muutosta on usein kuvattu siirtymisenä lähetyksen ekklesiokeskeisestä ajatusmallista teosentriseen malliin.¹¹ Käsitteelle Missio Dei on esitetty lähetysteologisessa keskustelussa useita erilaisia, keskenään jopa osittain ristiriitaisia, malleja.¹² Käsitteen esiinnousun suurena ansiona voidaan Risto Ahosen mukaan nähdä se, että ”se on kiinnittänyt huomiota lähetyksen ja triniteetin erottamattomaan yhteyteen.”¹³ Tässä tutkimuksessa pitäydytään kuitenkin käsitteelle esitetyissä yleisissä ja laajasti hyväksytyissä lähtökohdissa.¹⁴

Lähetyksen kolmiyhteisen Jumalan lähetyksenä on ilmaistu *Suomen ev.-lut kirkon lähetystyön ja kansainvälisen diakonian peruslinja vuoteen 2015* -asiakirjassa seuraavasti:

”Lähetyksen perustuu Pyhän Kolmiyhteisen Jumalan toimintaan maailmassa. Lähetyksen lähtökohta on Jumalan olemuksessa, kolminaisuuden persoonien keskinäisessä rakkaudessa ja yhteydessä. Tähän yhteyteen Jumalan luoma ihminen on tarkoitettu. Isä lähetti Poikansa maailmaan pelastaakseen hänestä eroon joutuneen ihmisen. Poika ja Pyhä Henki kutsuvat kaikkia yhteyteensä ja syntien anteeksiantamisen osallisuuteen (Joh. 17:18, 20:21).”¹⁵

Kirkko, seurakunta ja kaikki kristityt ovat osallisia tähän Kolmiyhteisen Jumalan pelastavaan toimintaan, kun he tekevät lähetystyötä. Kirkon missionaarisuus kuvaa lähetyksen toiminnallista osuutta. Kirkon toiminnan tulee kaikessa ilmenemismuodoissaan olla luonteeltaan ulospäin suuntautunutta. Siinä on

¹⁰ Terminä ”Missio Dei” ei Boschin mukaan esiinny Willingenin lähetyiskonfrenssin asiakirjoissa. Bosch 1991, 390. Missio Dei -mallin taustalla on vahvana vaikuttajana nähty Karl Barth ja barthilainen teologia. Näistä vaikutuksista laajemmin lisää Haapiainen 2014, 41–70.

¹¹ Ahonen 2000, 44; Guder 1998, 4; Bosch 1981, 240; Bosch 1991, 390.

¹² Haapiainen 2014, 9–10.

¹³ Ahonen 2000, 49.

¹⁴ Esimerkkejä Missio Dei:n vaikutuksesta kansainvälisessä keskustelussa esim. Yhdessä Jumalan lähetyksessä 1988, 5–11; Lähetyksen kontekstissa 2005, 26–31; Yhdessä kohti elämää 2013, 3; Bosch 1991, 390–391.

¹⁵ Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetystyön ja kansainvälisen diakonian peruslinja vuoteen 2015 2010, 4.

olennaista seurakunnan kutsumien, varustamien ja lähettämien työntekijöiden kautta tai resursseja toisaalla toimivalle kirkolle myöntäen osallistua universaalin kirkon lähetysvastuun kantamiseen. Kirkko on myös missionaalinen eli lähetystehtävä kuuluu kirkon identiteettiin, sen syvimpään olemukseen. Missionaalisen kirkon osallistuminen Jumalan lähetykseen on kirkon olemassaolon syy.¹⁶

Risto Ahonen toteaa, että LML:n lähetysasiakirja *Yhdessä Jumalan lähetyksessä: Luterilaisen maailmanliiton näkemys lähetyksestä (YJL) (Together in God's Mission: an LWF Contribution to the Understanding of Mission)* ”tarjoaa hyvän esimerkin Jumalan lähetykseen liittyvien käsitteiden oikeasta käytöstä.” Kyseisestä asiakirjasta lukija ei löydä poleemista¹⁷ termiä *Missio Dei*, vaan siinä Jumalan lähetystä käsitellään Luojan, Sovittajan ja Pyhittäjän lähetysenä.¹⁸

YJL:n näkökulma luterilaisen lähetysten peruslinjoihin lähtee liikkeelle siitä, että Uuden ja Vanhan testamentin kautta ihmiskunnalle ilmoitettu ja puhuva kolmiyhteinen Jumala on lähetysten Jumala. Tämä yksi jakamaton Jumala on läsnä lähetyksessä kaikissa kolmessa jumaluuden persoonassaan. Jumalan, Luojan lähetys muodostaa asiakirjan mukaan lähetystyön perustan. Jokainen ihminen on luotu Luojaansa kuvaksi ja Jumalan kanssa työyhteyteen luomakunnan hoitamiseksi. Luojan lähetysnä Jumalalla on myös maailmaa ylläpitävä vaikutus. Jumala toimii näissä ihmisten kautta muodostuneissa yhteiskunnissa ja instituutioissa. Pahuuden todellisuus on kuitenkin turmellut Jumalan luoman täydellisen maailman, jossa ihmisten syntisyys ilmenee muun muassa ihmisten itsekkyytenä ja toisten hyväksikäyttämisenä. Jumala on kuitenkin luvannut uudistaa luomakuntansa, joka on jo alkanut Jeesuksen lähettämisessä, mutta saa lopullisen täyttymisensä vasta aikojen lopussa. Tätä täyttymistä odottaessa Jumala edelleen ylläpitää epätäydellistä maailmaa.¹⁹

Jumalan lähetys Lunastajana ilmenee YJL-asiakirjassa siten, että Jumala lähetti Poikansa, lihaksi inkarnoituneen sanan, ihmiskunnan pelastukseksi. Uskon kautta vastaanotettava vanhurskauttamisen lahja Jeesuksessa on Jumalan

¹⁶ Seurakunta elää lähetettynä 2019, 14.; Myös Ahonen ”Kirkon olemassaolo on erottamattomasti sidottu lähetykseen” Ahonen 1992, 137.

¹⁷ Ahosen mukaan erityisiä erimielisyyksiä on aiheuttanut *Missio Dei*:n latinankielinen muoto, Ahonen 2000, 47.

¹⁸ Ahonen 2000, 49.

¹⁹ *Yhdessä Jumalan lähetyksessä* 1988, 5–7.

vastikkeeton tarjous langenneelle ihmiselle. Jumala ei hylännyt hänet torjunutta ihmiskuntaa, vaan samaistui Jeesuksessa täydellisesti ihmisen tilaan kaikkine puutteineen ja rajoituksineen. Jumalan lähetyksen ja kirkon lähetystyön keskipiste on juuri tässä Kristuksen lähettämisessä ilmi tulevassa pelastavassa sanomassa, joka tulee välittää yhä uudelleen jokaiselle sukupolvelle ja kansakunnalle.²⁰

Kolmiyhteisen Jumalan lähetys Pyhittäjänä käsittää sen, miten Jumalan pelastava lähetys jatkuu maailmassa Pyhän Hengen kautta. Jumalan kansa varustetaan ja lähetetään Pyhän Hengen voimalla kaikkialle maailmaan ottamaan osaa Jumalan lähetykseen. Pyhä Henki saa myös aikaan sen, että ihmisten vaillinaiset pyrkimykset tulevat välineiksi lähetykselle. Pyhän Hengen voimalla lähetystyön välineet, evankeliumin julistus, kastevesi ja ehtoollisaineet muuttuvat merkeiksi Kristuksen läsnäolosta ja antaa voiman kirkolle Jumalan lähetykseen. Pyhä Henki varustaa myös yksittäisiä kristittyjä siten, että evankeliumin pelastavalla sanomalla on mahdollista levitä aina ja kaikkialla.²¹

LML:n lähetysasiakirja antaa osviittaa myös nykyaikaisen lähetystyön näkemisestä kokonaisvaltaisena: ”Evankeliumin julistaminen, ihmisten kutsuminen uskomaan Jeesukseen Kristukseen ja tulemaan uuden yhteisön jäseniksi Kristuksessa; osallistuminen työhön rauhan ja oikeudenmukaisuuden puolesta ja taisteluun kaikkia orjuuttavia ja ihmisarvoa alentavia voimia vastaan ovat olennainen osa kirkon lähetystehtävää.”²² Kokonaisvaltainen lähetys on kolmiyhteisen kirkon kutsua kirkkonsa jäsenille palvelemaan sanoilla ja teoilla. Se koostuu pelastavan evankeliumin julistamisesta ja viemisestä erityisesti sinne, missä Kristusta ei vielä tunneta sekä lähimmäiseen kohdistuvasta rakkauden palvelusta joka paikassa Jumalan maailmassa.²³ YJL-asiakirja lisää, että ”lähetyksen kokonaisvaltaisuuden on käytävä ilmi sanan ja teon ykseytenä kaikessa kirkon ulospäin suuntautuvassa toiminnassa. Molemmat ovat Jumalan varauksettoman rakkauden välineitä.”²⁴ Lähetystyön luonteeseen palveluna kuuluu elimellisesti se, että ihminen huomioidaan kokonaisuudessaan (holistisesti) koko edustamassaan elämäntilanteissa. Tästä palvelijuudesta Jeesus itse näytti esimerkkiä oman elämänsä kautta kärsimällä ja kuolemalla ihmisten puolesta.²⁵

²⁰ Yhdessä Jumalan lähetyksessä 1988, 7–8.

²¹ Yhdessä Jumalan lähetyksessä 1988, 8–9.

²² Yhdessä Jumalan lähetyksessä 1988, 11.

²³ Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetystyön ja kansainvälisen diakonian peruslinja vuoteen 2015 2010, 4; Yhteinen todistus 2018, 4–5.

²⁴ Yhdessä Jumalan lähetyksessä 1988, 29.

²⁵ Vasko 1991, 31; Yhdessä Jumalan lähetyksessä 1998, 11.

Yhtä tärkeää on kuitenkin muistaa, että kokonaisvaltaisenkin lähetystyön ydin on aina Jeesus Kristus. Jos julistusta ristiinnaulitusta Kristuksesta ei aseteta kirkon lähetystyön päämääräksi, niin lähetystyö vääristyy.²⁶ Kokonaisvaltaiselle mallille esitetään usein raamatullinen lähtökohta Luukkaan evankeliumista löytyvästä Jeesuksen niin kutsutusta ohjelmanjulistuksesta: ”Hän on lähettänyt minut ilmoittamaan köyhille hyvän sanoman, julistamaan vangituille vapautusta ja sokeille näkönsä saamista, päästämään sorretut vapauteen ja julistamaan Herran riemuvuotta.” (Luuk.4: 18–19)²⁷

Yleisin viittaus Raamattuun puhuttaessa yleisesti lähetystyöstä ja sen oikeutuksesta on tunnetusti Jeesuksen opetuslapsilleen antama lähetyskäsky. Samoin kuin Jumala lähetti Poikansa lähettää Kristus omansa: ”Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskenyt teidän noudattaa. Ja katso, minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti” (Matt. 28:18–20). Juhani Lindgren on kuvannut lähetyskäskyä eräänlaiseksi ikkunaksi Jumalan suunnitelmiin. Hänen mukaansa siihen sisältyy tiivistetyssä muodossa lähetysten perusta, tavoite ja sisältö. Perusta on Kolmiyhteinen Jumala lähetysten subjektina. Tavoitteeksi lähetyskäsky asettaa opetuslapsiksi tekemisen, kristillisen seurakunnan synnyttämisen kaikkialle maailmaan. Universaali kristillinen usko kuuluu kaikille. Tehtävän sisältö käsittää keskeisenä kasteen ja opetuksen eli sakramentin ja sanan. Evankeliumin julistus vaatii usein rinnalleen Jumalan rakkauden ilmentymänä diakonista palvelua.²⁸

Lähetystyön ja -tehtävän perusta ei kuitenkaan ole lähetyskäskyssä eikä se ilmene pelkästään missään yksittäisissä raamatunjakeissa. Sen perusta on löydettävissä Raamatusta kokonaisuudessaan. LML:n lähetysteologisen Yhdessä Jumalan lähetyksessä asiakirjan mukaan, ”kirkon lähetystehtävä saa alkunsa Jumalan omasta lähetyksestä ja sisältyy Jumalan itseilmoitukseen.”²⁹

²⁶ Yhdessä Jumalan lähetyksessä 1988, 8, 31.

²⁷ Ahonen 2007, 94; Ahonen 2010, 44.

²⁸ Lindgren 1997, 19.

²⁹ Yhdessä Jumalan lähetyksessä 1988, 5; Lindgren toteaa samansuuntaisesti: ”Lähetystyö perustuu Jumalan iankaikkiseen pelastussuunnitelmaan ja tämä puolestaan kolmiyhteisen Jumalan olemukseen, häneen itseensä” Lindgren 1997, 20; Myös Vasko: ”Koko Raamattu puhuu lähetyksestä ja lähetys muodostuu koko Raamatun läpi kulkevaksi punaiseksi langaksi.” Vasko 1991, 10.

Suomen ev.-lut. kirkon kontekstissa lähetystyölle seurakunnan tehtävänä annetaan tukeva selkänöja niin kirkkolain kuin kirkkojärjestyksen säännösten puitteissa. Kirkkolain 4. luvussa todetaan paikallisseurakunnan missionaarisesta tehtävästä seuraavaa: ”Toteuttaakseen kirkon tehtävää seurakunta huolehtii jumalanpalvelusten pitämisestä, kasteen ja ehtoollisen toimittamisesta sekä muista kirkollisista toimituksista, kristillisestä kasvatuksesta ja opetuksesta, sielunhoidosta, diakoniasta, lähetystyöstä sekä muista kristilliseen sanomaan perustuvista julistus- ja palvelutehtävistä.” (KL 4:1)³⁰ Kirkkojärjestys jatkaa kirkon missiosta nousevan tehtävän toteuttamisesta, että ”Seurakunnan ja sen jäsenten tulee harjoittaa diakoniaa, jonka tarkoituksena on kristilliseen rakkauteen perustuva avun antaminen erityisesti niille, joiden hätä on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta. Toiminnasta määrätään tarkemmin kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston hyväksymässä diakoniatyön johtosäännössä.” (KJ 4:3)³¹ Pykälä nro 4 jatkaa: ” Seurakunnan ja sen jäsenten tulee edistää lähetystyötä, jonka tarkoituksena on evankeliumin levittäminen niiden keskuuteen, jotka eivät ole kristittyjä. Toiminnasta määrätään tarkemmin kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston hyväksymässä lähetystyön johtosäännössä.” (KJ 4:4)³² Suomen ev.-lut. kirkon lähetysteologi Jukka Kääriäinen pitää merkityksellisenä, että ”kirkkojärjestyksessä nämä kaksi, diakonia ja lähetys, erotellaan erottamatta (distinguish without separation). Lähetys ja diakonia kulkevat yhdessä ja toimivat yhdessä, mutta tämä distinktio on tärkeä huomata.”³³

2.2 Viimeaikainen kansainvälinen lähetyskeskustelu

2.2.1 Lähetys kontekstissa: Muutos, sovinto, voimaannuttaminen

Lähetys kontekstissa: Muutos, sovinto, voimaannuttaminen; LML:n puheenvuoro ekumeeniseen keskusteluun lähetyksestä (Mission in Context: Transformation, Reconciliation, Empowerment: An LWF Contribution to the Understanding and Practice of Mission) on jatkokeskustelua Luterilaisen maailmanliiton ensimmäiselle lähetysteologiselle *Yhdessä Jumalan lähetyksessä* -asiakirjalle. Sen tarkoituksena on ”käsitellä ja syventää jäsenkirkkojen kokonaisvaltaista lähetysajattelua ja -toimintaa eli lähetystä muutoksena, sovintona ja

³⁰ Kirkkolaki 1993.

³¹ Kirkkojärjestys 1993.

³² Kirkkojärjestys 1993.

³³ Kääriäinen 2020.

voimaannuttamisena”.³⁴ Sen tarkoituksena on tuoda myös aiheellista päivitystä YJL:n esille tuomiin lähetyshaasteisiin ja mahdollisuuksiin eli vastaamaan 2000-luvun kirkon tarpeisiin. Asiakirja esitetään pohjautuvan vuoden 1988 lähetysasiakirjalle, mutta sen nähdään tuovan mukaan uuden tulkinnallisen lähestymistavan alkaneen vuosituhannen lähetysajattelulle ja lähetystoiminnalle.³⁵

Asiakirja on jaettu kolmeen osioon, jotka käsittelevät 1) lähetysten konteksteja, 2) lähetysten teologiaa ja 3) lähetysten käytäntöä. Raamatulliseksi, koko asiakirjan läpi kulkevaksi lähetysmalliksi on valittu kohtaaminen Emmauksen tiellä (Luuk.24:13–49). Kertomuksen avulla pyritään kuvaamaan lähetystä hermeneuttisen spiraalin lähestymistavan kautta. Siinä lähetystä tarkastellaan kontekstin, teologian ja käytännön vuorovaikutuksena. Emmauksen tien tapahtumat nähdään myös kuvaavan parhaiten lähetystä rinnalla kulkemisena (accompaniment). Näin asiakirja selventää lähestymistapaa:

”Kirkon haasteena on siis lähteä liikkeelle yhä uudestaan, tutkia muuttuvaa kontekstia yhä uudestaan teologiansa ja toimintansa valossa, syventää teologiansa kontekstualisointia ja ottaa toimintansa yhä uudestaan tarkastelun kohteeksi. Kirkko toteuttaa lähetystään Emmauksen tien esimerkin tavoin liittymällä ihmisten seuraan ja kulkemalla heidän kanssaan mitä moninaisimmissa tilanteissa”.³⁶

Asiakirjan esiin nostama käsite *rinnalla/yhdessä kulkeminen, accompaniment*³⁷, on tämän pro gradu-tutkimuksen kannalta mielenkiintoinen, koska se osaltaan liittyy Jumalan lähetys -paradigmaan ja osoittaa uutta lähestymistapaa lähetystyön kumppanuuskeskusteluun.³⁸ Rinnalla kulkemisen malli on Risto Ahosen mukaan hyvin kuvaava esitys siitä, mihin nykyisessä lähetysyhteistyössä pyritään.³⁹ Kansainväliseen luterilaiseen kirkkoperheeseen rinnalla kulkemisen malli ponnahti juuri käsiteltävän LML:n lähetysasiakirjan myötä. Alun perin käsite esiintyy Amerikan ev.-lut. kirkon (ELCA) lähetysteologisessa asiakirjassa *Global Mission in The Twenty-first Century*.⁴⁰ Sen mukaan rinnalla kulkemisen konsepti nousi ensimmäisen kerran esiin ELCA:n työssä latinalaisessa Amerikassa.⁴¹

³⁴ Lähetys kontekstissa 2005, 8.

³⁵ Lähetys kontekstissa 2005, 8–9.

³⁶ Lähetys kontekstissa 2005, 9–10.

³⁷ Jaakko Mäkelän mukaan termi on osaltaan korvannut aikaisemmin yleisesti käytössä ollutta termiä *partnership, kumppanuus*, joka englanninkielisessä muodossaan nähtiin monissa yhteyksissä lähetystyön tuloksena syntyneiden kirkkojen suhteissa pohjoisen vanhojen kirkkojen välillä ”epätasaveroisuutta ylläpitävänä”. Suomenkielisellä käännöksellä ei ole samanlaista kielellistä painolastia. Mäkelä 2006, 27.

³⁸ Ahonen 2003, 148.

³⁹ Ahonen 2002, 28.

⁴⁰ Ahonen 2003, 148.

⁴¹ *Global Mission in the Twenty-first Century* 1999, 5,12.

Rinnalla kulkemisen raamatullinen tausta löytyy Emmauksen tien kulkijoiden pääsiäiskertomuksessa, jossa kaksi opetuslasta kohtaavat Jeesuksen (Luuk.24: 13–35). Tarina sisältää ELCA:n asiakirjan mukaan kaikki elementit kuvastamaan matkaa yhdessä Jumalan lähetyksessä: ”Me kuljemme yhdessä matkalla, jolla Jumalan läsnäolo paljastetaan meille. Jumala Kristuksessa kulkee rinnallamme sanan ja yhteisen pöydän yhteydessä.”⁴² Tämän mallin mukaan Jumalan lähetyksessä osapuolet kulkevat täysin rinnakkain. Kumpikaan osapuoli ei ole toista edellä eikä jäljessä, ei ylä- eikä alapuolella. Rinnakkain kulkiessa kumpikin osapuoli voi kuulla ja kuunnella toista. Rinnalla kulkemisen mallin pyrkimys on myös muuttaa vanhoja oletuksia ja vallan epätasaista jakautumista osapuolten kesken. Edellytyksenä onnistumisessa yhteisessä matkassa Jumalan lähetyksessä asiakirja näkee kumppanin todellisen kuuntelun, yhdessä keskustelemisen ja suunnittelun.⁴³

LML:n lähetysteologinen asiakirja Lähetys kontekstissa esittelee ensimmäisessä osassaan lähetyksen konteksteja. Jumalan valtakunta murtautuu tämän päivän maailmaan erilaisissa konteksteissa. Sitoutuminen lähetykseen edellyttää kontekstien tarkkaa lukemista ja havainnointia. Todellinen kontekstuaalinen ja kokonaisvaltainen lähetys edellyttää, että kirkko havainnoi niin paikalliset kuin kansallisen tason kontekstit samalla kuitenkin huomioiden maailmanlaajuuksien tilanteiden vaikutukset näihin. Kirkon huomio voi kontekstianalyysissä keskittyä esimerkiksi muutos-, tervehdyttämisen-, konflikti-, sovinto- tai vallankäyttötilanteisiin. Kirkon on asiakirjan mukaan kuunneltava äärimmäisen huolellisesti sellaisia maailman ääniä, jotka tuovat konteksteja esiin. Näistä ensimmäiseksi mainitaan köyhät, sorretut, unohdetut ja vaiennetut, joiden äänet tuovat esiin yhteiskunnan vääristymiä. Vaikkakin Jumalan lähetys tapahtuu alati muuttuvissa konteksteissa, asiakirja mainitsee joitakin kirkon havainnoitavia yleisteemoja kontekstien nimeämiseksi. Näitä ovat globalisaatio, teknologinen ympäristö, terveysolot, väkivallan maailma sekä uskonnolliset, kulttuuriset ja poliittiset kontekstit.⁴⁴

Asiakirjan toinen osa keskittyy lähetyksen teologiaan. Jumalan Sana on kirkon uskon, elämän, lähetyksen ja teologian perusta, joka tulee eläväksi kontekstissaan Pyhän Hengen välityksellä. Lähetyksen täyttymys on Jumalan

⁴² Global Mission in the Twenty-first Century 1999, 12.

⁴³ Global Mission in the Twenty-first Century 1999, 12.

⁴⁴ Lähetys kontekstissa 2005, 12–21.

valtakunnan saapumisessa, joka on jo osaltaan tapahtumassa tässä maailmassa. Jeesuksen kuolemasta saama voitto ylösnousemuksessa on valtakunnan ratkaiseva merkki. Se mahdollistaa ihmisen ”uuden tulevaisuuden Jumalan yhteydessä.”⁴⁵

Lähetys ymmärretään asiakirjassa ekumeeniseen henkeen kolminaisuusopista käsin, kolmiyhteisen Jumalan lähetykseksi. Kirkko osallistumista Jumalan lähetykseen kuvataan asiakirjassa termillä missionaalinen. Tällä viitataan lähetyksen asemaan kirkon olemuksessa. Kirkko on siis olemukseltaan missionaalinen eli sen olemassaolon syy on sen osallistuminen Jumalan lähetykseen.⁴⁶

LML:n lähetysasiakirja esittelee myös lähetyksen kirkon ykseyden, pyhyiden ja apostolisuuden näkökulmista. Kirkko Kristuksen ruumina on yksi ja se osallistuu yhteen Jumalan lähetykseen. Tämä ykseys ei ole vielä toteutunut, mutta se asiakirjan mukaan nähdään yhtenä lähetyksen päämääristä. Kirkon pyhyydellä tarkoitetaan sitä, että yhteisönä kirkko on Jumalan rakkauden kohde ja erotettu lähetyksen toteuttamista varten. Kirkko muistuttaa pahan maailman keskellä kaiken luomakunnan arvokkuudesta ja pyhyydestä osallistumalla Jumalan lähetykseen. Apostolisuus Jumalan lähetyksessä puolestaan viittaa ennen kaikkea siihen, että kolmiyhteisen Jumala on lähettänyt kirkon maailmaan kuulemaan pelastavan sanoman ja kulkee kirkkonsa rinnalla tämän tehtävän suorittamisessa.⁴⁷

Lähetys kontekstissa -asiakirja lähestyy lähetyksen teologisia ulottuvuuksia otsikkonsa mukaisesti muutoksena, sovintona ja voimaannuttamisena. Asiakirjan mukaan nämä näkökulmat kuvastavat lähetyksen trinitaarista lähtökohtaa. Lähetys muutoksena liittyy ennen kaikkea Jumalan työhön luomakunnan keskellä ja siellä tekemän armotyön esilletuomiseen. Lähetys muutoksena liittyy myös kirkon asettumiseen köyhien, sorrettujen ja syrjittyjen kanssa yhteyteen pyrkien määrätietoisesti oikeudenmukaisempaan yhteiskuntaan. Lähetys sovintona puolestaan on sisäänrakennettuna missionaalisen kirkon olemukseen. Sen tehtävänä on kutsua ihmisiä sovintoon Jumalan kanssa ja sitä kautta parannukseen ja uskoon. Sovinto ulottuu myös Jumalan ja ihmisen suhteen ulkopuolelle kaikkiin ihmiselämää koskeviin suhteisiin. Sovinnon ja vapautuksen mahdollistaminen sekä sorretuille että

⁴⁵ Lähetys kontekstissa 2005, 24–25.

⁴⁶ Lähetys kontekstissa 2005, 26–30.

⁴⁷ Lähetys kontekstissa 2005, 30–31.

sortajille kuuluu ylösnousemusta seuraavan kirkon lähetykseen. Lähetys voimaannuttamisena puolestaan liittyy asiakirjan mukaan siihen voimaan, jonka Jumala antaa ihmisille näiden osallistumiseksi Jumalan lähetykseen. Kirkko voimaannutetaan muun muassa todistamaan Jumalan rakkaudesta yhteiskunnan vihan keskellä, julistamaan toivoa toivottomuuden keskellä ja vastustamaan vallan epätasaista jakautumista sekä alistamista. Voimaannuttavaan lähetykseen kutsuttu kirkko puolustaa niin aineellisesti puutteenalaisia kuin myös aineettomasta (esimerkiksi tunne-elämä, ihmissuhteet, mielenterveys ja hengellinen elämä) puutteesta kärsiviä.⁴⁸

LML:n asiakirja toteaa lähetyksen teologiaa käsittelevän osion loppupuolella, että ”missionaalisen kirkon osallistuminen Jumalan lähetykseen on kontekstuaalista, eli kirkko tarttuu uskollisesti alati muuttuvien ja monisyisten kontekstien haasteisiin. Näin lähetys on myös laaja-alaista ja kokonaisvaltaista.”⁴⁹ Lähetyksen kokonaisvaltaisuus perustuu ajatukselle, että lähetys läpäisee koko luomakunnan, kaikki elämänalueet ja koko ihmisyyden.⁵⁰

Asiakirjan kolmas osio käsittelee lähetyksen käytäntöä. Lähtökohtana tässä asiakirja toteaa, että lähetys on koko kirkon tehtävä. Tätä missionaalista tehtävää ei voida ulkoistaa kenellekään muulle. Tehtävään liittyy tietty vastuu, joka koskettaa koko lähetettyjen kommuuniota. Jos kirkko ei tee lähetystä, ei sitä tee kukaan muukaan. Lähetyksen kontekstuaalisuuden tärkeyttä korostetaan, koska vain siten usko voi saada jalansijaa ihmisten omissa elämäkokemuksissa. Asiakirja mainitsee myös, että lähetyks kontekstien tullessa yhä moninaisimmiksi, on lähetyskumppanuus noussut keskeiseen asemaan. Tässä yhteydessä asiakirja ottaa vielä uudestaan esiin lähetyksen rinnalla kulkemisen mallin, jota kirkot sekä etelässä että pohjoisessa nyt kokeilevat ja soveltavat. Lähetysmatkan jakaminen koskee osapuolten kaikkia huolia, kipuja, toiveita ja riemuja. Ylösnousseen Kristuksen läsnäolo saa aikaan kumppanuuden maailmaa sekä kirkkoa voimaannuttavan ja muuttavan vaikutuksen.⁵¹

2.2.2 Yhdessä kohti elämää: lähetys ja evankelioiminen muuttuvassa maailmassa

Yhdessä kohti elämää: lähetys ja evankelioiminen muuttuvassa maailmassa

(Together towards Life: Mission and Evangelism in Changing Landscapes) on

⁴⁸ Lähetys kontekstissa 2005, 34–38.

⁴⁹ Lähetys kontekstissa 2005, 38.

⁵⁰ Lähetys kontekstissa 2005, 38.

⁵¹ Lähetys kontekstissa 2005, 46–47.

Kirkkojen maailmanneuvoston vuonna 2012 julkaisema ekumeeninen lähetysteologinen asiakirja⁵², jonka tarkoituksena oman ilmoituksensa mukaan ”etsiä uutta näkyä, luoda käsitteistöä ja löytää suuntaviivoja lähetysten ja evankelioimisen ymmärtämiselle ja toteuttamiselle muuttuvassa maailmassa.”⁵³ Kirkkojen maailmanneuvosto on vuonna 1948 perustettu kristillisten kirkkojen yhteisö, jonka 349 jäsenkirkon ja yli 500 miljoonan kristityn yhteistä lähetysteologiaa tässä tarkasteltava asiakirja heijastaa. Kyseessä ei ole sopimus eikä vaatimus, vaan jäsenkirkkojen yhteinen julkilausuma, jonka ”ajatusten toivomme saavan laajaa kaikut pohjaa, joka ulottuu Kirkkojen maailmanneuvoston jäsenkirkkoja ja sen yhteydessä toimivia lähetysjärjestöjä laajemmalle.”⁵⁴

Asiakirja on jaettu viiteen jaksoon, joista ensimmäinen, johdanto, kuvaa kymmenellä kysymykseen päättyvällä kappaleella lähetysten tämän hetkistä tilaa. Asiakirjan viimeinen luku esittää vastaukset näihin alussa esitettyihin kysymyksiin. Kappaleessa 11 esitellään koko asiakirjan keskeinen lähestymistapa, jota voidaan kuvata korostuneen pneumatologiseksi.⁵⁵ Kappaleessa kerrotaan, että Pyhän Hengen työtä osana Kolmiyhteisen Jumalan lähetystä (Missio Dei) tarkastellaan julkilausumassa neljän otsikon alla. Näitä ovat 1) Lähetysten Henki: elämän henkäys 2) Vapautuksen Henki: lähetys reuna-alueilta keskukseen 3) Yhteisön Henki: liikkeellä oleva kirkko 4) Helluntain Henki: ilosanoma kaikille.⁵⁶

Yhdessä kohti elämää -asiakirjan kappaleet 1–2 esittelevät asiakirjan lähetysteologisen lähtökohdan: ”Me uskomme Kolmiyhteiseen Jumalaan, joka on kaiken elämän luoja, lunastaja ja ylläpitäjä.”⁵⁷ ”Lähetys saa alkunsa Kolmiyhteisen Jumalan ytimeästä.”⁵⁸ Näin asiakirjan voidaan nähdä liittyvän edellä esiteltyyn Kolmiyhteisen Jumalan lähetykseen eli Missio Dei -malliin. Samoin kappaleessa numero 4 tulee ilmi, että asiakirjassa lähetys nähdään kokonaisvaltaisena: ”Jumala ei lähettänyt Poikaansa vain ihmiskunnan

⁵² ”Asiakirjan suomennos valmistui joulukuussa 2013.” Jukko 2014, 34.

⁵³ Yhdessä kohti elämää 2013, 3.

⁵⁴ Yhdessä kohti elämää 2013, 3.

⁵⁵ Pneumatologisesta korostuksesta kts. Ahonen 2014, 29–30; Jukko 2014, 36, 38. Jukko pohtii omassa artikkelissaan pneumatologisen näkökulman korostuneisuutta ja esittää asiakirjan synnyn liittyvän ”1900-luvulla syntyneen modernin helluntailiikkeen ja karismaattisen liikkeen nousuun ja sitä myötä globaalin kristinuskon muutoksiin, ja niiden myötä syntyneeseen tarpeeseen tarkastella lähetystä erityisesti kolmannen uskonkappaleen näkökulmasta.”; Repo 2014, 42–45.

⁵⁶ Yhdessä kohti elämää 2013, 5.

⁵⁷ Yhdessä kohti elämää 2013, 3.

⁵⁸ Yhdessä kohti elämää 2013, 3.

pelastukseksi. Pelastus ei ole osittainen, vaan koko evankeliumi on ilosanoma koko luomakunnalle. Se koskee koko elämää ja koko yhteiskuntaa.”⁵⁹

Yhdessä kohti elämää -asiakirjassa otetaan vahvasti myös kantaa yhteiskunnan eriarvoisuuteen ja asiakirjan toinen osio (Vapauden henki) nostaa esiin näkemyksen lähetyksestä reuna-alueilta keskukseen (Mission from the Margins).⁶⁰ Kristinuskon painopisteen siirtyessä pohjoiselta pallonpuoliskolta eteläiselle ja itäiselle, tämän asiakirjan esittelemän marginaaleista lähtevän mission voi Risto Ahosen mukaan nähdä lähetyksen uutena painopisteenä.⁶¹ Aikaisemmin lähetys on tapahtunut yhteiskunnan keskiöstä laita-alueille, valtaapitäviltä syrjäytetyille. Tämän päivän kristillisessä lähetystyössä nämä reuna-alueet eivät ole ainoastaan lähetystyön kohteita, vaan myös sen aktiivisia toteuttajia.⁶² Syrjäytetyt ihmiset saattavat asiakirjan mukaan havaita sellaisia asioita, joita eivät yhteiskunnan keskiössä elävät havainnoi. Kappaleessa 42 todetaan, että ”syrjäytymiseen ja sortoon johtavan epätasa-arvon taustalla on epäoikeudenmukaisuus. Jumalan oikeudenmukaisuudenhalu liittyy erottamattomasti hänen olemukseensa ja kaikkivaltiuuteensa. Kaiken lähetystyön täytyy siis turvata jokaisen ihmisen ja maapallon pyhä arvokkuus.”⁶³ Osallisuus Pyhän Hengen kautta Jumalan vapauttavaan ja sovittavaan työhön ja Jumalan lähetykseen tunnustautuminen tarkoittaa myös riistävien ja orjuuttavien ajatusmallien tunnistamista, paljastamista ja purkamista. Näitä asiakirjassa mainitaan esimerkiksi kastijärjestelmän haastaminen ja patriarkaalisten ideologioiden purkaminen. Raamatullisena esikuvana osallistumisesta Jumalan lähetykseen nähdään Jeesuksen esimerkin seuraaminen. Hän eli elämänsä oman aikansa syrjäytettyjen ja marginaalissa elävien ihmisten seurassa.⁶⁴ Hänet oli lähetetty ”ilmoittamaan köyhille hyvä sanoma, julistamaan vangituille vapautusta ja sokeille näkönsä saamista ja päästämään sorretut vapauteen.” (Luuk 4:18)

Asiakirjan kolmas osio käsittelee Pyhää Henkeä Yhteisön henkenä. Kappaleessa 57 todetaan seuraavaa: ”Kirkon ja lähetyksen välinen suhde on hyvin läheinen, sillä sama Kristuksen Henki, joka voimaannuttaa kirkon lähetyksen, on kirkon elämä. Samalla kun Jeesus Kristus lähetti kirkon maailmaan, hän puhalsi kirkkoon Pyhän Hengen (Joh. 20:19–23). Kirkon olemassaolo toteutuu

⁵⁹ Yhdessä kohti elämää 2013, 4.

⁶⁰ Yhdessä kohti elämää 2013, 9–10.

⁶¹ Ahonen 2014, 28.

⁶² Yhdessä kohti elämää 2013, 4.

⁶³ Yhdessä kohti elämää 2013, 10.

⁶⁴ Yhdessä kohti elämää 2013, 9, 11.

lähetyksessä niin kuin tuli palamisessa. Jos kirkko ei tee lähetystyötä, se lakkaa olemasta kirkko.”⁶⁵ Myös paikallisseurakunnille annetaan asiakirjassa suuri painoarvo. Kappaleessa 73 todetaankin, että ”paikallisseurakunnat ovat lähetysten eturintamassa ja lähetysten ensisijainen toimija.”⁶⁶

Asiakirjan viimeinen osio (Helluntain Henki) käsittelee evankelioimista, hyvän sanoman tuomista, johon kaikki kristityt, seurakunnat ja kirkot ovat kutsuttuja. ”Todistus (martyria) saa näkyvän muotonsa evankelioinnissa, eli koko evankeliumin viestittämisessä koko ihmiskunnalle koko maailmassa.”⁶⁷ Tässä asiakirja muun muassa toteaa, että evankeliointi on ”lähetyksen muoto, jossa Jeesuksen Kristuksen inkarnaatio, kärsimys ja ylösnousemus ovat yksiselitteisen peittelemättömästi esillä.”⁶⁸ Evankelioinnin ei myöskään asiakirjan mukaan nähdä sulkevan pois muita lähetysten muotoja, mutta se ”keskittyy erityisesti ja tarkoituksellisesti evankeliumin esittämiseen niin, että siihen kuuluu kutsu henkilökohtaiseen kääntymyksen, uuteen elämään Kristuksessa ja opetuslapseuteen.”⁶⁹ Paikallisseurakunnan keskeinen rooli tulee uudelleen esiin kappaleen 85 toteamuksessa, jonka mukaan ”Henki kutsuu meitä kaikkia sellaiseen ymmärrykseen evankelioinnista, joka perustuu paikallisseurakunnan elämään, jossa jumalanpalvelus (liturgia) kuuluu erottamattomasti yhteen todistuksen (martyria), palvelun (diakonia) ja keskinäisen yhteyden (koinonia) kanssa.”⁷⁰

2.3 Yhteinen todistus

Joulukuussa vuonna 2015 hyväksytty asiakirja *Yhteinen todistus – Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetysten peruslinjaus* määrittelee kirkon lähetystyötä ja kansainvälistä yhteistyötä. Asiakirjan voi katsoa myös menevän askeleen eteenpäin pelkästä lähetystyöstä, sillä siinä tarkastellaan myös kirkon ja seurakunnan oman olemuksen ymmärrystä. Tämän voi todeta asiakirjan heti alussa esittämästä kysymyksestä: Mikä on kirkko?⁷¹ Asiakirjan tekemä linjaus tekee Tomi Karttusen mukaan ”synteesiä perinteisistä luterilaisista ja näiden

⁶⁵ Yhdessä kohti elämää 2013, 13.

⁶⁶ Yhdessä kohti elämää 2013, 16.

⁶⁷ Yhdessä kohti elämää 2013, 17.

⁶⁸ Yhdessä kohti elämää 2013, 17.

⁶⁹ Yhdessä kohti elämää 2013, 17.

⁷⁰ Yhdessä kohti elämää 2013, 18.

⁷¹ Yhteinen todistus 2018, 4.

uusimpien ekumeenisten dokumenttien kiteyttämistä, viime vuosikymmenten kirkko-opillisten ja lähetysteologisten ekumeenisten keskustelujen tuloksista.”⁷²

Suomen ev.-lut. kirkon näkemys lähetyksestä on ilmaistu asiakirjassa kolmiosaisen esittelyn kautta. Kirkon yhteinen todistus koostuu tämän mallin mukaan julistuksesta eli Kristuksen evankeliumin hyvästä sanomasta, palvelusta eli rakkaudesta lähimmäistä kohtaan ja ykseydestä eli kasteen kautta ihmisten liittymisestä Kristuksen universaalin kirkkoon. Lähetys on asiakirjassa todettu olevan seurakunnan perustehtävä, jota toteutetaan kolmiyhteisen Jumalan (Missio Dei) lähetksenä. Tämä kokonaisvaltainen lähetys huomioi koko ihmisen ja on koko seurakuntaelämän ydin ja perustus. Se sisältää myös toiminnan esimerkiksi ihmisarvon ja oikeudenmukaisuuden puolesta. Kirkko, seurakunnat, kaikki kristityt ja lähetysjärjestöt vievät kokonaisvaltaisen lähetystyön keinoin sanomaa pelastavasta sanomaa Kristuksessa ympäri maailmaa.⁷³

Yhteinen todistus on päivitys Suomen ev.lut. kirkon ensimmäiseen lähetysstrategiaan *Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetystyön ja kansainvälisen diakonian peruslinja vuoteen 2015*. Viimeisin päivitys sopimukseen on tehty vuonna 2018 ja se on voimassa vuoteen 2023 saakka.

Yhteinen todistus sisältää myös *Perussopimuksen*, joka on vuodesta 2013 lähtien määritellyt kirkon virallisten lähetysjärjestöjen aseman. Jokainen kirkon seitsemän virallista lähetysjärjestöä ovat allekirjoittaneet perussopimuksen Suomen ev.-lut. kirkon kanssa.⁷⁴ Samankaltainen sopimus on allekirjoitettu myös Kirkon Ulkomaanavun kanssa.⁷⁵

Perussopimuksessa määritellään periaatteet lähetystyön järjestämisestä. Sopimuksessa määritellään myös erilaisista oikeuksista ja velvollisuuksista. Sopimuksen allekirjoittaneet järjestöt saavat kirkon virallisen lähetysjärjestön aseman ja he tunnustavat toinen toisensa kirkon lähetysjärjestöiksi sekä sitoutuvat yhteistyöhön toistensa kanssa. Sopijajärjestöt ovat velvollisia muun muassa noudattamaan omassa toiminnassaan Suomen ev.-lut. kirkon tunnustusta ja päätöksiä sekä toteuttamaan kirkon hyväksymää lähetksen peruslinjausta (Yhteinen todistus) ja sen toimintaperiaatteita.⁷⁶

⁷² Karttunen 2020, 130.

⁷³ Yhteinen todistus 2018, 4.

⁷⁴ Yhteinen todistus 2018, 8.

⁷⁵ KUA 2018.

⁷⁶ Yhteinen todistus 2018, 8–9.

2.4 Your Kingdom Come

Suomen evankelis-luterilainen kirkko järjesti huhtikuun alussa vuonna 2014 Järvenpään kristillisellä opistolla historiansa ensimmäiset lähetyskumppanuusneuvottelut. Näiden neuvotteluiden pohjalta valmistunut asiakirja on nimeltään *Your Kingdom Come*. Neuvotteluihin osallistui noin 130 henkilöä, joista noin 50 edustivat Suomen ev.-lut. kirkon virallisia yhteistyökirkkoja ympäri maailmaa. Kokoukseen kutsutuilla kirkkoilla on yhteistyösopimus jonkun Suomen ev.-lut. kirkon virallisen lähetysjärjestön kanssa. Joillain yhteistyökirkkoilla on myös suoria sopimuksia Suomen ev.-lut. kirkon kanssa. Osallistuneet kirkot erosivat toisistaan monessa suhteessa. Esimerkiksi Bangladeshin luterilainen kirkko edusti pienintä, noin tuhannen jäsenen kirkkoa, kun taas toisessa ääripäässä Kiinan kristillinen neuvosto edusti 25 miljoonan kiinalaisen kristityn yhteisöä.⁷⁷

Risto Jukon mukaan yhteistyöneuvottelut osoittivat, että kirkot ovat tulleet yhä enemmän tietoisiksi siitä, että ne ovat maailmanlaajuinen uskonyhteisö. Tämän päivän lähetystyö on suurelta osin yhteistyötä kirkkojen välillä. Kirkot, jotka toimivat Suomen ev.-lut. kirkon lähetysjärjestöjen kanssa yhteistyössä ovat näiden kautta Suomen ev.-lut. kirkon sisarkirkkoja. Järjestämällä tällaisen kaikkia yhteistyökirkkoja koskevan neuvottelu- ja keskusteluareenan Suomen ev.-lut. kirkko on osoittanut ymmärrystä ja halua aidolle yhteistyökirkkojen kuuntelemiselle. Se osoittaa myös sen, että yhteistyökumppanuus otetaan Suomen ev.-lut. kirkossa vakavasti. Lähetyskumppanuusneuvottelut heijastavat myös sitä, että Suomen ev.-lut. kirkko on ymmärtänyt lähetysten kirkon perustehtävänä ja että se haluaa laittaa lähetysstrategiaansa konkreettisesti täytäntöön.⁷⁸ Lähetys kirkon perustehtävänä ja kolmiyhteisen Jumalan lähetystenä (Missio Dei) on myös johtoajatuksena edellä käsitellyssä lähetysstrategia-asiakirjassa *Yhteinen todistus*.⁷⁹

Yksi keskeinen kimmoke lähetyskumppanuusneuvotteluille nousee Risto Jukon mukaan asiakirjasta *Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetystyön ja kansainvälisen diakonian peruslinja vuoteen 2015*. Siellä todetaan, ettei aiemmin lähetysjärjestöjen ja muiden kirkkojen kanssa solmimia yhteistyösopimuksia ole nähty kirkkojen välisinä sopimuksina. Uusi yhteinen strategia nivoo

⁷⁷ Jukko & Rusama 2014, 7.

⁷⁸ Jukko & Rusama 2014, 7, 10.

⁷⁹ Yhteinen todistus 2018, 4.

lähetysjärjestöjen tekemät yhteistyösopimukset kiinteämmin osaksi Suomen ev.-lut. kirkon ulkosuhteita ja sitoo lähetysjärjestöt kirkon tekemiin ekumeenisiin päätöksiin.⁸⁰

Lähetyskumppanuusneuvotteluiden yhtenä keskeisimpänä teemana oli se, että ulkomaisten yhteistyökirkkojen ääni saadaan kuuluviin. Tavoitteena oli kuulla kumppanikirkkojen edustajien näkemyksiä siitä todellisuudesta ja kontekstista, missä he elävät ja toimivat. Samoin keskusteluissa kartoitettiin yhteistyökirkkojen toiveita yhteistyön suunnasta ja pohdittiin yhdessä lähetystyön luonnetta. Kirkon edustajisto toivoi myös saavansa palautetta, kritiikkiäkin, erityisesti tämän päivän kumppanuudesta ja uusista tavoista luoda yhteistä luottamusta.⁸¹

Suurin osa keskusteluista oli omistettu etukäteen kumppanuuskirkoille lähetettyjen kysymysten purkamiseen. Nämä kysymykset olivat: 1) Mitkä ovat teidän tämän hetken suurimmat haasteet? 2) Mikä on näkemyksenne/visionne tulevaisuuden yhteistoiminnasta Suomen ev.-lut. kirkon kanssa? Vastauksia saatiin yhteensä 29 eri kirkolta. Ensimmäiseen kysymykseen saadut vastaukset keskittyivät neljän tärkeimmän ja kiireellisimmän haasteen ympärille: 1. Pastorien sekä maallikoiden koulutus ja harjoittelu 2. Talous, sisältäen perusrahoituksen ja tuen 3. Johtaminen ja hallinto 4. Kristillinen ja luterilainen identiteetti.⁸²

Myös toisen esitetyn kysymyksen vastaukset ovat asiakirjassa jaoteltu neljään eniten esitettyjen tulevaisuutta koskevien toiveiden, visioiden ja haasteiden mukaan. Nämä ovat: 1. Koulutus ja harjoittelu, sisältäen papillisen ja hallinnollisen koulutuksen tukemisen 2. Kestävä kehitys / pitkäjänteisyys 3. Diakonia, kokemusten ja suunnitelmien jakaminen 4. Vaihto-ohjelmat, sisältäen vierailut kaikilla tasoilla, enemmän kirkkojen välisiä suhteita, seurakuntien ja hiippakuntien yhteistyötä (twinning) ja kumppanuutta sekä nuorisotyötä.⁸³

⁸⁰ Jukko & Rusama 2014, 8–9; Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetystyön ja kansainvälisen diakonian peruslinja vuoteen 2015 2010, 11.

⁸¹ Jukko & Rusama 2014, 10.

⁸² Jukko & Rusama 2014, 103–108.

⁸³ Jukko & Rusama 2014, 108–115.

3 Sopimustekstien esittely

Seuraavassa on luetteloitu tutkimuksen kohteena olevat Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetysyhteistyön sopimuskumppanikirkot järjestöittäin. Järjestöjen käsittelyjärjestys on tässä tutkimuksessa määräytynyt sen mukaan, mikä on niiden hyväksymisjärjestys kirkon virallisiksi lähetysjärjestöiksi. Järjestöjen sisällä sopimukset on käsitelty aakkosjärjestyksessä. Sopimusten viittausta varten jokaisen perään on listauksessa lisätty numero:

Suomen Lähetysseura (SLS)

- Angolan evankelis-luterilainen kirkko (1)
- Bolivian evankelis-luterilainen kirkko (2)
- Botswanan evankelis-luterilainen kirkko (3)
- Etiopian evankelinen Mekane Yesus kirkko (4)
- Hong Kongin evankelis-luterilainen kirkko (5)
- Jordanian ja Pyhän Maan evankelis-luterilainen kirkko (6)
- Kiinan kristillinen neuvosto (7)
- Kolumbian evankelis-luterilainen kirkko (8)
- Malawin evankelis-luterilainen kirkko (9)
- Namibian evankelis-luterilainen kirkko (10)
- Pakistanin kirkko / Peshawarin hiippakunta (11)
- Senegalin luterilainen kirkko (12)
- Taiwanin luterilainen kirkko (13)
- Tansanian evankelis-luterilainen kirkko (14)
- Thaimaan evankelis-luterilainen kirkko (15)
- Venezuelan evankelis-luterilainen kirkko (16)
- Viron evankelis-luterilainen kirkko (17)

Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys (SLEY)

- Afrikan evankelis-luterilainen kirkko, Sambia (1)
- Etelä-Sudanin ja Sudanin evankelis-luterilainen kirkko (2)
- Inkerin evankelis-luterilainen kirkko Venäjällä (3)
- Itsenäinen evankelis-luterilainen kirkko (SELK), Saksa (4)
- Japanin evankelis-luterilainen kirkko (5)
- Kenian evankelis-luterilainen kirkko (6)
- Korean luterilainen kirkko (7)

- Myanmarin luterilainen kirkko (8)
- Viron evankelis-luterilainen kirkko (9)

Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finland (SLEF)

- Etiopian evankelisluterilainen kirkko (1)
- Istanbulin luterilainen kirkko (2)
- Kenian evankelis-luterilainen kirkko (3)
- Viron evankelis-luterilainen kirkko (4)

Suomen Evankelisluterilainen Kansanlähetys (SEKL)

- Bulgarian evankelis-luterilainen kirkko (1)
- Etiopian evankelinen Mekane Yesus kirkko (2)
- Inkerin evankelis-luterilainen kirkko Venäjällä (3)
- Istanbulin luterilainen kirkko (4)
- Länsi-Japanin evankelis-luterilainen kirkko (5)
- Viron evankelis-luterilainen kirkko (6)

Lähetysyhdistys Kylväjä (Kylväjä)

- Bangladeshin evankelis-luterilainen kirkko (1)
- Etiopian evankelinen Mekane Yesus kirkko (2)
- Inkerin evankelis-luterilainen kirkko Venäjällä (3)
- Länsi-Japanin evankelis-luterilainen kirkko (4)
- Mongolian evankelis-luterilainen kirkko (5)
- Viron evankelis-luterilainen kirkko (6)

Medialähetysjärjestö Sanansaattajat (SANSA)

- Evankelis-luterilainen Gossner kirkko (Gossner Evangelical Lutheran Church in Chotanagpur and Assam), Intia (1)
- Inkerin evankelis-luterilainen kirkko Venäjällä (2)
- Intia yhdistyneet luterilaiset kirkot (United Evangelical Lutheran Churches in India) (3)
- Kroatian evankelinen kirkko (4)

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetysjärjestöjen ensisijaisia yhteistyökumppaneita ovat luterilaiset kirkot ympäri maailmaa. Näiden lisäksi

sopimuksia on tehty myös joidenkin muiden kirkkojen sekä kansainvälisten ja paikallisten järjestöjen kanssa. Tässä tutkimuksessa mukana olevia yhteistyökirkkoja on yhteensä 34 kappaletta. Näiden kirkkojen kanssa on solmittu yhteensä 46 sopimusta. Yhteistyösopimuksia Malawin ev.-lut. kirkon⁸⁴ ja Japanin ev.-lut. kirkon⁸⁵ kanssa ei ollut tätä tutkimusta varten saatavilla. Näiden lisäksi tutkimuksen ulkopuolelle on jätetty Suomen Lähetyseuran sopimukset Kiinan kristillisen neuvoston⁸⁶ ja Namibian ev.-lut. kirkon⁸⁷ kanssa, koska kyseisten sopimusten kuulumisesta Suomen Lähetyseuralle ei ollut täyttä varmuutta. Kummankaan sopimuksen allekirjoittajista ei löydy Suomen Lähetyseuran edustajaa. Edellä mainittujen sopimusten puuttumisella/poisjättämisellä ei oletettavasti ole suurta vaikutusta tämän tutkimuksen lopputulokseen, koska sopimusmateriaali on kokonaisuudessaan verrattain kattava. Puuttuvat/poisjätetyt sopimukset on kuitenkin kokonaiskuvan laajuuden esittelyn takia jätetty mukaan tutkimuksen rakenteeseen. Edellisistä huomioista johtuen tutkimuksen käsittelyssä on mukana 30 yhteistyökirkkoa ja näiden kanssa tehdyt 42 sopimusta.

Sopimuskirjoista 28:lla on yhteistyösopimus vain yhden lähetysjärjestön kanssa. Istanbulin luterilaisella kirkolla⁸⁸ sekä Kenian⁸⁹ ja Länsi-Japanin⁹⁰ ev.-lut. kirkkoilla on yhteistyösopimukset kahden, Etiopian evankelisella Mekane Yesus kirkolla⁹¹ kolmen järjestön kanssa. Inkerin ev.-lut. kirkko Venäjällä⁹² on solminut yhteistyösopimukset neljän eri lähetysjärjestön kanssa. Laajinta yhteistyötä tutkimuksessa käsiteltävien lähetysjärjestöjen kanssa tekee Viron ev.-lut. kirkko⁹³, jolla on yhteistyösopimus viiden järjestön kanssa.

Sopimustekstien esittelyssä on keskitytty kuvaamaan kussakin sopimuksessa mahdollisesti ilmeneviä yhteistyön teologisia perusteita tai muuten tutkimuskysymyksen kannalta relevantteja kohtia. Näin ollen tarkastelusta on jätetty pois sellainen materiaali, joka kuvastaa enemmänkin yhteistyön käytännöllistä puolta eikä auta vastaamaan tutkimuskysymykseen. Esimerkkeinä tällaisesta materiaalista voidaan mainita taloudellisten vastuiden jakautuminen

⁸⁴ SLS 9.

⁸⁵ SLEY 5.

⁸⁶ SLS 7.

⁸⁷ SLS 10.

⁸⁸ SLEF 2 ja SEKL 4.

⁸⁹ SLEY 6 ja SLEF 3.

⁹⁰ SEKL 5 ja Kylväjä 4.

⁹¹ SLS 4, SEKL 2 ja Kylväjä 2.

⁹² SLEY 3, SEKL 3, Kylväjä 3 ja Sansa 2.

⁹³ SLS 17, SLEY 9, SLEF 4, SEKL 6 ja Kylväjä 6.

sopimuskumppaneiden kesken, hallinnolliset ratkaisut yhteistyön toteuttamiseksi ja viestintään liittyvät yksityiskohdat. Tämänkaltaisen tutkimuksen ulkopuolelle jäävä materiaali muodostaa valtaosan tutkittavien sopimusten asiakohdista, joten yleisellä tasolla sopimusten voidaan todeta olevan luonteeltaan enemmän pragmaattisia kuin teologisesti orientoituneita.

Tutkimuksessa käytössä olevien sopimusten allekirjoitusajankohdissa on 30 vuoden aikahaitari. Allekirjoitusvuosi kuvastaa ajankohtaa, jolloin kyseinen yhteistyösopimus on allekirjoitettu, ei yhteistyön aloitusajankohtaa. Vanhin sopimus on solmittu vuonna 1989⁹⁴ ja uusin vuoden 2019⁹⁵ lopussa. Valtaosa tutkimuksessa käytetyistä sopimuksista on allekirjoitettu 2010-luvulla. Kahdeksaa sopimusta lukuun ottamatta kaikki muut on allekirjoitettu 2000-luvulla.⁹⁶

Sopimukset ovat myös laajuudeltaan hyvin vaihtelevia. Lyhimmät koostuvat ainoastaan yhdestä A4-sivusta⁹⁷, kun pisimmästä sopimuksesta löytyy peräti 21 sivua.⁹⁸ Enemmistö sopimuksista on laadittu englannin kielellä. Inkerin ja Viron ev.-lut. kirkkojen kaikki sopimukset ovat suomenkielisiä lukuun ottamatta SLEF:n⁹⁹ sopimusta, joka on laadittu sekä ruotsin että viron kielellä. Suomenkielisiä sopimustekstejä tutkimuksessa on edellisten lisäksi yhteensä viisi.¹⁰⁰ Muita sopimuksissa käytettyjä kieliä ovat espanja¹⁰¹, portugali¹⁰² ja ranska¹⁰³.

Sopimustekstien tarkastelussa on myös huomionarvoista se, että järjestöjen voidaan havaita käyttävän samaa sopimus pohjaa eri kirkkojen kanssa tekemissään sopimuksissa. Saman sopimus pohjan käyttöä ilmenee järjestöistä Suomen Lähetysseuralla¹⁰⁴, Suomen Luterilaisella Evankeliumiyhdistyksellä¹⁰⁵ ja Sanansaattajilla.¹⁰⁶ Lisäksi tutkimuskysymyksen kannalta on hyvä tiedostaa, että tutkimuksessa mukana olevista kirkoista 22 on Luterilaisen maailmanliiton jäseniä. Näiden jäsenkirkkojen sopimukset käsittävät yhteensä 32 kaikista tutkimuksen 46 sopimuksesta.

⁹⁴ SEKL 5.

⁹⁵ Kylväjä 5.

⁹⁶ 2010-luvulla allekirjoitettuja sopimuksia on 23 kappaletta. Jos aikaperspektiivin laajentaa 2000-luvulla allekirjoitettuihin, niin sopimusmääräksi tulee 34.

⁹⁷ Esimerkiksi SANSA 2, SLEF 4, SLEY 2, SEKL 1.

⁹⁸ Kylväjä 1.

⁹⁹ SLEF 4.

¹⁰⁰ SLS 6, SLEF 1, SEKL 4, SEKL 5, Sansa 4.

¹⁰¹ SLS 2, SLS 8, SLS 16.

¹⁰² SLS 1.

¹⁰³ SLS 12.

¹⁰⁴ Sama sopimus pohja SLS 8, 13 ja 16 sekä SLS 1, 2 ja 12.

¹⁰⁵ SLEY 2, 6, 7 ja 8.

4 Sopimustekstien tarkastelua

4.1 Suomen Lähetysseura

4.1.1 Järjestön teologinen itseymmärrys

Suomen Lähetysseuran (jatkossa SLS) vuonna 2015 julkaistu teologinen asiakirja *Elämään ja oikeudenmukaisuuteen - Suomen Lähetysseuran toiminnan teologinen perusta ja yhteistyön perusteet* esittelee SLS:n teologisen perustan nousevan luterilaisesta tunnustuksesta, Suomen ev.-lut. kirkon hyväksymistä asiakirjoista ja raamatullisista perusteista sekä kansainvälisistä ekumeenisista asiakirjoista.¹⁰⁷

SLS:n säännöissä kerrotaan yhdistyksen tarkoituksesta seuraavasti:

Yhdistyksen tarkoituksena on osallistua Suomen ev.-lut. kirkon kansainvälisenä toimijana kolmiyhteisen Jumalan lähetykseen maailmassa julistamalla evankeliumia niiden keskuudessa, jotka eivät ole kristittyjä, ja toteuttamalla lähimmäisenrakkautta. Yhdistys palvelee lähetystyössä kirkkoamme, sen seurakuntia ja ulkomaisia kirkkoja osana Kristuksen maailmanlaajaa kirkkoa. Yhdistys on sitoutunut Suomen ev.-lut. kirkon tunnustukseen, kirkkojärjestykseen ja ekumeenisiin sopimuksiin.¹⁰⁸

Ekumeenisesta näkökulmasta katsottuna mainitaan, että asiakirjan taustavaikuttajina ovat olleet sekä Luterilaisen maailmanliiton asiakirja *Lähetys kontekstissa* sekä Kirkkojen maailmanneuvoston asiakirjat *Yhdessä kohti elämää* ja *Kirkko: yhteistä näkyä kohti*.¹⁰⁹ Asiakirjassa mainitaan, että mission teologisia perusteita määriteltessään ”se hyödyntää kansainvälistä missiologista keskustelua ja niitä näkökulmia, joita me olemme kumppaneiltamme oppineet”.¹¹⁰

Kumppaneiden ja yhteistyökirkkojen osalta asiakirja mainitsee, että ”tämän asiakirjan painotuksissa on nähtävissä monille kumppaneillemme tunnusomainen kokonaisvaltainen ajattelu kirkon missiosta samoin kuin kontekstuaalinen painotus, joka ottaa huomioon erilaisuuden ja näkee Kristuksen kasvot toiseuden takaa”.¹¹¹

Jumalan missio on SLS:n asiakirjan mukaan toiminnan perusta. Käsitteen Jumalan missio taustalla nähdään olevan usko kolmiyhteiseen Jumalaan, Isään (Luoja), Poika (Lunastaja) ja Pyhä Henki (Eläväksitekijä). Kolmiyhteisen Jumalan rakkaus on Jumalan mission perustus. Kirkko on Kristuksen ruumiina osallisena

¹⁰⁶ Sansa 1 ja 3.

¹⁰⁷ Elämään ja oikeudenmukaisuuteen 2015, 7.

¹⁰⁸ SLS:n yhdistyksen säännöt 2015.

¹⁰⁹ Elämään ja oikeudenmukaisuuteen 2015, 6.

¹¹⁰ Elämään ja oikeudenmukaisuuteen 2015, 7.

¹¹¹ Elämään ja oikeudenmukaisuuteen 2015, 6.

Pyhään Kolminaisuuteen sanan ja sakramenttien kautta. Asiakirja toteaa, että ”Pyhä Henki lähettää kirkon maailmaan. Niin kuin Isä lähettää Pojan ja Poika lähettää Pyhän Hengen, Henki lähettää Kristuksen omat maailmaan. Näin Pyhä Henki liittää kristityt Jumalan missioon maailmassa.”¹¹²

Asiakirjan mukaan Jumalan missiolla on maailmassa jatkuvasti uudistuva ja kasvava kirkko. Tämä kirkko on olemukseltaan missionaarinen ja sen tehtävänä on julistaa aina ja kaikkialla sanomaa pelastuksesta Kristuksessa. Jumalan missio nähdään asiakirjassa myös vahvasti kontekstuaalisena, aikaan ja paikkaan, historiaan, uskontoon ja kulttuuriin sitoutuneena. Lisäksi asiakirjassa todetaan, että ”kirkon mission kontekstuaalisuus tarkoittaa myös Jeesuksen seuraamista niihin inhimillisiin todellisuuksiin, joissa etsitään ja kaivataan pelastusta ja vapautusta.”¹¹³ Kirkon missiolla nähdään näin myös tarve puuttua alistaviin ja vääristäviin yhteiskunnallisiin ja sosiaalisiin rakenteisiin sekä pyrkimys muuttaa niitä. Samoin kuin Jeesus lähetettiin ”ilmoittamaan köyhille hyvä sanoma, julistamaan vangituille vapautusta ja sokeille näkönsä saamista, päästämään sorretut vapauteen ja julistamaan Herran riemuvuotta” (Luuk.4: 18–19), on kirkolle annettu tämä sama tehtävä.¹¹⁴

SLS:n teologisen asiakirjan mukaan kirkon missio on alkuaajoista lähtien ollut kokonaisvaltaista. Se käsittää koko luomakunnan ja ihmisen osana sitä. Missio ei erottele sanoman julistusta ja diakoniaa, hengellistä ja aineellista todellisuutta toisistaan, vaan näkee ne vahvasti yhteenkuuluvina. Missioon kuuluu tämän lisäksi myös näkemys ihmisen arvon tunnistamisena Jumalan kuvana. Ihmisyyden arvo nähdään asiakirjan mukaan kirkon missiossa korvaamattomana ja se läpäisee kaikki ihmiset sekä ihmisryhmät ympäri maailman. Ihmisarvon näkökulma nostaa esiin taloudelliset ja sosiaaliset vääristymät, jotka ovat omiaan uhkaamaan ihmisarvon loukkaamattomuutta.¹¹⁵ Asiakirja toteaa, että ”kirkon missio toteuttaa täyden ihmiselämän tunnistavaa periaatetta niin hengellisten, sosiaalisten kuin ruumiillistenkin tarpeiden osalta ja purkaa sellaisia raja-aitoja ihmisten ja ihmisryhmien välillä, jotka luovat epäoikeudenmukaisia arvoasetelmia ihmisryhmien välille.”¹¹⁶

¹¹² Elämään ja oikeudenmukaisuuteen 2015, 8.

¹¹³ Elämään ja oikeudenmukaisuuteen 2015, 10.

¹¹⁴ Elämään ja oikeudenmukaisuuteen 2015, 9–10.

¹¹⁵ Elämään ja oikeudenmukaisuuteen 2015, 10–12.

¹¹⁶ Elämään ja oikeudenmukaisuuteen 2015, 13.

Marginaaleista nouseva missio on myös yksi asiakirjan esiin nostama teema. Jumalan mission nähdään koskettavan erityisesti syrjittyjä ja haavoitetuiksi tulleita ihmisryhmiä. Asiakirjassa todetaankin, että ”Jumalan rakkaus Kristuksessa suuntautuu sinne missä on kärsimystä, kipua ja huonoutta.”¹¹⁷ Marginaaleista nouseva missio haastaa kaikkia kristittyjä vallankäytön raja-aitojen ja niitä ylläpitävien rakenteiden murtamiseen. Se uudistaa kirkkoa ja tuo sen läsnä olevaksi kärsivän ihmisen elämään.¹¹⁸

4.1.2 Angolan evankelis-luterilainen kirkko (1)

SLS:n ja Angolan evankelis-luterilaisen kirkon välinen yhteistyösopimus on kirjoitettu portugalin kielellä. Tämä asetti alkuun omat haasteensa tekstin tutkimiselle, koska asiantuntijuutta sopimustekstin kääntämiseksi suomen kielelle ei tutkimusta tehdessä ollut saatavilla. Lähempi tarkastelu kuitenkin paljasti, että vertaamalla tekstisisältöä SLS:n ja Bolivian evankelis-luterilaisen kirkon väliseen sopimukseen¹¹⁹ voidaan huomata tekstisisällön olevan huomattavan yhtenevää. Olen saanut espanjankielisen sopimustekstin kääntämiseen ulkopuolista apua, joten päädyn tässä yhteydessä käsittelemään tarkemmin Bolivian ev.-lut. kirkon sopimustekstiä. Voidaan todeta, että teksti on tämän tutkimuksen kannalta relevanteilta osioiltaan identtinen näissä kahdessa sopimustekstissä. Näin ollen kaikki seuraavassa kappaleessa 4.1.3. esitettävät seikat Bolivian ev.-lut. kirkon kohdalla koskevat myös Angolan ev.-lut. kirkon sopimustekstiä.

4.1.3 Bolivian evankelis-luterilainen kirkko (2)

Sopimus Bolivian ev.-lut. kirkon kanssa alkaa viiden asiakohdan johdanto-osiolla, jossa esitellään sopijaosapuolten yhteistä tahtotilaa ja vakaumusta. Kohdassa 1.1. todetaan heti, että osapuolet toimivat yhdessä Jumalan sanan välittäjinä. He sitoutuvat yhteisen tulevaisuusnäyn etsintään, jotta voisivat jakaa hengellisiä ja aineellisia varoja keskenään sekä edistää suunnitelmien tulosten saavuttamista. Kappale 1.2 jatkaa, että sopimuksella vahvistetun liiton tarkoituksena on jakaa uskoa sekä kirkon julkisia palveluita. Sopimuksen uskotaan ohjaavan osapuolia kehittämään ja vahvistamaan keskinäistä vuorovaikutusta sekä molemminpuolista avunantoa. Kappaleessa 1.3 mainitaan, että kumpikin osapuoli tunnistaa kulttuurilliset erot heidän välillään ja kunnioittavat niitä. Samalla osapuolet

¹¹⁷ Elämään ja oikeudenmukaisuuteen 2015, 13.

¹¹⁸ Elämään ja oikeudenmukaisuuteen 2015, 13–14.

¹¹⁹ Vrt. SLS 2.

lupaavat tavoitella selkeää kristillistä yhteyttä rakentaakseen vankkaa perustaa tälle yhteistyösopimukselle sekä heidän palvelulleen Jumalan maailmassa. Kappaleessa 1.4 todestaan, että osapuolet on yhtäläisesti uskonkumppaneina kutsuttu osallistumaan kolmiyhteisen Jumalan lähetykseen. Johdanto-osion päätteeksi lausutaan kappaleessa 1.5, että taivasten valtakunnan odottaminen antaa osapuolille voimaa todistukseen ja yhdessä toimimiseen, jotta maailma voisi uskoa Kristukseen.¹²⁰

Sopimustekstin toinen yläotsikko koskee yhteistyön tarkoitusta ja periaatteita. Sen mukaan osapuolten keskinäinen luottamus vahvistaa näiden uskoa sekä kristillisiä mahdollisuuksia ihmisten kesken. Yhteinen usko ja palveleminen heijastavat Jumalan rakkautta, mikä kutsuu sopijaosapuolet sekä heidän yhteisöjään parannuksentekoon, vapauttaa rakastamaan lähimmäistä ja avaa elämän pelastukselle.¹²¹

Sopimuksen mukaan yhteistyö perustuu kokonaisvaltaiseen, holistiseen työhön. Uskonpuhdistuksen periaatteisiin ja arvoihin nojaavan liiton avulla osapuolten on mahdollista tavoittaa yhteiset päämäärät. Yhteistyössä etsitään jatkuvasti uusia tapoja sille, miten evankeliumin sana Jeesuksesta Kristuksesta saavuttaisi yksilöitä ja yhteisöjä. Sopijaosapuolet vakuuttavat juhlallisesti: ”Me helpotamme ihmisten kärsimyksiä ikään, etniseen alkuperään, sukupuoleen tai uskontoon katsomatta ilman minkäänlaista syrjintää”.¹²²

Sopimuksesta selviää myös, että osapuolten välisen yhteistyön kulmakivenä lähetystyössä on pitkän aikavälin suunnittelu. Näkemykset, lähetystehtävä, tavoitteet ja strategiat jaetaan säännöllisesti osapuolten kesken, mikä mahdollistaa pitkäaikaisen suunnitelman valmistamisen ja toteuttamisen tulevaisuuden yhteistyölle.¹²³

4.1.4 Botswanan evankelis-luterilainen kirkko (3)

SLS:n ja Botswanan evankelis-luterilaisen kirkon sopimusteksti ajoittuu 1990-luvun alkupuolelle ja edustaa näin tutkimusmateriaalin vanhinta sopimuskantaa. Sopimus on yleisesti ottaen määriteltävissä hyvin yleisluontoiseksi, johon sopimuksen otsikkokin ”General Agreement” jo viittaa. Sopijaosapuoliksi heti tekstin alkuun on ilmoitettu Botswanan ev.-lut kirkko ja tämän yhteistyökirkot

¹²⁰ SLS 2.

¹²¹ SLS 2.

¹²² SLS 2.

¹²³ SLS 2.

ja/tai yhteistyöhön kutsutut lähetysjärjestöt, mikä antaa ymmärtää myös tämän sopimuksen yleisluonteesta. Teksti on jaoteltu neljään artiklaan, joista ensimmäinen käsittelee yhteisen tehtävän lähtökohtia.¹²⁴

Yhteistyösopimuksen teologinen arvopohja nojaa tekstin mukaan evankeliumiin Herrasta ja Pelastajasta Jeesuksesta Kristuksesta, joka on paljastettu pyhässä Raamatussa ja oikein selitetty kolmessa vanhan kirkon uskontunnustuksessa sekä reformaation tunnustuksellisissa dokumenteissa. Yhteisen tunnustus pohjan määrittelyn jälkeen sopijaosapuolet lausuvat yleisen sopimuslausuulin, jossa he tunnustavat toinen toisensa itsenäisiksi organisaatioiksi, joilla on täysi päätäntävalta omasta työstään ja toiminnoistaan.¹²⁵ Jo pelkkä pintapuolinen tutustuminen tutkimusmateriaalina oleviin yhteistyösopimuksiin paljastaa sen, että edellä mainittu lausuma sopijaosapuolten itsenäisyydestä ja määräysvallasta omaa työtään kohtaa on varsin yleinen ja toistuu käsiteltävässä materiaalissa useasti.

Pienenä yksityiskohtana voidaan mainita, että sopimuksen henkilöstöä koskevassa asiakohdassa todetaan, että ”osoituksena yhteisestä resurssien jakamisesta henkilövaihtoa (engl. exchange of personnel) Botswanan ev.-lut. kirkon ja tämän yhteistyökumppaneiden välillä suositellaan.”¹²⁶

4.1.5 Etiopian evankelinen Mekane Yesus kirkko (4)

SLS:n ja Etiopian evankelisen Mekane Yesus kirkon (EEMY) yhteistyösopimus on luonteeltaan standardisopimus, jota EEMY kirkko on käyttänyt sopimus pohjana myös muiden yhteistyökirkkojensa kanssa. Tämän tutkimuksen kannalta on huomattava, että EEMY kirkolla on yhteistyösopimus myös Suomen evankelisluterilaisen Kansanlähetyksen (SEKL) kanssa. Tämä sopimus sisältää standardisopimuksen lisäksi myös tarkemman ”Specific Agreement on Full Partnership” -osion, joten tutkimuksessa on päädytty käsittelemään koko sopimus pakettia SEKL:n käsittelyluvussa 4.4.3. Kaikki, mikä tässä käsittelyluvussa koskee SEKL:n ja EEMY kirkon välistä ”Standard Agreement” sopimusta koskee yhtä lailla SLS:n ja EEMY kirkon sopimusta.

¹²⁴ SLS 3.

¹²⁵ SLS 3.

¹²⁶ SLS 3.

4.1.6 Hong Kongin evankelis-luterilainen kirkko (5)

Sopimusteksti Hong Kongin evankelis-luterilaisen kirkon ja SLS:n välillä edustaa tutkittavan materiaalin valossa sivumäärällisesti lyhyintä sopimuskantaa, mutta toisaalta taas yhteistyön teologisten perusteiden kuvailussa se kuuluu yhteen kattavimmista. Sopimus keskittyy pääasiassa kuvaamaan kumppanuussuhteen määritelmää ja sen raamatullisia ja opillisia lähtökohtia. Työn tarkkoihin yksityiskohtiin, kuten esimerkiksi lähetystyöntekijöiden palkkaukseen tai muihin vastaaviin taloudellisiin vastuisiin, ei yhteistyösopimus ota kantaa.

Sopimuksen ensimmäinen asiakohta käsittelee lyhyesti Hong Kongin ev.-lut. kirkon ja SLS:n yhteistä työhistoriaa. Ensimmäinen varsinainen yhteistyösopimus allekirjoitettiin vuonna 1979, jonka jälkeen osapuolet ovat työskennelleet keskenään useiden eri kumppanuussopimusten viitekehyksissä. SLS:n perustamat seurakunnat ovat olleet alusta asti osa Hong Kongin ev.-lut. kirkkoa ja SLS:n lähetystyöntekijät on tunnustettu tämän työntekijöiksi. Molemmilla osapuolilla on omat lähetysjuurensa myös Kiinan sisämaassa.¹²⁷

Sopimuksen toinen asiakohta syventyy yhteistyön opillisiin juuriin sekä yhteistyön määritelmiin. Aluksi todetaan, että johtuen suuresta mahdollisuudesta jakaa evankeliumia ja kristillistä todistusta sekä kohdata hengellisiä että sosiaalisia tarpeita, osapuolet ovat päättäneet solmia tämän sopimuksen perustaksi heidän meneillään olevalle yhteistyölle. Kolmiyhteisen Jumalan missionaarinen luonto nähdään sopimuksen mukaan kumppaneiden sitoutuneisuuden takana evankeliumin julistamiseen sanoin ja teoin. Kolmiyhteinen Jumala tarjoaa myös lupauksen pelastuksesta koko ihmiskunnalle. Tämä pelastava Jumalan työ on paljastunut ihmisille Jeesuksessa Kristuksessa ja hänen lähettämisessään maan päälle maailman Pelastajaksi. Sopimusteksti jatkaa edelleen, että Jumalan pelastava työ jatkuu edelleen tänäkin päivänä Pyhän Hengen työssä kirkon osallisuudessa Jumalan lähetykseen. Lähetyksen päämääräksi Jeesus Kristus on itse seuraajilleen määritellyt kaikkien kansojen tekemisen Hänen opetuslapsikseen. Evankeliumin julistuksessa on sopimustekstin mukaan huomioitava lähetyksen holistisuus, jonka tulee ilmetä sanojen ja tekojen yhteytenä. Nämä molemmat on nähtävissä kolmiyhteisen Jumalan pyyteettömän rakkauden osoituksena sekä olennaisena osana Hänen lähetystänsä.¹²⁸

¹²⁷ SLS 5.

¹²⁸ SLS 5.

Tämän jälkeen sopimuksessa todetaan, että molemmat sopijaosapuolet uskovat vilpittömästi olevan osa pyhää apostolista kirkkoa ja näkevät itsensä Jeesuksen työtovereina. Molemmilla on oma osuutensa Jumalan lähetyksessä. He omaavat luterilaisen perinnön ja ovat saaneet yhtäläisen käskyn julistaa evankeliumia niille, jotka eivät ole sitä vielä kuulleet eivätkä vastaanottaneet pelastusta Jeesuksessa Kristuksessa. Myös Kristillinen palvelu ja kirkon kasvun edistäminen kuuluvat niin ikään molempien sopijaosapuolten teologisiin taustaoletuksiin.¹²⁹

Sopimuksen kolmas asiakohta käsittelee kappaleen verran sopijaosapuolten välistä tunnustamista. Heidät on yhtäläisesti kutsuttu kolmiyhteisen Jumalan lähetykseen, joten he uskossa sitoutuvat yhteistyöhön ja kumppanuuteen toistensa kanssa. SLS ja Hong Kongin ev.-lut. kirkko myös tunnustavat toisensa itsenäisiksi toimijoiksi, joilla on omat perustusasiakirjansa, sääntönsä ja ohjeensa. Kummallakin osapuolella on sopimuksen mukaan oikeus päättää omista sisäisistä asioistaan.¹³⁰

4.1.7 Jordanian ja Pyhän Maan evankelis-luterilainen kirkko (6)

Jordanian ja Pyhän Maan evankelis-luterilaisen kirkon ja SLS:n välinen kumppanuussopimus edustaa pientä poikkeamaa tutkimuksen sopimusmateriaalissa, koska siinä on kyseessä kolmikantainen sopimus, jonka on edellä mainittujen osapuolten lisäksi allekirjoittanut myös Suomen ev.-lut. kirkon Kuopion hiippakunta.

Heti sopimuksen alkuun, otsikon ”sopimuksen luonne ja tarkoitus” alle, on kirjattu mielenkiintoinen raamatunjae Paavalin kirjeestä galatalaisille: ”Kun meillä vielä on aikaa, meidän on siis tehtävä hyvää kaikille, mutta varsinkin niille, joita usko yhdistää meihin” (Gal.6:10). Tätä nimenomaista raamatunkohtaa ei ole löydettävissä muista käsiteltävistä sopimusteksteistä. Kyseisen jakeen ajatus sopii hyvin sopimuksen kokonaisajatuksen kumppanuuden vahvistumisesta. Sopimuksen tarkoituksena on ”ilmentää ja edistää yhteistä todistusta, palvelua ja yhteenkuuluvuutta”.¹³¹

Kaikkia sopimuksen allekirjoittajayhteisöjä yhdistää yhteinen näky Raamatun sanaan sekä luterilaisiin tunnustuskirjoihin perustuvasta kristillisestä uskosta. He myös osallistuvat uskossa yhteen Kristuksen universaaliin kirkkoon.

¹²⁹ SLS 5.

¹³⁰ SLS 5.

¹³¹ SLS 6.

Kommuunio globaalin luterilaisen perheyhteyden ilmentymänä on sopimuksen mukaan osapuolia yhdistävä tekijä. Tällainen perheyhteys myötävaikuttaa osapuolten toimimiseen yhteistyössä ja yhteisymmärryksessä samalla kuitenkin tunnustaen jokaisen toimijan erityislaadun ja itsenäisyyden.¹³²

Kolmiyhteisen Jumalan lähetykseen osallistuminen esitetään sopimuksessa osapuolten yhteisenä työnäkynä ja tehtävänä. Ohjenuorana tälle tehtävälle toimii Luterilaisen maailmanliiton viimeisin lähetysasiakirja ”Lähetys kontekstissa”. Lähtökohtana kumppanuussopimukselle on ”keskinäinen kunnioitus, vastavuoroisuus, tasavertaisuus ja yhteenkuuluvuus”. Yhteisellä kumppanuussopimuksella tähdätään muun muassa uudenvuorovaikutuksen muotoihin ja lähetystyöhön sitoutumisen lisääntymiseen. Toiminnan tarkoituksena sopimus määrittelee kirkkojen ja niiden jäsenten keskinäisen yhteyden edistämisen sekä kasvamisen kumppanuuteen. Lisääntynyt yhteistyö, keskinäinen tuki ja rohkaisu vahvistavat kutakin sopijaosapuolta toteuttamaan omaa erityistä todistus- ja palvelutehtävää.¹³³

4.1.8 Kiinan kristillinen neuvosto (7)

Tämä sopimus on solmittu Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Kiinan kristillisen neuvoston välille. Tässä ei siis ole kyseessä suoranaisesti Suomen Lähetysseuran sopimuksesta. Suomalaisena allekirjoittajaosapuolena sopimuksessa on toiminut arkkipiispa Jukka Paarma. Tästä syystä kyseinen sopimus on jätetty tämän tutkimuksen ulkopuolelle.

4.1.9 Kolumbian evankelis-luterilainen kirkko (8)

Kolumbian evankelis-luterilaisen kirkon ja SLS:n välillä solmittu yhteistyösopimus edustaa SLS:n uutta sopimusohjelmallia, jota on käytetty myös sopimuksissa Taiwanin¹³⁴ ja Venezuelan¹³⁵ ev.-lut. kirkkojen kanssa. Näiden kolmen yhteistyökirkon sopimustekstit ovat sisällöltään yhtenevät, mutta ne ovat erikieliset. Taiwanin sopimus on laadittu englannin kielellä, kun taas Kolumbian ja Venezuelan sopimukset ovat espanjankieliset. Sopimustekstien yhteneväisyydestä johtuen samat huomiot koskevat niin Taiwanin ev.-lut. kirkon kuin myös Kolumbian ja Venezuelan ev.-lut. kirkkojen kanssa tehtyjä sopimuksia. Tässä tutkimuksessa on valittu käsiteltäväksi Taiwanin ev.-lut. kirkon sopimus,

¹³² SLS 6.

¹³³ SLS 6.

¹³⁴ SLS 13.

¹³⁵ SLS 16.

koska sitä on englannin kielen vuoksi helpompi tulkita ja vertailla tausta-asiakirjoihin ja muihin sopimukseen. Taiwanin ev.-lut. kirkon sopimus on käsitelty alaluvussa 4.1.14.

4.1.10 Malawin evankelis-luterilainen kirkko (9)

Sopimustekstiä Malawin evankelis-luterilaisen kirkon ja SLS:n välillä ei ollut tätä tutkimusta varten saatavilla, joten sen käsittely jää tutkimuksen ulkopuolelle.

4.1.11 Namibian evankelis-luterilainen kirkko (10)

Tutkimuksessa tarkastelun alla oleva sopimus Namibian evankelis-luterilaisen kirkon kanssa on allekirjoitettu Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kanssa. Allekirjoittajana on toiminut silloinen Suomen ev.-lut. kirkon arkkipiispa Jukka Paarma. SLS:n edustaja ei ole sopimusta allekirjoittanut. Sopimuksen sisällöstä on kuitenkin luettavissa, että sopimuksessa tarkoitetuilla yhteisillä yhteistyön muodoilla tarkoitetaan ensinnäkin yhteistyötä kumppanuushiippakuntien ja -seurakuntien välillä ja toiseksi yhteistyötä Namibian ev.-lut. kirkon ja SLS:n sekä Kirkon Ulkomaanavun välillä. Näin ollen on havaittavissa, että SLS toimii tämän sopimuksen perusteella yhtenä toiminnan käytännön toteuttajana. Tutustuminen sopimukseen osoitti, ettei sen sisältö käsittele tämän tutkimuksen kannalta relevanttia Jumalan lähetystä koskevaa materiaalia, joten tämä sopimus päätettiin jättää tutkimuksen ulkopuolelle.

4.1.12 Pakistanin kirkko / Peshawarin hiippakunta (11)

Pakistanin kirkon Peshawarin hiippakunnan ja SLS:n sopimusteksti sisältää suhteellisen runsaasti viittauksia yhteistyön teologiseen viitekehykseen. Johdanto-osion viisi alakappaletta kuvaavat osapuolten suhdetta niin toinen toisiinsa kuin myös Jumalan lähetykseen.

Asiakohta 1.1. ilmaisee, että osapuolet ovat vakuuttuneita toimimaan instrumentteina Jumalan lähetyksessä. He ovat yhteisessä rukouksessa valmiita etsimään yhdessä tulevaisuudennäkymiä, jakamaan aineellisia ja aineettomia resursseja keskenään sekä tavoittelemaan tässä sopimuksessa esitettyjä yhteistyön tavoitteita. Kohdassa 1.2 jatketaan, että yhteistyösopimuksen allekirjoittamisen syy on yhteisessä todistuksessa ja palveluksessa tapahtuva kumppanuuden vahvistaminen. Tällaisen yhteisen todistuksen ja palvelun perustaksi Jumalan maailmassa sopimus ilmoittaa näkyvän kristillisen yhteyden etsimisen. Tässä

yhteydessä kuitenkin tunnustetaan myös osapuolten väliset eroavaisuudet ja että niitä kunnioitetaan.¹³⁶

Sopijaosapuolet on sopimuksen mukaan kutsuttu yhtäläisesti osallistumaan Jumalan lähetykseen ja he sitoutuvat kumppanuuteen uskossa ja lähetyksessä. Osapuolet tunnustavat toinen toisensa itsenäisen aseman, joilla on omat rakenteet, säädökset ja ohjeet. Jumalan valtakunnan odotus valtuuttaa osapuolet todistamaan ja palvelemaan yhdessä Jumalan kansan kanssa, jotta maailma uskoisi.¹³⁷

Sopimuksen toinen kappale käsittelee yhteistyö- ja kumppanuustoiminnan tarkoitusta ja periaatteita. Sen ensimmäisessä asiakohdassa kerrotaan, että ”yhteistyö vahvistaa kristillisen uskon ja toivon näköaloja ihmisten keskuudessa”.¹³⁸ Jumalan rakkaudesta heijastuva osapuolten jakama todistus ja palvelu kutsuu ympäröiviä ihmisiä katumukseen, vapauttaa rakastamaan lähimmäisiä ja avaa sydämet uudistumiselle.¹³⁹

Yhteistyön perustana sopimuksen mukaan on holistinen, kokonaisvaltainen lähestymistapa yhdessä sovittujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tämä tapahtuu molemmanpuoleisen ja sitouttavan kumppanuuden kautta, jota sävyttää reformaation lähtökohdat sekä kristillinen palvelu. Osapuolet ovat myös sitoutuneita jatkuvaan uusien tapojen ja keinojen etsintään, jolla evankeliumin sanoma tavoittaisi yhä uusia yksilöitä ja yhteisöjä. Toiminnan kohteeksi esitetään kaikki hädänalaiset ja kärsivät rotuun, ikään, sukupuoleen, uskontoon tai etniseen taustaan katsomatta.¹⁴⁰

Lähetyskumppanuuden yhtenä tärkeimpänä lähtökohtana sopimus mainitsee yhdessä toteutettavan pitkän aikavälin suunnittelun. Sopimus suhtautuu myös positiivisesti työntekijäresurssien jakamiseen, jolloin sekä SLS:n että Pakistanin kirkon työntekijät voisivat työskennellä ristiin toistensa organisaatioissa.¹⁴¹

4.1.13 Senegalin luterilainen kirkko (12)

Senegalin luterilaisen kirkon ja SLS:n välinen sopimus on allekirjoitettu vuonna 2011. Sopimuksen alussa ennen varsinaista johdantoa esitellään sopijaosapuolten yhteistä historiaa ennen nykyistä sopimustekstiä. Siitä selviää, että yhteistyö on

¹³⁶ SLS 11.

¹³⁷ SLS 11.

¹³⁸ SLS 11.

¹³⁹ SLS 11.

¹⁴⁰ SLS 11.

¹⁴¹ SLS 11.

alkanut jo vuonna 1970, mutta virallisesti Senegalin valtio tunnusti SLS:n virallisena uskonnollisena yhdistyksenä vasta vuonna 1987.¹⁴²

Johdannossa osapuolet vakuuttavat, että heillä on yhteinen kutsu osallistua yhdessä Jumalan lähetykseen. He sitoutuvat rukouksessa etsimään yhteistä visiota, jakamaan hengellisiä ja materiaalisia voimavaroja keskenään sekä auttamaan toisiaan saavuttamaan asetetut tavoitteet. Sopimus on allekirjoitettu kumppanuuden vahvistamiseksi todistuksen ja palvelun parissa. Osapuolet myös sitoutuvat etsimään kristillistä yhtenäisyyttä Jumalan maailmassa perustana todistukselle ja palvelulle. Samalla tunnustetaan eroavaisuudet osapuolten välillä ja kunnioitetaan niitä.¹⁴³

Senegalin luterilainen kirkko ja SLS ovat sopimuksen mukaan yhdessä kutsutut osallistumaan kolmiyhteisen Jumalan lähetykseen ja sitoutuneet kumppanuuteen uskossa tavoittaakseen Senegalin ja Suomen kansat, mutta myös luterilaisen uskon vahvistamiseksi. Osapuolet tunnustavat toinen toisensa suvereeneiksi toimijoiksi, joilla on oma institutionaalinen rakenteensa, peruskirjansa ja asemansa. Molemmat ovat myös omalta osaltaan valmiita jakamaan ja vastaanottamaan. Jumalan valtakunnan odotus vahvistaa osapuolia todistamaan ja palvelemaan yhdessä Jumalan kansan kanssa ”jotta maailma uskoisi”.¹⁴⁴

Sopimuksen toinen asiakohta ”Tavoitteet ja periaatteet” ilmaisee, että osapuolten yhteiset pyrkimykset ja ponnistelut vahvistavat uskoa ja toivoa kansojen keskuudessa. Jumalan rakkaus heijastuu todistuksesta ja palvelusta. Se kutsuu sopijaosapuolia ja heidän yhteisöjään katumukseen, vapauttaa heidät rakastamaan lähimmäisiään ja avaa elämän uudistumiselle. Kumppanuus perustuu kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan, mikä tarkoittaa Kristuksesta kertovan evankeliumin edistämistä ja julistamista kaikille ihmisille niin sanoin kuin teoin. Evankeliumin sanoman jakamiselle ihmisten ja yhteisöjen tavoittamiseksi etsitään jatkuvasti uusia tapoja ja keinoja. Osapuolet toimivat yhdessä vastatakseen ihmisten hätään ja kärsimykseen ilman rotuun, ikään, sukupuoleen, uskontoon, etniseen taustaan tai muihin syihin perustuvaa syrjintää.¹⁴⁵

¹⁴² SLS 12.

¹⁴³ SLS 12.

¹⁴⁴ SLS 12.

¹⁴⁵ SLS 12.

4.1.14 Taiwanin luterilainen kirkko (13)

Yhteistyösopimus Taiwanin luterilaisen kirkon ja Suomen Lähetysseuran välillä edustaa SLS:n uusinta sopimuskantaa. Tätä kyseessä olevaa sopimus pohjaa on SLS:n ulkomaantyön johtaja Tero Norjasen mukaan tarkoitus tulevaisuudessa käyttää laajemminkin SLS:n solmiessa uusia yhteistyösopimuksia.¹⁴⁶ Samaa sopimus pohjaa on jo käytetty Taiwanin luterilaisen kirkon lisäksi sopimuksissa Kolumbian evankelis-luterilaisen kirkon¹⁴⁷ ja Venezuelan evankelis-luterilaisen kirkon¹⁴⁸ kanssa. Kaikkien kolmen kirkon yhteistyösopimukset on päivitetty vuoden 2019 aikana.¹⁴⁹

Sopimustekstin neljästä sivusta kaksi ensimmäistä sivua käsittelevät tämän tutkimuksen kannalta relevantteja asioita. Johdantokappaleen ensimmäinen lause toteaa sopimuksen ydinajatuksen: ”Vakuuttuneina yhteisestä kutsustamme osallistua Jumalan lähetykseen olemme päätyneet tähän sopimukseen, koska haluamme vahvistaa kumppanuuttamme hyvien uutisten levittämiseksi, palveluun sekä kolmiyhteisen Jumalan lähetyksen edistämiseksi.”¹⁵⁰ Johdanto-osio jatkuu toteamuksilla siitä, mihin osapuolet sitoutuvat tämän yhteistyösopimuksen allekirjoituksella. Näitä asioita ovat osallistuminen kolmiyhteisen Jumalan lähetykseen, todistus evankeliumista Jeesuksesta Kristuksesta, työskentely kristittyjen maailmanlaajuisen ykseyden puolesta, kirkon diakonisen työn levittäminen, inhimillisen hädän lieventäminen, rauhan ja ihmisoikeuksien sekä sosiaalisen ja taloudellisen oikeudenmukaisuuden puolesta puhuminen, huolehtiminen Jumalan luomakunnasta ja resurssienjaosta sekä kirkkojen yhteyden ja itseymmärryksen edistäminen.¹⁵¹

Sopimuksessa esitellään viisikohtainen arvopohja, jonka sopimuksen allekirjoittaneet osapuolet jakavat. Nämä arvot nousevat evankeliumiteksteistä. Ensimmäisenä kohtana mainitaan omanarvontunto (*engl. dignity*) ja oikeudenmukaisuus. Tässä kohdassa puhutaan siitä, miten jokainen ihminen on luotuna Jumalan kuva ja tällä on erilaisia kykyjä sekä omanarvontunto riippumatta esimerkiksi tämän sukupuolesta, etnisestä tai sosiaalisesta taustasta tai muista eroavaisuuksista. Toinen kohta arvopohjassa on myötätunto ja sitoutuminen. Kärsimyksen keskellä eläviä ihmisiä kohtaan osoitettava välittäminen ja

¹⁴⁶ Norjanen 2019.

¹⁴⁷ SLS 8.

¹⁴⁸ SLS 16.

¹⁴⁹ SLS 8; SLS 16.

¹⁵⁰ SLS 13.

¹⁵¹ SLS 13.

huolehtiminen nousee raamatullisesta näkökulmasta Jumalan rakkaudesta ihmiskuntaa kohtaan. Esimerkkeinä erilaisista kärsimyksistä esitetään muun muassa heikot ja marginaaleissa elävät ihmiset sekä vähemmistöryhmät ja -uskonnot, jotka kokevat syrjintää tai väkivaltaa.¹⁵²

Kolmas näkökulma yhteiseen arvopohjaan löytyy sopimuksen mukaan monimuotoisuuden arvostamisesta. Jumalan luomistyön rikkaus esiintyy luoduissa ihmisissä siten, että kaikki ihmiset ovat erilaisia. Sopijaosapuolten näkökulmasta tämä tarkoittaa sitä, että he arvostavat toistensa eroavaisuuksia historiassa, kulttuurissa ja kontekstissa. Samoin he arvostavat ja vaalivat sitä, miten nämä eroavaisuudet ovat muokanneet osapuolten teologista ymmärrystä, näkökulmia moraalisiin ja eettisiin kysymyksiin sekä palvelusviran, lähetystyön ja palvelun käytänteitä.¹⁵³

Neljäs kohta käsittelee ihmisten mukaan ottamista (*engl. inclusion*)¹⁵⁴ ja osallistamista. Osapuolet ovat sitoutuneita kaikkien täysivaltaiseen ja tasapuoliseen osallistumiseen riippumatta henkilön sukupuolesta, iästä tai invaliditeetista. Tämä inklusiivisuus käsittää kaiken kirkon elämän ja ympäröivän yhteiskunnan.¹⁵⁵ Mielenkiintoisena huomiona tästä kohdasta on se, että sopimus määrittelee eksplisiittisesti sukupuolen mieheksi ja naiseksi. Tähän on varmasti osasyynä sopimuksen yleisluontoisuus, jolloin tätä pohjaa käytetään sapluunana sopimuksille monien eri todellisuuksien ja kulttuurikontekstien keskellä elävien kirkkojen kanssa.

Viides ja viimeinen sopimuksen esittelemä yhteinen arvo on nimetty otsikolla läpinäkyvyys ja vastuullisuus. Jumala on antanut ihmisille hoidettavaksi resursseja ja vastuita, joiden vastuullisia edustajia he ovat. Tämä sitouttaa sopijaosapuolet toimintansa päämäärien, prosessien, päätösten ja resurssien käytön läpinäkyvään tarkasteluun. Samoin he ponnistelevat vastuullisuuteen niin toisiaan kuin palvelemissaan ihmisiä kohtaan.¹⁵⁶

Sopimuksen johdanto-osuuden jälkeen seuraava toinen artikla käsittelee yhteistyön yleisiä periaatteita. Aivan ensimmäiseksi tässä todetaan, että sopijaosapuolet tunnustavat toinen toisensa itsenäiset rakenteet, peruskirjat ja

¹⁵² SLS 13.

¹⁵³ SLS 13.

¹⁵⁴ Termin *inclusion* suomentamisen hankaluudesta kts. Linjaus sukupuolten välisestä oikeudenmukaisuudesta 2013, 1.

¹⁵⁵ SLS 13.

¹⁵⁶ SLS 13.

säädökset. Heti tämän perään on listattuna seitsenkohtainen listaus siitä, miten osapuolet uskovat yhteistyön Jumalan lähetyksessä ilmentyvän osapuolten kesken:

”Me uskomme, että kumppanuus Jumalan lähetyksessä

- vahvistaa kummankin osapuolen identiteettiä ja vahvuutta
- edellyttää kummaltakin osapuolelta vastavuoroisesti/toisiaan täydentäviä lahjoja kokonaisuuden palvelemiseksi
- jakaa riskit ja palkinnot
- on sekä tulevaisuuteen suuntaavaa että pragmaattista
- saavuttaa suurempia tavoitteita kuin mihin organisaatiot pystyisivät yksin työskennellessään
- on yhteisiä päämääriä
- vaatii suunnittelua ja rukousta”¹⁵⁷

Sopimuksen kolmas asiakohda käsittelee yhteisen suunnitteluun ja tiedonvaihtoon liittyviä asioita. Siinä tutkimuksen kannalta oleellisin havainto on se, että osapuolten kerrotaan tapaavan vuosittain arvioimaan ja määrittelemään sekä meneillään olevaa yhteistyötä että kumppanuuden tilaa ja syvyyttä. Sopimuksen neljännessä asiakohdassa käsitellään yhteistyön taloudellisia linjauksia ja viides keskittyy SLS:n henkilöstön toimintaan Taiwanin luterilaisen kirkon yhteydessä.¹⁵⁸

4.1.15 Tansanian evankelis-luterilainen kirkko (14)

Käsiteltävä sopimusteksti, koskien yhteistyötä Tansanian evankelis-luterilaisen kirkon kanssa on otsikoitu seuraavasti: ”Lutheran Mission Cooperation - Tanzania, A Joint Instrument of The Evangelical Lutheran Church in Tanzania And Her Partners (LMC)”. Kyseessä on useiden eri toimijoiden muodostama yhteistyöelin (engl. *Joint Instrument*). Allekirjoittajista selviää, että yhteistyössä on mukana yhteensä 15 eri kirkkoa ja lähetysjärjestöä, joista SLS on yksi toimija. Muista yhteistyökumppaneista voidaan mainita muun muassa Norjan Lähetysseura (Norwegian Lutheran Mission), Ruotsin Lähetysseura (Swedish Evangelical Mission), kaksi eri tanskalaista lähetysjärjestöä (Danish Lutheran Mission ja Danish Missionary Society), Saksan yhdistynyt evankelis-luterilainen kirkko (United Evangelical Lutheran Church of Germany) sekä Amerikan evankelis-luterilainen kirkko (Evangelical Lutheran Church in America). Sopimus

¹⁵⁷ SLS 13.

¹⁵⁸ SLS 13.

on kirjattu LMC -yhteistyön perustamisasiakirjaksi ja se on allekirjoitettu syyskuussa vuonna 1997.¹⁵⁹

Sopimuksen johdanto-osiossa kerrotaan yhteistyösopimuksen taustasta. Tämän mukaan evankeliumi saapui Tansaniaan lähetyskäsken (Matt 28: 19–20) myötä ja johti Tansanian evankelis-luterilaisen kirkon syntymiseen. Tätä nyt käsillä olevaa yhteistyösopimusta edelsi hedelmällinen yhteistyö Tansanian ev.-lut. kirkon ja Luterilaisen Yhteistyöpalvelu Itä-Afrikan (Lutheran Coordination Service East Africa) välillä. Sopimusosapuolet ovat tulleet yhä enenevässä määrin tietoisiksi heidän kumppanuussuhteidensa vahvistamisen tärkeydestä, että ovat päättäneet perustaa uuden toimielimen koordinoinnin ja kumppanuuden hoitamiseksi.¹⁶⁰

Yhteistyön tarkoituksena sopimus mainitsee, että LMC haluaa luoda yhteisen foorumin Tansanian ev.-lut kirkolle ja tämän yhteistyökumppaneille, jossa voidaan toteuttaa heidän yhteisiä visioitaan, päämääriään ja tavoitteitaan. Tämä kaikki tapahtuu kumppaneiden yhteisen lähetysnäyn puitteissa, mikä käsittää kutsun julistaa ja edistää, sanoin ja teoin, kokonaisvaltaista pelastuksen evankeliumia Jeesuksesta Kristuksesta.¹⁶¹

LMC rohkaisee yhteistyökumppaneita keskinäiseen ammattitaidon ja osaamisen vaihtamiseen ja edistää itse myös tällaista toimintaa. LMC myös tukee etelä–etelä suuntaisia yhteistyösuhteita. Sopimuksessa myös mainitaan, että LMC jatkaa yhteistyötä ja konsultointia Luterilaisen maailmanliiton kanssa sekä muiden Tansanian ev.-lut. kirkon kanssa yhteydessä olevien toimijoiden kanssa.¹⁶²

4.1.16 Thaimaan evankelis-luterilainen kirkko (15)

Tutkimuksessa käytössä oleva sopimusteksti käsittelee viiden eri kirkon ja lähetysjärjestön kesken solmittua yhteistyötä, joka kantaa nimeä ”Thaimaan luterilainen lähetys (Lutheran Mission in Thailand, LMT)”.¹⁶³ Sopimuksen allekirjoittajina ovat SLS:n lisäksi Hong Kongin ja Kinkin ev.-lut. kirkot, Malesian ja Singaporen luterilainen kirkko ja Norjan Lähetysseura. Kyseinen sopimusteksti on allekirjoitettu 1994 eikä päivityksiä tähän ole SLS:n mukaan tehty.

¹⁵⁹ SLS 14.

¹⁶⁰ SLS 14.

¹⁶¹ SLS 14.

¹⁶² SLS 14.

¹⁶³ Sopimuksessa viitataan kaikkiin allekirjoittajaorganisaatioihin tästä eteenpäin juuri termillä LMT.

Sopimuksen alkuun on kirjattu lyhyesti yhteistyön historiaa. Norjan lähetysseura ja SLS solmivat ensimmäisen yhteistyösopimuksen Thaimaan lähetyksestä vuonna 1980. Hong Kongin ev.-lut. kirkko liittyi tähän yhteistyöhön kaksi vuotta myöhemmin, Malesian ja Singaporen luterilainen kirkko vuonna 1988. Kappaleessa on erikseen mainittu, että sekä Norjan lähetysseura että SLS ovat luterilaisia lähetysjärjestöjä, joiden päätehtävänä on julistaa Kristuksen evankeliumia (luterilaisen tradition hengessä) niille, jotka eivät ole sitä vielä kuulleet.¹⁶⁴

Sopimuksen asiakohdassa 2 on määritelty yhteistyön tunnustuksellinen perusta (eng. *confessional basis*). Pyhä Raamattu tunnustetaan Jumalan Sanaksi ja uskon ja elämän ylimmäksi ohjeeksi. Vanhan kirkon uskontunnustuksista LMT hyväksyy Apostolisen ja Nikean uskontunnustukset. Muuttamaton Augsburgin tunnustus ja Lutherin lyhyt katekismus hyväksytään kristillisen uskon puhtaana selityksenä.¹⁶⁵

Asiakohhta numero kolme jatkaa sopimuksen tarkoituksesta, joka on tuoda Kristuksen evankeliumi Thaimaan kansalaisille julistuksen ja kristillisen palvelun kautta. Voimat yhdistämällä sopimuksen osoittamaksi yhteistyöksi, allekirjoittajaosapuolet työskentelevät yhteistyössä Thaimaan ev.-lut. kirkon kanssa ja pyrkivät edistämään toiminnan tehokasta suunnittelua ja resurssien käyttöä. Samoin osapuolet pyrkivät edistämään yhteistä luterilaista todistusta ja laajaa kristillistä yhteenkuuluvuutta/toveruutta.¹⁶⁶

Sopimuksen viidennessä asiakohdassa mainitaan, että sopimuksen allekirjoittajaorganisaatiot etsivät kumppanuussuhteessaan Thaimaan ev.-lut. kirkon kanssa tapoja vaalia suhteita sekä Aasian maiden että myös ympäri maailman olevien luterilaisten kirkkojen ja lähetysorganisaatioiden kanssa.¹⁶⁷

4.1.17 Venezuelan evankelis-luterilainen kirkko (16)

Venezuelan evankelis-luterilaisen kirkon ja SLS:n sopimusteksti on yhtenevä tämän tutkimuksen kannalta relevantin materiaalin kannalta Kolumbian ev.-lut. kirkon¹⁶⁸ ja Taiwanin luterilaisen kirkon¹⁶⁹ sopimustekstien kanssa. Sopimusteksti

¹⁶⁴ SLS 15.

¹⁶⁵ SLS 15.

¹⁶⁶ SLS 15.

¹⁶⁷ SLS 15.

¹⁶⁸ SLS 8.

¹⁶⁹ SLS 13.

on esitelty Taiwanin luterilaista kirkkoa koskevassa kappaleessa 4.1.14. Siinä esitetyt seikat koskevat myös sopimusta Venezuelan ev.-lut. kirkon kanssa.

4.1.18 Viron evankelis-luterilainen kirkko (17)

Viron evankelis-luterilainen kirkko tekee laajinta yhteistyötä Suomen ev.-lut. kirkon virallisten lähetysjärjestöjen kanssa. Voimassaolevat yhteistyösopimukset sillä on SLS:n lisäksi Suomen Luterilaisen Evankeliumiyhdistyksen¹⁷⁰, Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finlandin¹⁷¹, Suomen Evankelisluterilaisen Kansanlähetyksen¹⁷² ja Lähetysyhdistys Kylväjän¹⁷³ kanssa. Yhteistyösopimus Viron evankelis-luterilaisen kirkon (EELK) ja Suomen Lähetysseuran välillä edustaa SLS:n tuoreimpia sopimuspäivityksiä. Sopimus on päivitetty huhtikuussa 2019. Johdantokappaleessa sopijaosapuolet tunnustavat toisensa itsenäisiksi luterilaisiksi yhteisöiksi, joilla on omat ohjeensa ja sääntönsä sekä oma identiteettinsä. Yhteistyön perustaksi mainitaan tasavertainen kumppanuus, mikä teologisesti pohjautuu trinitaariseen lähetysnäkyyn. Sen mukaan lähetys on kolmiyhteisen Jumalan oma lähetys, johon Jumala on kutsunut luomansa ja lunastamansa ihmiset työtovereikseen.¹⁷⁴

Johdantokappale jatkuu vielä maininnoilla yhteistyön toteuttamisesta muun muassa uusia lähetysyhteistyön malleja etsien, pyhiä sakramenteja käyttäen ja yhdessä rukoillen. Sopimus toteaa, että ”tässä yhteistyössä yhteisen uskon ja perinteen jakaminen on yhtä tärkeää kuin voimavarojen jakaminen.”¹⁷⁵ Työn yhtenä tavoitteena on Viron ev.-lut. kirkon toiminnallisten yksiköiden, rovastikuntien ja seurakuntien missionaarisuuden tukeminen. Sopimus ottaa myös esille Porvoon sopimuksen, jonka mukaisesti sekä Suomessa että Virossa vihkimyksensä saaneet papit voivat palvella pappisvaltuuksin toinen toistensa jumalanpalveluksissa.¹⁷⁶

4.1.19 Kokonaisvaltainen lähetys Jumalan lähetyksenä Suomen Lähetysseuran sopimuksissa

Edellä esitetyn valossa voidaan tehdä joitain havaintoja liittyen kokonaisvaltaisen Jumalan lähetyksen mallin ilmenemiseen SLS:n yhteistyösopimuksissa. Parhaan

¹⁷⁰ SLEY 9.

¹⁷¹ SLEF 4.

¹⁷² SEKL 6.

¹⁷³ Kylväjä 6.

¹⁷⁴ SLS 19.

¹⁷⁵ SLS 18.

¹⁷⁶ SLS 17.

kokonaisesityksen mielestäni tarjoaa sopimus Taiwanin ev.-lut. kirkon¹⁷⁷ kanssa, jonka voi todeta ilmentävän hyvin sitä lähetysteologista keskustelua, jota niin Suomen ev.-lut. kirkon piirissä kuin myös esimerkiksi Luterilaisen maailmanliiton ja Kirkkojen maailmanneuvoston kontekstissa on viime vuosikymmenien aikana käyty. Osasyynä tälle vaikutukselle on varmasti se, että SLS on oman ilmoituksensa mukaan ollut valmistelemassa näitä kansainvälisiä lähetysteologisia asiakirjoja ja ilmaisee myös selvästi omassa ohjelmajulistuksessaan ottavansa ne huomioon toimintaansa suunnitellessa.¹⁷⁸ Uusi sopimus pohja, jota Taiwanin kirkon kanssa tehdyssä sopimuksessa on käytetty tulee myös luultavasti määrittämään niitä tulevaisuuden lähetysteologisia suuntaviivoja, joita SLS haluaa toiminnassaan korostaa.

Sopimus Taiwanin ev.-lut. kirkon sopimuksessa on heti johdannon ensimmäisessä lauseessa tiivistetty monia lähetysteologisia näkökulmia, jotka peilautuvat suoraan edellä mainittuun kansainväliseen keskusteluun. Osapuolten tunnustautuminen yhteisen kutsun edustajiksi Jumalan lähetykseen on osoitus siitä, että lähetystehtävä kuuluu kaikille kristityille.¹⁷⁹ Sopimus puhuu nimenomaan kolmiyhteisen Jumalan lähetyksestä (Missio Dei). Jumalan lähetykseen viitataan myös useissa muissa SLS:n tekemissä sopimuksissa¹⁸⁰ joko suoranaisesti tai samaan asiaan viittaavalla termillä trinitaarinen lähetyskäsitteys.¹⁸¹ Lähetys Jumalan lähetyksenä on käsitetty nykyaikaisessa lähetyskeskustelussa edustavan lähetyksen valtavirtaa.¹⁸²

Sopimus Taiwanin ev.-lut. kirkon kanssa jatkaa, että yhteistyön tärkein tarkoitusperä on kumppanuuden kautta vahvistua hyvän sanoman eteenpäin viemisessä ja palvelussa osallistuessa kolmiyhteisen Jumalan lähetykseen. Näin voidaan todeta, että lähetyksen kokonaisvaltaisuus/holistisuus on nähtävissä erottamattomana osana kolmiyhteisen Jumalan lähetystä.¹⁸³ Lähetyksen kokonaisvaltaisuuden korostus tulee sopimuksessa esiin myös ilmauksissa, joissa puhutaan diakonisen työn vahvistamisesta sekä inhimilliseen hätään ja muuhun erimuodoissa tapahtuvaan sortoon puuttumisena. Kirkko on missionaalisuudessaan palveleva yhteisö, joka Kristuksen esimerkin myötä

¹⁷⁷ SLS 13.

¹⁷⁸ Elämään ja oikeudenmukaisuuteen 2015, 2.

¹⁷⁹ Lähetys kontekstissa 2005, 46.

¹⁸⁰ SLS 1, SLS 2, SLS 4, SLS 5, SLS 6, SLS 8, SLS 11, SLS 12, SLS 13, SLS 16, SLS 17.

¹⁸¹ SLS 17.

¹⁸² Lähetys Jumalan lähetyksenä esim. Yhdessä Jumalan lähetyksessä 1988, 5–9; Lähetys kontekstissa 2005, 26–29; Yhdessä kohti elämää 2013, 3–5; Yhteinen todistus 2018, 4.

¹⁸³ Yhdessä Jumalan lähetyksessä 1988, 29; Lähetys kontekstissa 2005, 40.

harjoittaa kristillistä palvelua. Jumalan lähetykseen osallistuvan missionaalinen kirkko toimii alati muuttuvien kontekstien keskellä ja tarttuu näiden esiin nostamiin haasteisiin ja ongelmiin. Lähetys kattaa koko luomakunnan, koko inhimillisen todellisuuden. Yhteisönä kirkko on kutsuttuna puolustamaan esimerkiksi oikeudenmukaisuutta, rauhaa sekä huolehtimaan Jumalan luomakunnasta.¹⁸⁴ Lähetyksen kokonaisvaltaisuuden keskeisyydestä SLS:n toiminnassa kuvaa hyvin se, että kyseinen termi/ajatusmalli esiintyy yhteensä 13 järjestön solmimassa yhteistyösopimuksessa.¹⁸⁵

Yksi huomiota herättävä korostus sopimuksessa Taiwanin ev.-lut kirkon kanssa on kärsivien, heikkojen ja muiden marginaalissa elävien ihmisten puolustaminen. Tällainen näkemys lähetyksestä syrjäytettyjen lähtökohdista on KMN:n tuoreimman lähetysasiakirjan *Yhdessä Jumalan lähetyksessä* keskeinen painotus. Se osaltaan on myös yhteydessä edellä mainitussa kirkon toimimisessa erilaisissa konteksteissa, sillä marginaaleista nouseva lähetys ajaa kirkon pohtimaan uusia näkökulmia tilannesidonnaiseen todellisuuteen. Syrjäytettyjen ja marginaalien lähtökohdista nousevan lähetyksen yhtenä keskeisenä tehtävänä on puuttuminen yhteiskunnan epäoikeudenmukaisuuteen ja erilaisten sortavien järjestelmien ilmenemismuotoihin.¹⁸⁶ KMN:n lähetysasiakirjasta on myös havaittavissa vahva korostus ihmisen vastuusta Jumalan luomakunnasta.¹⁸⁷ Tämä vastuu on otettu yhtenä teemana huomioon myös SLS:n uudessa lähetyskumppanuussopimuspohjassa.¹⁸⁸

Kumppanuuden näkökulmasta sopimus Taiwanin ev.-lut. kirkon kanssa mainitsee, että muun muassa molemminpuolisen/vastavuoroisen jakamisen ylläpitäminen ja kehittäminen ovat yhteistyön yksi tavoite. Lähetyskumppanuus on viimeaikaisessa lähetyskeskustelussa nähty kehittyvän juuri kohti sellaista mallia, jonka yhtenä kantavana elementtinä on juuri osapuolten ehdoton tasavertaisuus.¹⁸⁹ Samankaltaista kumppanuussuhteen tasavertaisuutta ja vastavuoroisuutta käsitellään myös sopimuksissa Angolan¹⁹⁰, Bolivian¹⁹¹ ja

¹⁸⁴ Lähetys kontekstissa 2005, 38;

¹⁸⁵ SLS 1, SLS 2, SLS 4, SLS 5, SLS6, SLS 8, SLS 11, SLS 12, SLS 13, SLS 14, SLS 15, SLS 16, SLS 17.

¹⁸⁶ Yhdessä kohti elämää 2013, 9–10.

¹⁸⁷ Yhdessä kohti elämää 2013, 6–7.

¹⁸⁸ SLS 13.

¹⁸⁹ Lähetys kontekstissa 2005, 47; Ahonen 2002, 28.

¹⁹⁰ SLS 1.

¹⁹¹ SLS 2.

Jordanian ja Pyhän Maan ev.-lut.¹⁹² kirkkojen sekä Etiopian evankelisen Mekane Yesus¹⁹³ kirkon kanssa.

Sopimus Botswanan ev.-lut. kirkon¹⁹⁴ kanssa nostaa esiin mielenkiintoisen yksityiskohdan suosituksella tehdä henkilöstövaihtoa (exchange of personnel) sopijaosapuolten kesken osoituksena resurssien jakamisesta. Kohta on mielenkiintoinen siitä syystä, että juuri tämänkaltaista henkilöstövaihtoa käsiteltiin noin 20 vuotta sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen Suomen ev.-lut. kirkon järjestämässä lähetyskumppanuusneuvotteluissa. Vaihto-ohjelmat, sisältäen kaikenlaiset vierailut, mainittiin yhtenä keskeisenä tekijänä, kun osallistujakirkkojen edustajilta kysyttiin heidän näkemyksiään tulevaisuuden kumppanuudelle Suomen ev.-lut. kirkon kanssa.¹⁹⁵ Tämä samanlainen henkilöstön tai osaamisen vaihto esiintyy mainintana myös muutamissa muissa SLS:n sopimuksissa.¹⁹⁶

Jumalan äärettömän rakkauden voi nähdä olevan lähetyksen perimmäisenä lähtökohtana. Se ilmenee Jumalan lähetyksessä Luojana, Lunastajana ja Pyhittäjänä. Kirkko toimii instrumenttina tämän Jumalan rakkauden ja armon julkituonnissa.¹⁹⁷ Tämän suuntainen näkökulma Jumalan rakkaudesta todistuksen ja palvelun taustalla on löydettävissä useista SLS:n sopimuksista.¹⁹⁸ Samalla tavoin Jumalan valtakunnan täyteen ilmestyminen lähetystyön päätepisteenä¹⁹⁹ tai tämän valtakunnan odotus voimaa antavana asiana on mainittu muutamissa SLS:n sopimuksissa.²⁰⁰

Taiwanin ev.-lut. kirkon sopimuksesta sekä seitsemästä²⁰¹ muusta sopimustekstistä on löydettävissä viittauksia Jumalan lähetyksen pyrkimyksistä ykseyteen. Lähetysteologisessa keskustelussa ykseyspyrkimykset on liitetty kiinteästi lähetyksen päämääriin.²⁰²

Yksittäisenä viittauksena, sopimuksesta Hong Kongin ev.-lut. kirkon kanssa on löydettävissä maininta Jumalan lähetyksestä Jumalan pelastavana toimintana,

¹⁹² SLS 6.

¹⁹³ SLS 4.

¹⁹⁴ SLS 3.

¹⁹⁵ Your Kingdom Come 2014, 109.

¹⁹⁶ SLS 11, SLS 14.

¹⁹⁷ Rakkaus Jumalan lähetyksen perustana esim. Lähetys kontekstissa 2005, 26–30; Yhdessä Jumalan lähetyksessä 1988, 6–9. Yhteinen todistus 2018, 4; Yhdessä kohti elämää 2013, 6.

¹⁹⁸ SLS 1, SLS 2, SLS 5, SLS 11, SLS 12.

¹⁹⁹ Yhdessä Jumalan lähetyksessä 1988, 38; Lähetys kontekstissa 2005, 25.

²⁰⁰ SLS 1, SLS 2, SLS 4, SLS 11, SLS 12.

²⁰¹ SLS 1, SLS 2, SLS 4, SLS 8, SLS 11, SLS 15, SLS 16.

²⁰² Lähetys kontekstissa 2005, 30; Yhdessä kohti elämää 2013, 13; Yhteinen todistus 2018, 4.

joka jatkuu maailmassa Pyhän Hengen johdattamana. Näin keskeisen ajatuksen löytyminen vain yhdestä SLS:n sopimustekstistä on erikoista. Lähetysteologisessa keskustelussa tämä ajatus tuodaan kuitenkin hyvin keskeisesti esiin.²⁰³

Viimeinen huomionarvoinen seikka SLS:n yhteistyösopimuksia tutkittaessa ovat maininnat yhteisestä tunnustuspohjasta. Sopimuksissa käytetään esimerkiksi termejä ”Raamattu”²⁰⁴, ”luterilaiset tunnustuskirjat”²⁰⁵ tai laiveampia ilmaisuja kuten ”yhteinen usko ja perinne”²⁰⁶, ”reformaation lähtökohdat”²⁰⁷ ja ”todistus evankeliumista Jeesuksesta Kristuksesta”²⁰⁸. Tunnustuspohjan merkitystä lähetyksessä pohditaan tarkemmin kappaleessa 4.2.11 Suomen Luterilaisen Evankeliumiyhdistyksen sopimuksien tarkastelussa.

4.2 Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys

4.2.1 Järjestön teologinen itseymmärrys

Suomen Luterilaiselta Evankeliumiyhdistykseltä (jatkossa SLEY) ei ole tällä hetkellä käytettävissä varsinaista toimintaperiaatedokumenttia²⁰⁹, mutta yhdistyksen internetsivuilta on löydettävissä toiminnan suuntaviivoja. SLEY ry:n säännöissä todetaan seuraavaa toiminnan tarkoituksesta: ”Luottaen Jumalan armoon ja apuun, levittää Kristuksen evankeliumia, saattaa evankeliumin sana yhä useamman ihmisen jokapäiväiseen käyttöön ja näin edistää ihmisten turvautumista Jeesukseen Kristukseen omana Vapahtajanaan.”²¹⁰ Pykälä numero 3 jatkaa toiminnan perustasta seuraavasti: ”Yhdistys pitäätyy kaikessa toiminnassaan Pyhään Raamattuun ja siinä ilmoitettuun Jumalan Sanaan sekä evankelis-luterilaisen kirkon kaikkien tunnustuskirjojen oppiin. Pyhä Raamattu asetetaan aina ensimmäiselle sijalle kaiken perustaksi.”²¹¹ Yhdistyksen säännöissä kerrotaan myös, että ”tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys levittää Raamattua, Lutherin kirjoja ja muita luterilaisen tunnustuksen mukaisia julkaisuja. Yhdistys tekee

²⁰³ Yhdessä Jumalan lähetyksessä 1988, 5; Lähetys kontekstissa 2005, 27–28.

²⁰⁴ SLS 3, SLS 6, SLS 15.

²⁰⁵ SLS 3, SLS 6, SLS 15.

²⁰⁶ SLS 17.

²⁰⁷ SLS 11.

²⁰⁸ SLS 8, SLS 13, SLS 16.

²⁰⁹ SLEY:n lähetysjohtaja Ville Auvinen toteaa sähköpostiviestissään, että ”Sleyn strategiatyö on parhaillaan käynnissä. Eri kentillä on omat strategiansa ja suunnitelmansa.” Auvinen 2019.

²¹⁰ SLEY ry:n säännöt s.a..

²¹¹ SLEY ry:n säännöt s.a..

Suomen ev.-lut. kirkon ja sen seurakuntien kanssa evankelisessa hengessä sisä- ja ulkolähetystä käyttäen hallituksen hyväksymiä työmuotoja.”²¹²

Toiminnan tavoitteena on, että mahdollisimman moni ihminen saisi iankaikkisen elämän taivaassa turvautumalla Jeesuksen sovitustyöhön. Yhdistyksen internetsivuston mukaan ”evankelisessa sanomassa korostuvat luterilaisen tunnustuksen mukaisesti evankeliumin ilo, Kristuksen sovitustyö, kasteen armo, ehtoollinen ja luottamus Jumalan sanaan”.²¹³ Ulkomaantyössään SLEY näkee, ettei Jeesuksen antama lähetyskäsky ole vielä täytetty ja SLEY haluaa osaltaan olla viemässä sanomaa Kristuksesta niin lähelle kuin kauaskin.²¹⁴ ”Jumalan rakkauden osoittaminen lähetystyössä on evankeliumin välittämisen lisäksi humanitääristä apua. Työ painottuu sinne, missä on vähän kristittyjä.”²¹⁵

4.2.2 Afrikan evankelis-luterilainen kirkko, Sambia (1)

SLEYN sopimus Afrikan evankelis-luterilaisen kirkon (AELK) kanssa edustaa tutkimusmateriaalin vanhinta sopimuskantaa. Käsittelyn alla oleva sopimus on allekirjoitettu vuonna 1991. SLEY:n lähetysjohtaja Ville Auvinen on todennut, että sopimusta yritettiin päivittää vuosien 2007–2010 aikana, kun hän itse oli maassa lähetystyöntekijänä, mutta neuvotteluissa ei päästy yksimielisyyteen.²¹⁶ SLEY:llä ei ole Sambiassa enää yhtään työntekijää ja vuoden 2019 loppuun mennessä organisaatio vedetään maasta pois. Työtä koordinoidaan tulevaisuudesta Keniasta käsin.²¹⁷

Itse sopimustekstistä on löydettävissä verrattain tarkkaa määrittelyä sopijaosapuolten teologian ja opin taustaoletuksista. Aivan alkuun kohdassa 2 todetaan, että AELK on todella kirkko ja sen opillinen perusta on Pyhä Raamattu, joka koostuu 39 VT:n kirjasta ja 27 UT:n kirjasta. Vielä laajemmin sopimus määrittelee SLEY:n arvopohjaa luterilaisena lähetysjärjestönä. Yhtä lailla SLEY uskoo ja tunnustaa, että Raamatun pyhät kirjoitukset koostuvat 39 VT:n ja 27 UT:n kirjasta ja ovat inspiroitua Jumalan Sanaa. Raamattu on ainoa erehtymätön auktoriteetti kaikissa uskon ja elämän asioissa. Sopimustekstin mukaan SLEY tunnustaa sitä kristillistä oppia ja uskoa, mikä löytyy Pyhästä Raamatusta ja uskoa, joka on sisällytetty kaikkiin kolmeen vanhan kirkon tunnustukseen. Tämä

²¹² SLEY ry:n säännöt s.a..

²¹³ SLEY s.a..

²¹⁴ SLEY s.a..

²¹⁵ SLEY toiminta ja maat s.a..

²¹⁶ Auvinen 2020.

²¹⁷ Muistio SLEY 2019, 1; SLEY Sambia s.a..

usko on myös ilmaistu vuoden 1530 Augsburgin tunnustuksen muuttamattomassa versiossa (Confessio Augustana invariata) sekä muissa luterilaisen kirkon Tunnustuskirjoissa.²¹⁸

Sopimuksen kohta numero neljä määrittelee jatkuvan yhteistyön ehdoksi sen, että AELK hyväksyy Apostolisen, Nikaian ja Athanaoksen uskontunnustukset sekä Augsburgin tunnustuksen omaksi teologiseksi perustakseen. Sopimuskohta huomauttaa kuitenkin, että Augsburgin tunnustuksen 7. artikla²¹⁹ jättää toimintavapautta liturgian muodoille.²²⁰

Koko yhteistyön perustarkoituksena on yhteistyösopimuksen kuudennessa kohdassa määritelty evankeliumin julistaminen kaikilla mahdollisilla keinoilla, jotka ovat johdonmukaisia Jumalan Sanan kanssa. SLEY:n ja tämän edustajien tehtävänä on etsiä tällaisia yhteistyön keinoja, jotka auttavat AELK:a säilyttämään sekä hallinnollisen että taloudellisen itsenäisyyden. Sopimuksessa myös todetaan, että lähetystyö on kiinteä ja olennainen osa kirkon toimintaa.²²¹

4.2.3 Etelä-Sudanin ja Sudanin evankelis-luterilainen kirkko (2)

SLEY:n sopimus Etelä-Sudanin ja Sudanin evankelis-luterilaisen kirkon edustaa SLEY:n uutta sopimus pohjaa, jota on käytetty ja tullaan mitä ilmeisimmin käyttämään myös tulevaisuudessa uusia yhteistyösopimuksia tehdessä tai vanhoja sopimuksia uusittaessa. Tutkimusmateriaalia tarkastellessa voidaan huomata, että tätä kyseistä sopimus pohjaa tai ainakin siihen perustuvaa sapluunaa on käytetty Kenian evankelis-luterilaisen²²², Korean luterilaisen²²³ ja Myanmarin luterilaisen²²⁴ kirkon kanssa tehdyissä sopimuksissa.

Sopimus Etelä-Sudanin ja Sudanin ev.-lut. kirkon ja SLEY:n välillä on laadittu melko tiiviiseen muotoon. Koko asiakirja on ainoastaan yhden sivun mittainen ja määrittelee yhteistyön yleisperiaatteet melko väljästi. Sopimuksen ensimmäinen kappale ilmaisee yhteistyön opillisen perustan. Tässä sopijaosapuolet tunnustavat koko Raamatun Jumalan sanaksi ja luterilaiset

²¹⁸ SLEY 1.

²¹⁹ CA VII: Edelleen seurakuntamme opettavat, että yksi, pyhä kirkko on pysyvä ikuisesti. Kirkko on pyhien yhteisö, jossa evankeliumi puhtaasti julistetaan ja sakramentit oikein toimitetaan. Kirkon todelliseen ykseyteen riittää yksimielisyys evankeliumin opista ja sakramenttien toimittamisesta. Sen sijaan ei ole välttämätöntä, että perityt inhimilliset traditiot, jumalanpalvelusmenot tahi seremoniat, jotka ovat ihmisten säätämiä, ovat kaikkialla samanlaiset. Paavali näet sanoo: "Yksi usko, (Ef. 4:5-6) yksi kaste, yksi Jumala, joka on kaikkien Isä jne."

²²⁰ SLEY 1.

²²¹ SLEY 1.

²²² SLEY 6.

²²³ SLEY 7.

²²⁴ SLEY 8.

Tunnustuskirjat raamatullisen opin autoritaarisena tulkintana ja selityksenä.²²⁵

Tässä opillisen perustan määrittelyssä sopimusteksti tulee hyvin lähelle Suomen ev.-lut. kirkon kirkkojärjestyksen ilmaisua kirkon tunnustuksesta.²²⁶

Opillisen perustan määrittelykohdassa on sulkeisiin SLEY:n nimen perään lisätty teksti ”Suomen ev.-lut. kirkon lähetysjärjestö”.²²⁷ Sopimuksessa todetaan myös, että osapuolet tunnustavat toisensa itsenäisiksi toimijoiksi. Heillä on yhteinen halu ja näky työskennellä yhdessä saarnatakseen sekä uskollisesti että Jeesuksen Kristuksen veljeyden hengessä pelastavaa evankeliumin sanaa osana maailmanlaajaa Kristuksen kirkkoa. Yhteistyöalueiksi sopimus määrittelee erityisesti teologisen ja diakonisen koulutuksen. Tätä voidaan toteuttaa niin lyhyen kuin pitkän aikavälin lähetystyöntekijöiden voimin, vapaaehtoistyöntekijöillä tai rahallisella avustamisella.²²⁸

4.2.4 Inkerin evankelis-luterilainen kirkko Venäjällä (3)

Inkerin evankelis-luterilainen kirkko on solminut yhteistyösopimukset SLEY:n lisäksi myös Suomen Evankelisluterilaisen Kansanlähetyksen,²²⁹ Lähetisyhdistys Kylväjän²³⁰ ja Medialähetysjärjestö Sanansaattajien²³¹ kanssa. Se edustaa Viron ev.-lut. kirkon kanssa laajinta lähetysjärjestöjen yhteistyökenttää. Myös SLS:lla oli vuodesta 1994 jatkunut yhteistyö Inkerin ev.-lut. kirkon kanssa, mutta tämä yhteistyö tuli päätökseensä vuoden 2019 loppuun mennessä osana muun SLS:n Euroopan työn lakkauttamista.²³²

SLEY:n ja Inkerin ev.-lut. kirkon välinen yhteistyösopimus alkaa johdanto-osion esittelyllä, jonka mukaan Inkerin ev.-lut. kirkko on kutsunut SLEY:n yhteistyöhön kanssaan. Samassa yhteydessä määritellään myös SLEY:n asema Suomen ev.-lut. kirkon virallisena lähetysjärjestönä. Solmitun yhteistyön tarkoituksena on sanoilla ja teoilla viestittää Kristuksen evankeliumia Venäjällä asuville ihmisille ja luoda heihin yhteyksiä. Toiminnan tavoitteeksi on

²²⁵ SLEY 2.

²²⁶ ”Suomen evankelis-luterilainen kirkko tunnustaa sitä kristillistä uskoa, joka perustuu Jumalan pyhään sanaan, Vanhan ja Uuden testamentin profeetallisiin ja apostolisiin kirjoihin, ja joka on ilmaistu kolmessa vanhan kirkon uskontunnustuksessa sekä muuttamattomassa Augsburgin tunnustuksessa ja muissa luterilaisen kirkon Yksimielisyyden kirjaan otetuissa tunnustuskirjoissa. Kirkko pitää korkeimpana ohjeenaan sitä tunnustuskirjojen periaatetta, että kaikkea oppia kirkossa on tutkittava ja arvioitava Jumalan pyhän sanan mukaan.” Kirkkojärjestys luku 1 1§

²²⁷ SLEY 2.

²²⁸ SLEY2.

²²⁹ SEKL 3.

²³⁰ Kylväjä 3.

²³¹ Sansa 2.

²³² SLS työ 2018.

sopimuksen mukaan asetettu Jumalan sanan ja sakramenttien pohjalta tapahtuva seurakuntien hoitaminen ja näiden jäsenten opastaminen elämään kristittyinä.²³³

Työn ulottuvuudet -kappale määrittelee molemmat sopijaosapuolet itsenäisiksi luterilaisiksi yhteisöiksi, joilla molemmilla on omat ohjeet ja säännöt toiminnalleen sekä oma identiteetti. Samoin julistustyön ja kristillisen palvelun katsotaan sopimuksen mukaan kuuluvan luterilaiseen kokonaisvaltaiseen lähetysnäkemykseen. Ekumeeniset suhteet, jotka liittyvät seurakunnallisiin toimintoihin hoidetaan Inkerin kirkon kehittämissuunnitelman mukaisesti. Esimerkkinä ekumeenisista suhteista sopimus esittää yhteydet ortodoksiseen kirkkoon. Myös muita Inkerin kirkon kanssa ystävyysuhteissa olevia seurakuntia pyritään tukemaan näiden kahden sopijaosapuolen lähetysyhteistyöllä.²³⁴

Sopimuksessa todetaan, että osapuolten välistä yhteistyötä ohjaa Inkerin ev.-lut. kirkon kirkkojärjestys. Tehtävässä yhteistyössä SLEY kunnioittaa ja tukee Inkerin ev.-lut. kirkon päätöksentekojärjestelmiä sekä sen tekemiä hallinnollisia päätöksiä.²³⁵

4.2.5 Itsenäinen evankelis-luterilainen kirkko (Selbständige Evangelisch-Lutherische Kirche, SELK), Saksa (4)

SLEY:n lähetystyö Saksassa on järjestön uusi työalue. Työ pakolaisten ja maahanmuuttajien keskuudessa on aloitettu vuonna 2017.²³⁶ Yhteistyösopimus on solmittu Itsenäinen evankelis-luterilaisen kirkon lähetysorganisaatio Lutherische Kirchenmission – Bleckmarer Missionin (LKM) kanssa. Sopimus on äärimmäisen niukkasanainen ja se käsittelee SLEY:n lähettiparin työllistämiseen liittyviä asioita. Sopimuksen mukaan kyseinen lähettipari asettuu työskentelemään SLEY:n lähettämänä ja työllistämänä Berliiniin Steglitzin Pyhän kolminaisuuden luterilaisuuden seurakuntaan. Saksalaisten puolelta työtä johtaa LKM. Sama sopimuskohta jatkaa vielä selvityksellä, jonka mukaan lähettiparin toinen osapuoli vihitään LKM:n toimesta papiksi. Tämä vihkimys toteutetaan Itsenäisen ev.-lut. kirkon teologisten ja opillisten standardien mukaisesti.²³⁷

SELK on tunnustuksellinen luterilainen kirkko, johon nykypäivänä melkein kaikki Saksan tunnustukselliset luterilaiset kirkot ovat liittyneet. SELK ei

²³³ SLEY 3.

²³⁴ SLEY 3.

²³⁵ SLEY 3.

²³⁶ SLEY Saksa s.a..

²³⁷ SLEY 4.

ole Luterilaisen maailmanliiton jäsen, vaan kuuluu osana muita tunnustuksellisia kirkkoja Kansainväliseen luterilaiseen neuvostoon (ILC).²³⁸

4.2.6 Japanin evankelis-luterilainen kirkko (5)

SLEY:n Japanin työ juontaa juurensa aina joulukuulle vuoteen 1900, jolloin ensimmäiset lähetystyöntekijät saapuivat meriteitse Nagasakiin.²³⁹ Tutkijan tiedossa on, että viimeisin päivitys SLEY:n ja Japanin ev.-lut. kirkon väliseen yhteistyösopimukseen on tehty vuonna 1961.²⁴⁰ SLEY:n lähetysjohtaja Ville Auvisen kanssa käytyjen sähköpostikeskustelun myötä kuitenkin selvisi, ettei Japanin kirkon kanssa ole varsinaista yhteistyösopimusta. Ainoat sopimukset liittyvät lähinnä määrättyihin omaisuuden jakoihin.²⁴¹ Tätä tutkimusta varten tutkittavaa sopimusta ei siis ole ollut saatavilla.

4.2.7 Kenian evankelis-luterilainen kirkko (6)

Kenian evankelis-luterilaisen kirkon ja SLEY:n sopimusteksti mukailee jo aiemmin tässä tutkimuksessa esiteltyä SLEY:n uutta sopimus pohjaa.²⁴² Teksti on lähtökohtaisesti muotoilultaan identtinen esimerkiksi sopimuksen Etelä-Sudanin ja Sudanin ev.-lut. kirkon kanssa. Kenian ev.-lut. kirkolla on yhteistyösopimus myös Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finlandin²⁴³ kanssa.

Sopimus kertoo yhteistyön teologiseksi pohjaksi koko Raamatun tunnustamisen Jumalan sanaksi sekä luterilaisten Tunnustuskirjat tämän raamatullisen opin autoritaarisena tulkintana ja selityksenä. Kumpikin osapuoli tunnustaa toisensa itsenäisyyden ja työskentelevät yhdessä saarnaten uskollisesti pelastuksen Sanaa osana globaalia Kristuksen kirkkoa.²⁴⁴

Yhteistyö, joka koskee Kenian ev.-lut. kirkon tarpeita ja pyyntöjä, toteutetaan sopimuksen mukaan SLEY:n mahdollisuuksien ja resurssien puitteissa. Erityisesti yhteistyötä toteutetaan teologisen ja diakonisen koulutuksen alueilla, lähettämällä lyhyt- ja pitkäaikaisia lähetystyöntekijöitä tai vapaaehtoistyöntekijöitä sekä rahallisella avustamisella.²⁴⁵

²³⁸ SELK s.a..

²³⁹ Koskenniemi 1984, 75.

²⁴⁰ Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetisyhteistyön sopimukset 2010, 5.

²⁴¹ Auvinen 2020.

²⁴² vrt. SLEY 2, SLEY 7, SLEY 8.

²⁴³ SLEF 3.

²⁴⁴ SLEY 6.

²⁴⁵ SLEY 6.

4.2.8 Korean luterilainen kirkko (7)

Kuten edellä mainittiin, on Korean luterilaisen kirkon kanssa solmittu yhteistyösopimus erityisesti teologisilta osuuksiltaan hyvin yhtenevä esimerkiksi edeltäneen Kenian ev.-lut. kirkon kanssa voimassa oleva sopimus. Yksi poikkeava lauseke sopimuksesta kuitenkin löytyy. Siinä todetaan, että ”Tunnustaakseen Jumalan lähetyksen (Missio Dei) yhteistyön tärkeyden Korean luterilaisen kirkon ja SLEY:n välillä, on tämä sopimus luotu vahvistaaksemme yhteistä tavoitettamme evankeliumin levittämiseksi Jeesuksesta Kristuksesta.”²⁴⁶ Muutoin sopimuksessa yhteistyön teologinen pohjavire on esitetty täsmälleen samoilla lauseilla, kuin esimerkiksi Kenian ev.-lut. kirkon kohdalla on jo esitelty kappaleessa 4.2.7.

4.2.9 Myanmarin luterilainen kirkko (8)

Myanmarin luterilaisen kirkon ja SLEY:n välinen yhteistyösopimus noudattaa tämän tutkimuksen kannalta oleellisilta teologisilta osioiltaan Kenian ev.-lut. kirkon kanssa tehtyä sopimusta, joka on esitelty kappaleessa 4.2.7.

4.2.10 Viron evankelis-luterilainen kirkko (9)

Tässä kyseessä oleva sopimus on solmittu SLEY:n ja Viron evankelis-luterilaisen kirkon Lähetyskeskuksen säätiön (EELK Lähetyskeskus) kanssa. Sopimuksesta käy ilmi, että EELK Lähetyskeskus on EELK:n perustama elin tekemänsä lähetystyön edistämiseen sekä Virossa että ulkomailla. Johdanto-osiossa mainitaan myös SLEY:n asema kirkon virallisena lähetysjärjestönä ja se, että työtä Virossa on tuettu jo 1990-luvulta lähtien.²⁴⁷

Sopimustekstin johdantojakso määrittelee yhteistyön teologisen perustan seuraavasti: ”Osapuolet tunnustavat toinen toisensa itsenäisiksi luterilaisiksi yhteisöiksi, joilla on omat ohjeensa, sääntönsä ja identiteettinsä. Yhteistyö perustuu tasavertaiseen kumppanuuteen, jonka teologisina lähtökohtina ovat pyhään Raamattuun perustuva trinitaarinen lähetysnäky ja luterilainen tunnustus”.²⁴⁸ Sopimuksessa esitelty työn tarkoitus puolestaan määrittelee, että Kristuksen evankeliumia halutaan julistaa kaikille Virossa asuville ihmisille sanoin ja teoin. Sopimus vielä tarkentaa ”ja näin johdattaa heitä uskomaan Kristukseen”. Tämä sama muotoilu työn tarkoituksesta on löydettävissä myös

²⁴⁶ SLEY 7.

²⁴⁷ SLEY 9.

²⁴⁸ SLEY 9.

SLEY:n sopimuksesta Inkerin ev.-lut. kirkon kanssa.²⁴⁹ Sekä julistus että palvelu kuuluvat molemmat yhtäläisesti yhteistyösopimuksessa kuvattuun toimintaan. Tämän pohjalla on sopimuksen mukaan luterilainen kokonaisvaltainen lähetysnäky.²⁵⁰

Työn tarkoituksena on vahvistaa missionaarista toimintaa niin EELK:n Lähetyskeskuksessa kuin myös virolaisten seurakuntien keskuudessa. Näin voitaisiin yhä enemmän saavuttaa kristillisen kirkon ulkopuolella olevia ihmisiä evankeliumin sanalla. Sopimuksessa myös mainitaan, että SLEY:n on mahdollista toimia yhtenä kanavana EELK:n omien lähetystyöntekijöiden lähettämisessä muihin maihin. Tähän ryhdyttäessä solmitaan aina erillinen lähettikohtainen sopimus.²⁵¹

4.2.11 Kokonaisvaltainen lähetys Jumalan lähetyksenä Suomen Luterilaisen Evankeliumiyhdistyksen sopimuksissa

Ensimmäinen huomiota herättävä seikka, joka nousee SLEY:n solmimista yhteistyösopimuksista esiin on se, että useissa näistä mainitaan selvästi toiminnan perustana Raamatun sana ja luterilaiset tunnustuskirjat.²⁵² Oppipohjan selkeän näkyvyyden sopimuksissa voi todeta olevan linjassa järjestön teologisen itseymmärryksen kanssa, jossa tunnustuksellinen ja opillinen näkemys tulee korostuneesti esiin. Raamatun sana *Missio Dei* -ajatusmallin taustalla on keskeinen näkemys niin kansainvälisessä kuin kotimaisessakin lähetysteologisessa keskustelussa. Trinitaarinen lähetysnäky, lähetys Jumalan lähetyksenä, nousee nimenomaan Raamatun omasta ilmoituksesta, jonka mukaan Jumala on lähetyksen Jumala ja tekee lähetystään kaikkien kolmen persoonansa kautta Luojana, Lunastajana ja Pyhittäjänä.²⁵³

Kirkon tunnustukseen sitoutumiseen ja lähetyksen yhteyteen on ottanut kantaa myös piispainkokous lausunnossaan kirkon lähetysstrategia-mietinnöstä vuonna 2009. Siinä todetaan, että kirkon tunnustuksen näkeminen eräänlaisena hermeneuttisena avaimena lähetystyön arkitodellisuudessa on lähetystyössä keskeistä.²⁵⁴ *Suomen ev.-lut. kirkon lähetystyön ja kansainvälisen diakonian*

²⁴⁹ Vrt. SLEY 4.

²⁵⁰ SLEY 9.

²⁵¹ SLEY 9.

²⁵² SLEY 1, SLEY 2, SLEY 6, SLEY 7, SLEY 8, SLEY 9.

²⁵³ Yhdessä Jumalan lähetyksessä 1988, 5–9; Lähetys kontekstissa 2005, 26–29; Yhdessä kohti elämää 2013, 3; Yhteinen todistus 2018, 4; Suomen ev.-lut. kirkon lähetystyön ja kansainvälisen diakonian peruslinja vuoteen 2015 2010, 4.

²⁵⁴ Piispainkokouksen lausunto 3/2009 kirkkohallitukselle.

peruslinja vuoteen 2015 -asiakirjassa samaa asiaa on ilmaistu siten, että tunnustuksen ”nähdään olevan avain uskon syvempään ymmärtämiseen ja ajan ilmiöiden arvioimiseen. Teologiset traditiot (luterilainen tunnustus) vaikuttavat ratkaisevasti kontekstuaalisen teologisen työskentelyn kehittymiseen.” Näin lähetysjärjestön oma luja sitoutuminen luterilaisen tunnustukseen tekemässään lähetystyössä nähdään olevan taustavaikuttajana yhteistyökirkon oman teologian kontekstualisoinnissa.²⁵⁵

Sopimuksessa Afrikan ev.-lut. kirkon²⁵⁶ kanssa erikseen mainittu Augsburgin tunnustuksen seitsemäs pykälä on nähtävissä mielenkiintoisena yksityiskohtana (esiintyy vain tässä yksittäisessä sopimuksessa), joka kuvastaa hyvin sitä ykseyspyrkimystä, mikä lähetystehtävän toteuttamisen taustalla on. Kun yhteen kirkkoon liitetyt kristityt toteuttavat kolmiyhteisen Jumalan lähetystä ja yhteistä lähetystehtävää, niin nämä samalla ilmentävät ykseyttä. On olemassa vain yksi kirkko, jolla on yksi lähetys.²⁵⁷ Näin esimerkiksi rodulliset, kulttuurilliset tai taloudelliset eroavaisuudet eivät saisi olla lähetysten ykseyspyrkimyksen esteenä. Kuten kyseinen Augsburgin tunnustuksen seitsemäs pykälä toteaa, ”Kirkon todelliseen ykseyteen riittää yksimielisyys evankeliumin opista ja sakramentin toimittamisesta.”²⁵⁸ Ykseys on mainittu myös yhtenä osana Kolmiyhteisen Jumalan lähetysten määrittelyä Suomen ev.-lut kirkon lähetysstrategiassa *Yhteinen todistus*. Sen mukaan ”kirkon ykseys saa ilmiänsä kullekin kontekstille ominaisella tavalla.”²⁵⁹ Näiden esitettyjen seikkojen valossa voidaan todeta, että tämä yksittäinen maininta sopimuksessa ilmentää hyvin Jumalan lähetyksessä sitä, että toiminnan muodot voivat vaihdella kontekstin mukaan, kunhan osapuolet toimivat yhteisen uskonnäyn (Raamattu ja Tunnustuskirjat) puitteissa.

Evankeliumin julistaminen ja lähetyskäsken toteuttaminen ovat myös teemoja, jotka mainitaan lähes jokaisessa SLEY:n sopimuksessa²⁶⁰ keskeisinä syinä lähetystyön tekemiselle. Tämä ilmentää Kristuksen sovitustyön keskeisyyttä lähetystyön ytimessä. Pelastavan sanoman julistaminen ja ihmisten johdattaminen

²⁵⁵ Suomen ev.-lut. kirkon lähetystyön ja kansainvälisen diakonian peruslinja vuoteen 2015 2010, 12.

²⁵⁶ SLEY 1.

²⁵⁷ ”Kirkko, joka on Kristuksen ruumis, on yksi, ja se osallistuu kolmiyhteisen Jumalan yhteen lähetykseen” Lähetys kontekstissa 2005, 30.

²⁵⁸ Vasko 1991, 31–32. Myös *Yhdessä Jumalan lähetyksessä* -asiakirja puhuu Jumalan omasta lähetyksestä, jossa ”Kirkko on kutsuttu Pyhän Hengen voimalla todistamaan sanoilla, teoilla ja keskinäisellä yhteydellä sekä elämään Kristuksen elämää. Yhdessä Jumalan lähetyksessä 1988, 9.

²⁵⁹ Yhteinen todistus 2018, 4.

²⁶⁰ SLEY 1, SLEY 2, SLEY 3, SLEY 6, SLEY 7, SLEY 8, SLEY 9.

iankaikkiseen elämään sanoin ja teoin on se väline ja keino, jonka kautta kirkko/seurakunta/kristitty osallistuu Jumalan lähetykseen.²⁶¹

Sopimuksessa Etelä-Sudanin ja Sudanin ev.-lut. kirkon kanssa ilmenevä lisäys SLEY:n asemasta kirkon virallisena lähetysjärjestönä voidaan nähdä selkeyttävänä lisäyksenä sille, että halutaan korostaa Suomen ev.-lut kirkon missionaarista olemusta ja luonnetta sekä muistuttaa lähetystyöstä Suomen ev.-lut. kirkon työnä. Tämä ajatusmalli on selkeästi tuotu esiin kaikkien lähetysjärjestöjen hyväksymässä kirkon uudistetussa lähetysperuslinjaus-asiakirjassa *Yhteinen todistus*.²⁶²

Termillisesti selviä viittauksia Jumalan lähetykseen esitellyistä sopimuksista on löydettävissä seuraavasti: ”Lähetystyö kiinteä ja olennainen osa kirkon toimintaa”²⁶³ (kirkon missionaalisuus), ”Kristuksen evankeliumin viestiminen sanoilla ja teoilla”²⁶⁴ (lähetyksen kokonaisvaltaisuus), ”Jumalan lähetyksen (Missio Dei) yhteistyön tärkeys”²⁶⁵ (lähetyksen tulkinta nimenomaan Jumalan lähetykseksi). Sopimuksessa viron ev.-lut. kirkon²⁶⁶ kanssa on maininta myös siitä, että tasavertaisen kumppanuuden taustalla on Raamattuun perustuva trinitaarinen lähetysnäky ja luterilainen tunnustus. Tällaisen kuvauksen voi katsoa olevan sanoitusta nykyaikaisen lähetyskumppanuuden taustalla.²⁶⁷

4.3 Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finland

4.3.1 Järjestön teologinen itseymmärrys

Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finlandin (jatkossa SLEF) teologisen itseymmärryksen selvittämiseksi on käytettävissä kolme lähdettä. Ensimmäinen on yhdistyksen säännöt, jotka antavat SLEF:n toiminnalle tietyn peruskehyksen. Säännöissä on huomattavissa tiettyä yhteneväisyyttä SLEY:n sääntöihin, minkä voi olettaa johtuvan yhdistysten yhteisestä herätysliiketaustasta.²⁶⁸ Sääntöjen toisessa ja kolmannessa pykälässä todetaan toiminnan tarkoituksesta ja sen saavuttamisesta seuraavasti: ”Yhdistyksen tarkoituksena on, luottaen Jumalan armoon ja apuun, levittää ja saattaa yleisemmin kristillistä evankeliumia

²⁶¹ Yhdessä Jumalan lähetyksessä 1988, 5.

²⁶² Yhteinen todistus 2018, 4.

²⁶³ SLEY 1.

²⁶⁴ SLEY 3.

²⁶⁵ SLEY 7.

²⁶⁶ SLEY 9.

²⁶⁷ Esim. Lähetys kontekstissa 2005, 10, 47; Ahonen 2002, 28.

²⁶⁸ Evankeliumiyhdistyksen kielellisestä jaosta esim. Arkkila R. & Niemelä M. 2017, 55–56.

elähdyttävään käyttöön. Yhdistys pyrkii tavoitteeseensa levittämällä Raamattua, jonka yhdistys laittaa aina etusijalle, sekä Lutherin kirjoitusten ja muiden kirkollisen opin kanssa tarkasti samanmielisen kirjallisuuden ja muiden painotuotteiden sekä saarnan ja evankeliumityön kristillisesti ajattelevien ja asiaan vihkiytyneiden ja sopivien henkilöiden avulla.”²⁶⁹

Toinen keskeinen dokumentti SLEF:n teologisen itseymmärryksen selvityksessä erityisesti tämän tutkimuksen kannalta on järjestön lähetysstrategia. Siinä on tiivistetyssä muodossa ilmaistu SLEF:n tekemän lähetystyön lähtökohdat. Lähetystyön tarkoituksena asiakirja mainitsee evankeliumin julistamisen, jotta kaikki ihmiset uskoisivat Jeesukseen Kristukseen. Kaiken järjestön tekemän työn tulee olla alisteista tälle päämäärälle.²⁷⁰ Lähetysstrategian kolmannessa asiakohdassa dokumentti viittaa SLEF:n yhdistyssääntöjen kolmanteen pykälään, jonka mukaan ”SLEF on uskollinen toiminnassaan luterilaiselle tunnustukselle. Tämä tarkoittaa, että SLEF korostaa sekä lähetystyössään että erityisesti seurakuntatyössään luterilaista tunnustusta.”²⁷¹

Lähetysstrategian neljännessä asiakohdassa mainitaan teologisen ja muun hyvän hengellisen kirjallisuuden tärkeydestä. Tämä nähdään erityisen tärkeänä seikkana nuoren uuden kirkon/seurakunnan rakennusvaiheessa, jotta kristillinen elämä saisi hyvän kasvualustan. Tästä syystä SLEF antaa vahvaa tukea ja panostusta kirjallisuustyölle.²⁷²

Sosiaalinen työ ja diakonia nähdään yhdistyksen lähetysstrategian mukaan hyvin tärkeänä, mutta tämänkin toiminnan lopullisena tarkoituksena on johdattaa ihmisiä vastaanottamaan evankeliumin sanoma.²⁷³

Kolmas lähde SLEF:n teologisen itseymmärryksen selvittämiseksi löytyy yhdistyksen nettisivuilta löytyvästä, yhdistyksen hallituksen hyväksymästä listauksesta järjestön uskonperustaksi. Siihen on koottu kymmenen Raamatusta ja luterilaisesta tunnustuksesta nousevaa perustavanlaatuaista uskontotuutta. Otsikoittain nämä totuudet koskevat seuraavia asioita: kolmiyhteinen Jumala, Raamattu, ihminen, Jeesuksen persoona ja teot, kirkko, kaste, ehtoollinen, usko ja pyhitys, lähetys ja evankelioiminen sekä Jeesuksen paluu. Lähetyksen ja evankelioinnin kohdassa todetaan, että Jumala tahtoo pelastaa ihmiset ja saattaa

²⁶⁹ SLEF Stadgar 2014.

²⁷⁰ SLEF Missionstrategi 2019.

²⁷¹ SLEF Missionstrategi 2019.

²⁷² SLEF Missionstrategi 2019.

²⁷³ SLEF Missionsstrategi 2019.

nämä tietoisiksi totuudesta. Tästä syystä kaikki kristityt ovat osallisia Jeesuksen meille antamasta tehtävästä. Evankeliumin sanaa levitetään, koska Jeesus on näin käskennyt. Varustaminen ja johdatus evankeliumin levittämiseen ja lähimmäisten auttamiseen saadaan Pyhältä Hengeltä.²⁷⁴

4.3.2 Etiopian evankelis-luterilainen kirkko (1)

Etiopian evankelis-luterilaisesta kirkosta (EELK) on olemassa suhteellisen vähän tietoa, ja se jää helposti sisarkirkkonsa (Mekane Yesus) varjoon. SLEF on Suomen ev.-lut. kirkon lähetysjärjestöstä ainoa, joka tekee yhteistyötä EELK:n kanssa. Järjestön omilta internetsivuilta selviää, että yhteistyö kirkon kanssa on alkanut EELK:n yhteydessä toimineessa luterilaisessa teologisessa seminaarissa vuonna 2011. Vuonna 2020 SLEF:llä on Etiopiassa kolme lähetystyöntekijää.²⁷⁵

SLEF:n ja Etiopian evankelis-luterilaisen kirkon välinen yhteistyösopimus on vain yhden A4:n laajuinen. Siinä yhteinen teologinen arvopohja määritellään seuraavasti: Osapuolet tunnustavat sitä kristillistä uskoa, joka perustuu Raamatun sanaan ja joka on ilmaistu kolmessa vanhan kirkon ekumeenisessa uskontunnustuksessa sekä luterilaisissa tunnustuskirjoissa. Yhteistyötä tehdään muun muassa teologisen koulutuksen, hengellisten/spiritualiteettisten toimintojen sekä lapsi- että nuorisotyön alueilla. SLEF suhtautuu sopimuksen mukaan myös myönteisesti Etiopian ev.-lut kirkon tukemiseen henkilöresursseilla, lähettäen sekä lyhyt- että pitkäaikaisia lähetystyöntekijöitä²⁷⁶

4.3.3 Istanbulin luterilainen kirkko (2)

Sopimus Istanbulin luterilaisen kirkon kanssa on siinä mielessä erilainen verrattuna tutkimuksen muuhun sopimusmateriaaliin, koska siinä sopijaosapuolia on perinteisen kahden sijaan neljä. Alkuperäisistä neljästä lähetysjärjestöstä on vuonna 2020 jäljellä enää kaksi, kun Medialähetysjärjestö Sanansaattajat ja Lähetysyhdistys Kylväjä ovat omalta osaltaan irtautuneet sopimuksesta.²⁷⁷ Nykyisen yhteistyösopimuksen piiriin kuuluvat SLEF:n lisäksi Suomen Evankelisluterilainen Kansanlähetys (SEKL). Erilaisen sopimuksesta tekee myös se, että se on solmittu lähetysjärjestöjen kesken, eikä allekirjoittajissa ole Istanbulin luterilaista kirkkoa.²⁷⁸

²⁷⁴ SLEF Trosgrund 2014.

²⁷⁵ SLEF Etiopia 2020.

²⁷⁶ SLEF 1.

²⁷⁷ Asiasta on saatu vahvistus sähköpostitse molemmilta lähetysjärjestöiltä, Marttila 2020b; Reuhkala 2019.

²⁷⁸ SLEF 2.

Sopimuksessa kerrotaan lyhyesti yhteistyön historiasta.

Turkkilaisyhteistyön perusteet hyväksyttiin SEKL:n, Kylväjän ja Sansan kesken vuonna 1996, kun järjestöt perustivat asian koordinoimiseksi Turkkilaistyön Neuvottelukunnan, myöhemmin nimi muuttui Turkin-työn Neuvottelukunnaksi (TNK). Tavoitteena oli synnyttää turkinkielinen luterilainen seurakunta Istanbuliin sekä Bulgarian Peshteraan. Seurakuntien synnyttyä yhteistyötä päätettiin jatkaa ja tarkoituksena oli vahvistaa syntyneiden turkinkielisten, luterilaisen uskonnäkemyksen sisäistäneiden seurakuntien toimintaa. Vuonna 2005 Istanbulin luterilainen kirkko sai Turkin viranomaisten hyväksynnän. SLEF tuli työhön mukaan vuonna 2009.²⁷⁹

Itse sopimusteksti on kovin niukkasanainen työn teologisista perusteista. Sopimuksen aloittavassa kappaleessa yhteistyön perustasta todetaan seuraavasti: ”Jeesuksen Kristuksen lähetyskäsken toteuttamiseksi ja evankeliumin viemiseksi niille, jotka eivät ole sitä vielä kuulleet (ennen mainitut järjestöt) ovat tehneet tämän yhteistyösopimuksen”. Yhteistyön päämäärä -kappaleessa todetaan, että Istanbulin luterilaisen kirkon toiminnan tukeminen tähtää evankeliumin sanoman leviämiseen turkinkielisten kansojen keskuudessa. Teologisen, hallinnollisen ja taloudellisen itsenäisyyden saavuttaminen on sopimuksen mukaan asetettu yhteistyön pitkän aikavälin tavoitteeksi.²⁸⁰ Sopimuksen mukaan, ”Tärkeissä asioissa, jotka koskevat oppikysymyksiä tai toimintaperiaatteita, Turkin-työn Neuvottelukunta pyrkii yhteisymmärrykseen ja toistensa näkemysten kunnioitukseen ja ymmärtämiseen.”²⁸¹

Turkin-työn Neuvottelukunnan ja Istanbulin luterilaisen kirkon työnjaosta ja toiminnasta kertova sopimuskohda linjaa, että ILK:n puolelta tulevat ehdotukset koskien merkittäviä asioita, kuten ekumeenisten suhteiden solmimiset, uudet yhteistyökumppanit, työalueet ja työntekijät sekä pappisvihkimykset saatetaan TNK:n kautta jäsenjärjestöjen hyväksyttäviksi. Näin tehdään niin kauan, kunnes ILK:n johtavissa elimissä on vähemmistö henkilöitä, jotka kuuluvat TNK:n jäsenjärjestöjen työntekijöihin.²⁸² Näin toiminnan perustajajärjestöt haluavat olla päättävässä asemassa koskien IKL:n teologia linjauksia, kunnes toiminnalle on mahdollistettu riittävä pohja itsenäiseen päätöksentekoon.

²⁷⁹ SLEF 2.

²⁸⁰ SLEF 2.

²⁸¹ SLEF 2.

²⁸² SLEF 2.

4.3.4 Kenian evankelis-luterilainen kirkko (3)

Sopimus Kenian evankelis-luterilaisen kirkon kanssa alkaa suoralla raamattuviittauksella Matteuksen evankeliumista: ”...ja tälle kalliolle minä rakennan kirkkoni. Sitä eivät Tuonelan portit voita” (Matt.15:18).²⁸³ Tämän raamatunkohdan osoittamat lupaukset ja Jumalan rakkauden ohjaus muodostavat pohjan Kenian ev.-lut. kirkon päätehtävälle. Tämä tehtävä on sopimuksessa ilmaistu opetuslasten hankkimisena. Työtä tehdään opettamalla ja saarnaamalla lakia ja evankeliumia, koko Jumalan Sanaa, kaikille ihmisille, kuten Jeesus Kristus on itse meitä käsenyt. Tämä muodostaa myös pohjan solmitulle kumppanuudelle Kenian ev.-lut. kirkon ja SLEF:n välillä ja ajaa osapuolia kehittämään uusia strategioita vastatakseen paremmin Jeesuksen asettamaan käskyyn. Sopimuksessa käytetään termiä molemminpuolinen/vastavuoroinen kumppanuus (engl. mutual partnership) kuvaamaan sopijaosapuolten yhteistyötä²⁸⁴

Sopimuksessa annetaan myös mielenkiintoinen määrittely lähetystyöntekijälle. Kohdassa 3.8. todetaan, että ”Hänen tulee olla harras kristitty ja omata korkean moraalin (*engl. high integrity*). Samoin tämän tulee olla tietoinen evankelis-luterilaisesta tunnustuksesta.”²⁸⁵

4.3.5 Viron evankelis-luterilainen kirkko (4)

SLEF:n yhteistyösopimus Viron evankelis-luterilaisen kirkon kanssa edustaa tutkimusmateriaalin niukkasanaista laitaa niin teologiselta kuin pragmaattiseltakin osalta. Sopimuksen johdanto-osiossa todetaan, että yhteistyön perusta on Jeesuksen opetuslapsille antaman lähetyskäskyn toteuttaminen ja evankeliumin sanoman vieminen niille, jotka eivät ole sitä vielä kuulleet.²⁸⁶ Vaikka Suomen ev.-lut. kirkon lähetysjärjestöt työskentelevät pääosin kukin omilla työalueillaan ja omien yhteistyökirkkojen kanssa, niin Viron ev.-lut. kirkolla on yhteistyösopimukset myös neljän muun tämän tutkimuksen lähetysjärjestön kanssa.²⁸⁷

²⁸³ ”...In addition, I will build my Church on the rock. The power of death will not be able to defeat my Church...” (Matt. 16:15–20) Easy-to-Read Version (ERV)

²⁸⁴ SLEF 3.

²⁸⁵ SLEF 3.

²⁸⁶ SLEF 4.

²⁸⁷ SLS 17, SLEY 9, SEKL 6, Kylväjä 6.

4.3.6 Kokonaisvaltainen lähetys Jumalan lähetyksenä Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finlandin sopimuksissa

SLEF:n solmimissa yhteistyösopimuksissa yhteistyökirkkojensa kanssa on hyvin vähän esillä sellaiset seikat, jotka kuvaisivat tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksen kannalta merkityksellisiä seikkoja Jumalan lähetyksestä. Kuvaukset lähetystyöstä tai sen perusteista rajoittuvat lähes poikkeuksetta ilmauksiin lähetystyön tekemisestä Jeesuksen antaman lähetystyön perusteella. Ilmaus esiintyy kolmessa järjestön neljästä sopimuksessa hieman eri sanakäantein muotoiltuna.²⁸⁸

Sopimuksessa Kenian ev.-lut. kirkon kanssa sivutaan hieman kumppanuuden tematiikkaa ja pyritään kehittämään sitä sellaiseen suuntaan, joka palvelisi yhä paremmin pelastavan sanan levittämistä. Käytetty termi kumppanuuden vastavuoroisuudesta/molemminpuolisuudesta on hyvin liitettävissä lähetyskumppanuuskeskustelun nykyvirtaan.²⁸⁹ Samoin sopimuksessa mainittu Jumalan rakkauden ohjaus Kenian ev.-lut. kirkon perustehtävän (sopimuksessa mainittu opetuslasten hankinnaksi) taustalla sopii hyvin yhteen sen ajatuksen kanssa, että rakkaus on myös lähetyksen taustavaikuttajana. Jumalan lähetyksen missionaarinen luonne näkyy parhaiten siinä, että Jumala rakkaudessaan lähetti Poikansa ja Pyhän Hengen maailmaan ihmisen pelastukseksi ja Jumalan lähetyksen jatkumiseksi ja lopulta Jumalan valtakunnan paljastamiseksi.²⁹⁰

Mielenkiintoinen yksityiskohta on samaisessa sopimuksessa Kenian ev.-lut. kirkon kanssa esiintyvä ilmaus lähetystyöntekijän ”korkeasta moraalista” (high integrity) ja luterilaisen tunnustuksen tuntemisesta, joka on ainutlaatuinen näkökulma koko tutkimusmateriaalin kannalta. Ilmauksen voi ajatella liittyvän siihen, että työntekijältä odotetaan sellaisen uskonnäyn hyväksymistä ja sen mukaan elämistä, jota sopijaosapuolet myös tunnustavat. Se osoittaa myös tunnustukseen sitoutumisen keskeistä roolia SLEF:n toiminnassa. Tämä on selkeästi linjassa myös edellä käsitellyn järjestön oman teologisen itseymmärryksen kanssa, jonka mukaan Raamatun sanalle annetaan ehdoton etusija kaikessa yhdistyksen toiminnassa.

²⁸⁸ SLEF 2, SLEF 3, SLEF 4.

²⁸⁹ Esim. Lähetys kontekstissa 2005, 47; Jukko & Rusama 2014, 10; Ahonen 2002, 28.

²⁹⁰ Yhdessä Jumalan lähetyksessä 1988, 5; Samaan tyyliin todetaan myös Yhdessä kohti elämää 2013, 3, 13.

Lähetysten kokonaisvaltaisuuteen ei SLEF:n sopimuksissa viitata kuin implisiittisessä hengessä, vaikka järjestön lähetysstrategiassa sosiaalisen ja diakonisen työn merkitystä pidetäänkin suurena. Kokonaisvaltaisen lähetysten idean puuttuminen kaikista järjestön sopimuksista voi pitää merkittävänä seikkana, koska sen voi nähdä olevan niin keskeinen ajatus nykyaikaisessa lähetysteologisessa keskustelussa.²⁹¹

4.4 Suomen Evankelisluterilainen Kansanlähetys

4.4.1 Järjestön teologinen itseymmärrys

Suomen Evankelisluterilaisen Kansanlähetysten (jatkossa SEKL) teologinen ohjelmanjulistusasiakirja *Kansanlähetysten ohjelma - Evankelioikaa kansa evankelioimaan kansoja* on vuonna 2011 SEKL liittokokouksen hyväksymä kokonaisesitys järjestön identiteetistä ja toiminnan perusteista. Asiakirja on jaettu kahteen päälukuun, joista ensimmäinen syventyy Kansanlähetysten teologisiin painotuksiin (teologinen linja) ja toinen esittelee käytännön työtä esimerkiksi järjestön toimintaa koti- ja ulkomailla, tavoitteita ja olemusta (toiminnallinen linja).²⁹²

Asiakirjan johdanto-osista saa jo hyvän peruskuvan Kansanlähetysten teologisista lähtökohdista. ”Kansanlähetys on uuspietistinen herätysliike, joka pitää tärkeänä Jumalan sanan synnyttämää uskoa. Raamattu on uskon, opin ja elämän perusta ja ylin ohje. Ohjeena ovat myös Suomen ev.-lut. kirkon Tunnustuskirjat, jotka tulkitsevat Raamattua oikein ja luotettavasti. Ne ovat kuitenkin, oman opetuksensakin mukaan, alisteisia Raamatulle.”²⁹³ Asiakirjan johdannossa todetaan myös, että Kansanlähetys on uskollinen reformaation ja pietismin perinnölle ja ”haluaa omaksua parhaimman myös muusta Raamattuun pitäytyvästä kirjallisuudesta.”²⁹⁴ SEKL:n Raamattu-uskollisuus merkitsee asiakirjan mukaan torjuvaa suhtautumista liberaaliteologiaa kohtaan. Tämä koskee myös liberaaliteologiaan nojautuvaa ekumeniaa.²⁹⁵ Kirkon lähetystyön keskuksen 30-vuotisjuhlaseminaarissa vuonna 2006 Suomen ev.-lut. kirkon lähetysjärjestöjen edustajat esittivät arvioita LML:n asiakirjasta *Lähetys kontekstissa*. Tällöin

²⁹¹ Esim. Yhdessä Jumalan lähetyksessä 1988, 29; Lähetys kontekstissa 2005, 38–40.

²⁹² Kansanlähetysten ohjelma 2011, 7.

²⁹³ Kansanlähetysten ohjelma 2011, 8.

²⁹⁴ Kansanlähetysten ohjelma 2011, 8.

²⁹⁵ Kansanlähetysten ohjelma 2011, 8, 23.

SEKL:n silloinen pääsihteeri Timo Rämö otti kriittisesti kantaa muun muassa asiakirjan kristologisiin puutteisiin. Rämön mukaan asiakirjan painotus lähetyksen tarkastelussa sosiaalis-eettisistä näkökulmista uhkaa jättää ristin työn ja Kristuksen rangaistuskuoleman huomioimatta.²⁹⁶

Lähetystyön suhteen Kansanlähetyksen ohjelmassa todetaan, että lähetystehtävä on Kristuksen itsensä seurakunnalleen antama tehtävä. Lähetys nähdään kristillisen seurakunnan keskeisimpänä tehtävänä ja sen olemukseen kiinteästi kuuluvana asiana. Kolmiyhteisen Jumalan rakkaus on lähtökohtana lähetykselle. Keskuksena tässä kolmiyhteisen Jumalan pelastavassa työssä on Jeesuksen Kristuksen risti. Välineinä lähetystyössä ovat evankeliumin julistaminen ja opetus sekä kaste. Evankeliumin viemiselle ei aseteta rajoituksia, vaan sen sanoma kuuluu jokaiselle ihmiselle, joka ei vielä tai enää usko Kristukseen. Erityisesti asiakirjan mukaan evankeliumia on vietävä niille, jotka eivät ole sitä kuulleet. SEKL:n tekemän lähetystyön päämääränä asiakirja esittää itsenäisen kansallisen luterilaisen kirkon syntyminen ennestään saavuttamattomilla alueilla.²⁹⁷

SEKL:n lähetysnäyssä ja lähetystehtävän toteuttamisessa otetaan asiakirjan mukaan huomioon myös kristillinen diakoniatyö. Lähetys ja diakonia kuuluvat olennaisesti yhteen ja lähetystyö huomioi koko ihmisen. Lähimmäisenrakkaudesta ponnistava kristillinen palvelu saa käytännön muotonsa paikallisen kontekstin mukaan.²⁹⁸ Yhteiskunnallisen vastuun näkökulmasta SEKL:n asiakirja toteaa, että kaikilla on samat ihmisoikeudet, jotka perustuvat sille tosiseikalle, että ihminen on luotu Jumalan kuvaksi. Samoin asiakirjassa todetaan SEKL:n huomioivan Raamatun ilmoituksen kristityn vastuusta koko luomakunnasta.²⁹⁹

4.4.2 Bulgarian evankelis-luterilainen kirkko (1)

SEKL:n ja Bulgarian evankelis-luterilaisen kirkon solmima keskinäinen yhteistyösopimus on sisällöltään hyvin niukkasanainen. Sopimustekstissä on vain neljä eri asiakohtaa, jotka jokainen sisältävät vain yhden lauseen kukin. Ensimmäinen asiakohta määrittelee sopimuksen tarkoituksen, joka on yhteisen tahtotilan ilmaus molempien työn tukemiselle sekä Suomessa että Bulgariassa.

²⁹⁶ Latvala 2006, 23.

²⁹⁷ Kansanlähetyksen ohjelma 2011, 17–18, 23.

²⁹⁸ Kansanlähetyksen ohjelma 2011, 18, 23.

²⁹⁹ Kansanlähetyksen ohjelma 2011, 24.

Toinen asiak kohta selventää, että työn tukeminen voi olla materiaalista ja hallinnollista avustamista, opillista koulutusta tai henkilökuntaresurssien vahvistusta. Kolmas ja neljäs sopimuskohta määrittelevät sopimuksen laillista sitovuutta sekä sen irtisanomista³⁰⁰.

4.4.3 Etiopian evankelinen Mekane Yesus kirkko (2)

Yhteistyösopimus Etiopian evankelisen Mekane Yesus (jatkossa EEMY) kirkon kanssa koostuu oikeastaan kahdesta eri sopimuksesta. Ensimmäinen on nimeltään ”Standard Partnership Agreement” (SPA), joka käsittelee nimensä mukaisesti yhteistyön perusteita niin teologisesta näkökulmasta kuin myös käytännön tasolla. Toinen sopimus on puolestaan nimeltään ”Specific Agreement on Full Partnership” (SAFP). Se on eräänlainen jatkosopimus edeltävälle Standard Partnership -sopimukselle, jossa käsitellään tarkemmin yhteistyön käytännön yksityiskohtia liittyen täyteen kumppanuuteen (engl. *full partnership*).³⁰¹ Tässä kappaleessa kaikki SPA-sopimusta koskeva esittely koskee myös SLS:n sopimusta³⁰² EEMY kirkon kanssa (luku 4.1.5).

SPA alkaa sivun mittaisella johdanto-osiolla Etiopian evankelisen Mekane Yesus kirkon sekä tämän kumppanuussopimusten historiasta. EEMY kirkon syntyhistoriaan kytkeytyy monia eurooppalaisia ja amerikkalaisia luterilaisia sekä presbyteerisiä kirkkoja/lähetysjärjestöjä. Kansalliseksi kirkoksi se perustettiin vuonna 1959. Sopimustekstin selostuksen mukaan tämä oli alku EEMY kirkon aktiivisemmalle roolille osana niin universaalial kirkkoa kuin maailmanlaajaa ekumeenista perhettä. Samoin tästä hetkestä lähtien EEMY kirkon kumppanit ovat olleet mukana tukemassa taloudellisesti ja materiaalisesti evankeliumin julistamisessa. Kumppanuussopimusten historiajana päättyy sopimustekstin mukaan vuonna 2001 hyväksyttyyn asiakirjaan ”Concept Document on Partnership”, jonka pohjana nyt tarkastelun alla oleva SPA on.³⁰³

Sopimuksen kolmas asiak kohta käsittelee SPA:n lähtökohtia. Siinä lähetysteologisena pohjana on esitetty osapuolten yhteinen näky Jumalan lähetykseen osallistumisesta. Tämä on kokonaisvaltaista ja yhteistä vastuuta kaikista Jumalan lapsista. Sopijaosapuolilla on yhteinen tehtävä Jumalan valtakunnan edistämiseksi. He myös puolustavat sitä raamatullista näkemystä, että

³⁰⁰ SEKL 1.

³⁰¹ SEKL 2.

³⁰² SLS 4.

³⁰³ SEKL 2.

Jeesuksen Kristuksen kirkko on yksi. Kristus itse on liittänyt nämä yhteen elämään ja toimimaan yhdessä. Tällaisen yhteyden tarkoituksena on Herran Jeesuksen Kristuksen antaman lähetyskäsken toteuttaminen.³⁰⁴

SPA jatkaa edelleen kohdissa 3.3 ja 3.4, että sopimuksella vahvistetaan osapuolten yhteinen kutsu palvella, ei vain Etiopian kansaa, vaan enemmänkin sekä todistaa heille Jumalasta. Tarkoituksena on palvella yhdessä, osana yhtä ruumista aina Kristuksen takaisintuloon saakka. Kumppanuus nähdään tässä yhteydessä vahvana ja käytännöllisenä sitoutumisena toinen toiseen, jolloin osapuolen rinnalla seistään aina, niin hyvinä kuin huonoinakin hetkinä.³⁰⁵

SPA antaa neljännen asiakohdan alussa vielä tarkemman määritelmän kumppanuudelle, sekä siihen liittyvästä arvopohjasta: ”Vahvistamme, että kumppanuutemme on käytännöllistä ja molemminpuolista sitoutumista, jonka tarkoitus ja toiminta tähtää pitkän aikavälin yhteistyöhön. Tämän takia yhteistyömme perustuu tasa-arvoon/yhdenvertaisuuteen, rehellisyyteen/korkeaan moraaliin (integrity), yhteiseen luottamukseen, toiminnan läpinäkyvyyteen, kunnioitukseen, vastuullisuuteen, Kristillisiin arvoihin ja osallisuuteen”.³⁰⁶ Tämän määrittelyn jälkeen sopimuksessa kerrotaan, että sopijaosapuolet yhteisesti tunnustavat kolme erityyppistä työsuhdetta. Näitä ovat jo aiemmin mainittu täysi kumppanuussuhde, jossa osapuolet osoittavat huomattavaa vastavuoroista tukea toisilleen kaikilla mahdollisilla työn ja hyvinvoinnin osa-alueilla. Toinen työsuhdetyyppi on projektityösuhde, jossa keskitytään tiettyyn työalueeseen, kuten esimerkiksi evankelioivaan kenttätööhön, ruoka-apuun tai terveydenhuoltoon. Kolmas määritelty työsuhdetyyppi on verkosto/allianssi. Tässä kaksi tai useampi osapuoli sopivat keskenään ohjelmasta, jota he haluavat seurata ja toteuttaa kuten esimerkiksi tiedonvaihto tai asiantuntijuuden jakaminen.³⁰⁷

Kohdassa 4.2. kerrotaan vielä tarkentavana sääntönä kumppanuusyhteistyöhön, että osapuolet vakuuttavat EEMY kirkon jatkavan päätavoitteenaan evankeliumin julistamisen Etiopiassa ja vielä laajemminkin. Kirkon mottona säilyy ajatus koko persoonan palvelusta (ruumis, sielu ja henki).³⁰⁸

³⁰⁴ SEKL 2.

³⁰⁵ SEKL 2.

³⁰⁶ SEKL 2.

³⁰⁷ SEKL 2.

³⁰⁸ SEKL 2.

Osapuolet toteavat sopimuksessa olevansa itsenäisiä toimijoita. Itsenäisinä toimijoina molemmat osapuolet kokevat saavansa yhteistyöstä sellaisia etuja, joita he eivät yksinään toimiessa voisi saada. Sopijaosapuolet kokevat edustavansa Jumalan heille suomina resursseja ja nämä vakuuttavat, että solmittu yhteistyö edistää yhteistä sitoutumista.³⁰⁹

Sopijaosapuolet iloitsevat kirkon valtaisasta kasvusta ja ymmärtävät, että EEMY kirkko tarvitsee jatkuvaa avustusta kumppaneidensa taholta selvitäkseen tästä kasvusta. Kaikessa henkilöstövaihdoksiin liittyvässä keskustelussa täytyy sopimuksen mukaan olla keskeisenä ajatuksena pätevyys sekä kapasiteetin rakennus. Osapuolet myös tunnustavat, että Jumalan lähetys tapahtuu kaikilla mantereilla ja maailmanlaajuisen Kristuksen ruumiin kaikki osat tarvitsevat toisiaan. Tästä johtuen sopijaosapuolet uskovat, että EEMY kirkko voi olla osallisena kumppaneidensa julistuksessa rukouksen, työntekijävaihdosten ja lähetystyöntekijöiden välityksellä.³¹⁰

Specific Agreement on Full Partnership jatkaa SPA-sopimuksen hengessä keskittyen vielä tarkemmin ”täyden jäsenyyden” käytännön toteuttamiseen. SAFP toistaa kaksi SPA:ssa käytettyjä toiminnan teologista lähtökohtaa. Nämä ovat evankeliumin julistus EEMY kirkon toiminnan päätavoitteena sekä kirkon motto ihmisen kokonaisvaltaisena palveluna (ruumis, sielu ja henki). Kumppanuudesta sopimuksessa todetaan, että se on luonteeltaan holistista. Täyden kumppanuussuhteen nähdään myös ”ilmenevän identiteetin ja kaikenlaisen työn sekä kumppanin hyvinvoinnin molemminpuolisena ja merkittävänä tukemisena.”³¹¹ Yksityiskohtana SAFP:ssä mainitaan, että ”hyväksymällä EEMY kirkon opillisen pohjan, lähetystyöntekijöistä tulee kirkon jäseniä samoin oikeuksin ja velvollisuuksien kuin muutkin jäsenet”.³¹²

4.4.4 Inkerin evankelis-luterilainen kirkko Venäjällä (3)

Suomen evankelisluterilaisen Kansanlähetyksen ja Inkerin ev.-lut. kirkon yhteistyösopimus mukailee pitkälti edellä esiteltyä SLEY:n ja Inkerin ev.-lut. kirkon sopimuksen kaavaa.³¹³ Sopimuksia vertaamalla toisiinsa on mahdollista havaita, että ne sisältävät identtisiä lauseita, koskien juuri tämän tutkimuksen kannalta merkityksellisiä teologisia asiakohtia. Rakenteiltaan sopimustekstit

³⁰⁹ SEKL 2.

³¹⁰ SEKL 2.

³¹¹ SEKL 2.

³¹² SEKL 2.

³¹³ kts. SLEY 3.

poikkeavat jonkin verran toisistaan, mutta käytännössä samat asiat on esitelty molemmissa teksteissä vain hieman eri järjestyksessä.

Sopimuksen alussa kerrotaan, että Inkerin ev.-lut. kirkko on kutsunut kirkon virallisen lähetysjärjestön SEKL:n yhteistyöhön kanssaan. Yhteistyö on jatkunut keskeytyksettä vuodesta 1991, jolloin ensimmäiset SEKL:n työntekijät saapuivat Pietariin. Kumpikin sopijaosapuoli tunnustaa toinen toisensa itsenäisiksi luterilaisiksi yhteisöiksi, joilla on omat sääntönsä ja ohjeensa sekä oma identiteettinsä.³¹⁴

Yhteyksien luominen Venäjällä asuviin ihmisiin ja evankeliumin sanoman viestiminen heille sanoin ja teoin on asetettu yhteistyön tavoitteeksi. Päämäärä on näin saattaa ihmisiä uskomaan Jeesukseen Kristukseen. Luterilainen holistinen lähetysnäky antaa toiminnalle peruslähtökohdat, jonka mukaan työ sisältää niin julistusta kuin kristillistä palvelua sekä osapuolten välistä vuorovaikutusta. Työn tavoitteeksi sopimuksessa on asetettu Inkerin kirkon hallintoelinten ja seurakuntien taloudellinen ja toiminnallinen tukeminen, jotta ne muodostuisivat itsenäiseksi evankelioivaksi kirkoksi. Työ määritellään erittäin pitkäjänteiseksi ja se edellyttää osapuolten sitoutumista yhteisiin hankkeisiin.³¹⁵

Sopimuksen ekumeenisia suhteita käsittelevässä kappaleessa mainitaan, että SEKL on tietoinen Venäjän luterilaisen kirkon (ELKRAS nyk. ELKER) olemassaolosta, ja tämän suhteen se noudattaa Inkerin kirkon linjauksia. Ekumeeniset yhteydet (esimerkiksi ortodoksinen kirkko), jotka liittyvät seurakunnalliseen toimintaan, hoidetaan Inkerin kirkon kautta ja sen kanssa.³¹⁶

4.4.5 Istanbulin luterilainen kirkko (4)

Yhteistyösopimus SEKL:n ja SLEF:n välillä koskien Istanbulin luterilaista kirkkoa on käsitelty jo aiemmin tässä tutkimuksessa kappaleessa 4.3.3. Kyseessä on sama sopimusteksti, jonka molemmat edellä mainituista lähetysjärjestöistä ovat allekirjoittaneet.

4.4.6 Länsi-Japanin evankelis-luterilainen kirkko (5)

Käsiteltävä yhteistyösopimus on solmittu vuonna 1989 ja on SEKL:n lähetysjohtaja Mika Tuoviselta saatujen tietojen mukaan edelleen voimassaoleva, eikä siihen ole tehty vuosien saatossa päivityksiä.³¹⁷ Sopimus on luonteeltaan

³¹⁴ SEKL 3.

³¹⁵ SEKL 3.

³¹⁶ SEKL 3.

³¹⁷ Tuovinen 2020.

hyvin pragmaattinen, eikä siitä käy ilmi toimintaan taustalla olevia teologisia perusteita tai muita viitteitä opilliseen yhteisymmärrykseen.

Sopimuksen ensimmäinen ja toinen pykälä määrittelevät kirkon ja lähetyksen keskinäistä suhdetta. Siinä Länsi-Japanin ev.-lut. kirkon kerrotaan suorittavan tehtävänsä kirkkona lakinsa ja sääntöjensä mukaisesti. Samoin SEKL:n Japanin kentän (Finrando Ruuteru Senkyookai) todetaan olevan SEKL:n virallinen edustuselin Japanin lähetystyön edistämiseksi.³¹⁸

Luvussa 3 käsitellään neljän pykälän verran tehtävää työtä. Siinä todetaan melko ympäröiväisesti muun muassa siitä, että Länsi-Japanin ev.-lut. kirkko tekee parhaansa kasvaakseen ja kehittyäkseen. Samoin todetaan SEKL:n Japanin kentän tekevän parhaansa Japanin lähetystyön palvelemiseksi yhdessä kirkon kanssa. Tässä kappaleessa käytetään myös termiä ”Kristuksessa oleva ryhmä” puhuttaessa lähetyksen kautta syntyneistä uusista seurakunnista³¹⁹

4.4.7 Viron evankelis-luterilainen kirkko (6)

SEKL:n ja Viron ev.-lut. kirkon yhteistyösopimuksessa on selviä yhtymäkohtia niin SLEY:n³²⁰ sopimukseen samaisen kirkon kanssa kuin myös SLEY:n³²¹ ja SEKL:n³²² sopimukseen Inkerin ev.-lut. kirkon kanssa. Nämä yhteneväisyydet koskevat lauseiden samankaltaisuutta, jopa identtisyyttä.

Johdanto-osiossa kerrotaan muutamalla lauseella yhteistyön historiasta. Työ on alkanut Viron ev.-lut. kirkon kutsumana vuonna 1991, mutta SEKL on toteuttanut työtä Virossa jo neuvostotasavallan aikana. Yhteistyön tarkoitus-kappaleessa edellä mainitut yhtenevät tekijät nousevat esiin. Tämä ilmenee maininnoista toinen toisensa tunnustamisesta itsenäisiksi luterilaisiksi järjestöiksi, evankeliumin julistuksesta sanoin ja teoin, yhteyksien luomisesta kohdemaassa asuviin ihmisiin, johdattamisesta uskoon Kristukseen ja kokonaisvaltaisen lähetysnäyn korostamisesta (julistus, palvelu ja osapuolten kohtaaminen). Työn perimmäinen tavoite on missionaarisen toiminnan vahvistaminen virolaisissa seurakunnissa ja kristillisen kirkon ulkopuolella olevien tavoittaminen evankeliumin sanalla. Myös tässä sopimustekstissä työ nähdään luonteeltaan pitkäjännitteisenä sitoutumisena yhdessä sovittuihin hankkeisiin. Sopimusosapuolten välistä yhteistyötä ohjaa Viron ev.-lut kirkon kirkkojärjestys

³¹⁸ SEKL 5.

³¹⁹ SEKL 5.

³²⁰ SLEY 9.

³²¹ SLEY 3.

³²² SEKL 3.

ja SEKL kunnioittaa kaikessa yhteistyössä Viron ev.-lut. kirkon päätöksentekojärjestelmiä ja sen tekemiä hallinnollisia päätöksiä.³²³

4.4.8 Kokonaisvaltainen lähetys Jumalan lähetyksenä Suomen Evankelisluterilaisen Kansanlähetyksen sopimuksissa

SEKL:n edellä esiteltyjen sopimusten perusteella mielenkiintoisimpia näkökulmia kokonaisvaltaisesta Jumalan lähetyksestä ilmenee sopimuksessa Etiopian evankelisen Mekane Yesus kirkon kanssa. Sopimuksesta käy ilmi selvästi sanoitettuna nykypäivän lähetysteologiassa vallalla oleva näkemys lähetyksestä Jumalan lähetyksenä. Se muodostaa sopimukselle selkeän pohjan, johon molemmat osapuolet sitoutuvat. Sopimuksessa myös Jumalan valtakunnan edistäminen esitetään yhteiseksi tavoitteeksi. Näin liitytään siihen lähetysteologiseen ajatukseen, jonka mukaan lähetystä tehdään aina Jumalan valtakunnan saapumiseen saakka.³²⁴ Samoin maininnat Kristuksen kirkon ykseydestä ja yhteisestä tehtävästä lähetyskäsken toteuttamisesta liittävät sopijaosapuolet luterilaiseen perusnäkemykseen siitä, että kirkko yhtenä ruumiina osallistuu jumalan yhteen lähetykseen.³²⁵ Myös lähetyksen kokonaisvaltainen luonne tuodaan tässä sopimuksessa selvästi esiin. Näkemysten keskeisyyttä sopimuksessa kuvastaa parhaiten se, että Mekane Yesus kirkon motoksi on valikoitunut ilmaus ihmisen koko persoonan palvelusta.

Toinen keskeinen korostus Mekane Yesus kirkon sopimuksessa on kumppanuus. Kumppanuuden käsitettä on määritelty sopimuksessa vahvoilla ilmauksilla kuten tasa-arvoisuus, rehellisyys ja kunnioitus. Samoin sopimuksessa tällainen kumppanuussuhteen kuvaus ilmentää hyvin sitä muutosta, joka on vallalla tämän päivän lähetyskumppanuuskeskustelussa. Tämä on hyvin todennettavissa esimerkiksi jo LML:n asiakirjasta *Lähetys kontekstissa*, jossa uudenlainen kumppanuuden ajatus rinnalla kulkemisena esiintyy keskeisenä ajatuksena halki asiakirjan.³²⁶ Suomen ev.-lut kirkon lähetyskumppanuusneuvottelut ovat osaltaan jatkaneet tämän teeman käsittelyä ja ovat osoittaneet asian korostuneen tärkeyden tämän ajan lähetystyössä.

Kontrastina Mekane Yesus kirkon sopimuksen runsaille kuvauksille lähetyksen lähtökohtien ilmenemisestä Bulgarian ev.-lut. kirkon kanssa tehty

³²³ SEKL 6.

³²⁴ Näin esim. *Lähetys kontekstissa* 2005, 25.

³²⁵ *Lähetys kontekstissa* 2005, 30.

³²⁶ *Lähetys kontekstissa* 2005, 10, 47.

sopimus ei puolestaan käsittele yhteistyön/lähetystyön teologisia lähtökohtia mitenkään, vaan on lähes täysin keskittynyt yhteistyön pragmaattisiin ja lakisidonnaisiin teemoihin. Tämänkaltaisen sopimus antaa mielestäni laajat mahdollisuudet lähetysyhteistyölle, koska mitään toimintoja ei varsinaisesti rajata yhteistyön ulkopuolelle puhuttaessa molempien työn tukemisesta.³²⁷

Inkerin ev.-lut. kirkon kanssa tehdyssä sopimuksessa Jumalan lähetyksen holistinen luonne on ilmaistuna suoraan sopimukseen kirjattuna toiminnan lähtökohtana. Tämä sama lähtökohta on ilmaistuna myös sopimuksessa Viron ev.-lut. kirkon kanssa.³²⁸

4.5 Lähetisyhdistys Kylväjä

4.5.1 Järjestön teologinen itseymmärrys

Lähetisyhdistys Kylväjän vuonna 2016 julkaisema lähetysteologinen asiakirja *Opas lähetyselämään* on laaja esitys järjestön kutsumuksen, työn ja identiteetin määrittelymiseen. Suhteessa muihin tutkimuksissa mukana oleviin lähetysjärjestöihin tämä 200-sivuinen kirja antaa kaikkein tarkimman kuvauksen järjestön teologisesta itseymmärryksestä. Tämän tutkimuksen kannalta ei ole aiheellista käsitellä kaikkia asiakirjan esittelemiä asiakohtia, vaan tässä pyritään tiivistämään keskittymään Kylväjän lähetysteologian peruslinjoihin. Kirjan johdanto-osion mukaan, teos on syntynyt Kylväjän lähetysteologisen työryhmän tuloksena useiden vuosien aikana.³²⁹ Tarkoituksena ei asiakirjan mukaan ole ollut kirjoittaa mitään ”uutta oppiperustaa, dogmatiikkaa tai missiologian kokonaisesitystä”, vaan ”kuvata miten Jeesus maailmalle -tunnuslauseemme rakentuu kolmiyhteisen Jumalan lähetyksen pohjalle.”³³⁰

Opas lähetyselämään -asiakirjan alussa Kylväjän lähetysteologiaa sijoitetaan nykykeskusteluun. Asiakirjan mukaan ”Jumalan lähetykseen osallistuminen on olemassaolomme syy, tarkoitus ja kutsumus.”³³¹ Kylväjä liittyy sellaiseen mission trinitaarisuuteen, jossa kolmiyhteisyyden persoonat eivät asetu toimimaan toisiaan vastaan, vaan työskentelevät yhteistyössä. Asiakirja mainitsee kolme vääristymää tämän ajan trinitaarisessa missiologiassa. Ensinnäkin, kaikki

³²⁷ SEKL 1.

³²⁸ SEKL 3; SEKL 6.

³²⁹ Mäkipää et al. 2016, 6.

³³⁰ Mäkipää et al. 2016, 7.

³³¹ Mäkipää et al. 2016, 9.

Jumalan maailmaan kohdistava toiminta ei ole lähetystä. Toiseksi, Pyhään Henkeen kohdistetaan huomiota ohi Kristuksen.³³² Kolmanneksi, julistuksen ei tarvitse olla tasapainoista niin, että kaikki kolminaisuuden persoonat olisivat yhtä paljon esillä. Kristus on pelastuksen keskus ja avain Jumalan kaiken työn ymmärtämiseen. ”Kun Pojan loppuunsaatettu työ puolestamme kirkastuu, kirkastuvat myös Isä ja Henki.”³³³ Kylväjä on myös esittänyt samansuuntaisia kriittisiä huomioita LML:n lähetysasiakirjaa *Lähetys kontekstissa* kohtaan, kun mitä SEKL on osaltaan esittänyt. Lähetystyön keskuksen 30-vuotisjuhlaseminaarissa vuonna 2006 Kylväjän entinen lähetysjohtaja Pekka Mäkipää totesi, että asiakirjan luomisteologinen painotus uhkaa jättää näkökulman lähetyksestä osallisuutena Jeesuksen pelastavasta työnä hämäräksi.³³⁴

Asiakirjassa todetaan, että Kylväjän lähetysteologia sisältää yhtäaikaaisesti niin trinitaarisuuden kuin pelastus- ja Jeesus-keskeisyyden. Jumala on lähettänyt Poikansa, joka edelleen lähetti omat seuraajansa. Pyhä Henki lähetettiin valvomaan ja ohjaamaan lähetystä, mutta Jeesus Kristus on varsinainen lähetystyöntekijä. Kristityt yksilöinä ja yhteisönä samaistuvat tähän Jeesuksen missioon.³³⁵ Kristus asetetaan siis Kylväjän lähetysteologian keskiöön. Lähetysteologian trinitaarisuutta lähestytään asiakirjan mukaan kristologisista lähtökohdista. ”Jumalan kansan lähetystehtävä alkaa ja päättyy Pojan kanssa ja Poikaan.”³³⁶

Asiakirjassa todetaan, että Kylväjän sääntöjen pykälässä 2 ilmaistaan lähetysjärjestön tarkoitus, mikä on Jumalan valtakunnan leviämisen edistäminen eri kansojen keskuudessa, kuten Jeesus on itse lähetyskäskyssään ilmaissut. Kutsu lähetykseen ei kuitenkaan perustu varsinaisesti itse lähetyskäskyyn vaan Häneen, Jeesukseen, joka kutsuu ja käsklee. Näin ollen lähetystehtävän perusta nähdään olevan Jumalan olemuksessa ja siinä mitä Hän on tehnyt.³³⁷ Asiakirja jatkaa, että ”Kylväjän olemassaolo ja kutsumus perustuu syvimmiltään Jumalan kutsuun. Lähetys on Jumalan kansan osallistumista Jumalan kutsusta ja käskystä yksilöinä

³³² Tässä kohdin viitataan tämänkin tutkimuksen taustaluvussa esiteltyyn KMN:n lähetysasiakirjaan *Yhdessä kohti elämää: lähetys ja evankelioiminen muuttuvassa maailmassa*, jonka nähdään edustavan juuri Pyhään Henkeen liittyvää missiologiaa, joka jättää Kristuksen ristinkuolemalla tapahtuneen sovitustyön Pyhän Hengen toiminnan varjoon. KMN:n lähetysasiakirjan pneumatologisen painotuksen kritiikistä lisää kts. Mäkipää et al. 2016, 10–11, 146–148.

³³³ Mäkipää et al. 2016, 10.

³³⁴ Latvala 2006, 22–23.

³³⁵ Mäkipää et al. 2016, 12, 32.

³³⁶ Mäkipää et al. 2016, 12.

³³⁷ Mäkipää et al. 2016, 24.

ja yhdessä hänen omaan lähetykseensä. Lähetyks ei ole vain Kristuksen kirkolleen antama tehtävä, vaan sen olemassaolon syy.”³³⁸

Kylväjä näkee lähetystyössään evankeliumin julistamisen ja kristillisen palvelun yhtä tärkeinä elementteinä. Tällaisesta lähetyksen kokonaisvaltaisuudesta Opas lähetysselämään -asiakirja toteaa, että

”Kylväjä osallistuu julistuksen ja palvelun välityksellä kolmiyhteisen Jumalan työhön ja hänen valtakuntansa ilmenemiseen maailmassa. Sitoudumme työssämme kokonaisvaltaiseen lähetyksenäkemykseen, johon kuuluu ihmisten tarpeiden ja hyvinvoinnin huomioiminen. Lähetyks ei kosketa vain ihmisen hengellistä todellisuutta, vaan kohdistuu koko ihmiseen, hänen fyysiseen, henkiseen ja hengelliseen todellisuuteensa.”³³⁹

Lähetyksen kokonaisvaltaisuus esitetään Kylväjän lähetysteologiassa olemuksellisenä ei tekemyksellisenä. Näin ollen lähetystyön kokonaisvaltaisuuden ratkaisee se, kuka sitä tekee eikä se, mitä tehdään. Analogiaa tälle näkemykselle on asiakirjassa haettu esimerkiksi Martti Lutherin Kristityn vapaudesta -teoksesta ja sen pykälästä nro 23.³⁴⁰ Asiakirjan lanseeraama termi ”strateginen oleminen” kuvastaa kristityn identiteettiä olemuksessa. Se on olemuksellista ja elimellistä kiinnittymistä Kristukseen. Kristuksesta tulee tällöin elämämme ja kristillisen palvelutyön keskus. ”Strateginen oleminen Kristuksessa merkitsee sitä, että meidän elämässämme alkaa toteutua Jumalan tarkoittamat ”hyvät teot” – lähetystyö kaikessa kokonaisvaltaisuudessaan! Kristillisen lähetystyön salaisuus on siinä, että Jumala ottaa meidät oman toimintansa välikappaleiksi ja alkaa toimia kauttamme.”³⁴¹

Viimeisenä asiakokonaisuutena Kylväjän lähetyksiä asiakirja mainitsee rukouksen merkityksen lähetystyössä. Sen todetaan olevan lähetystyön keskeinen osa. Sekä ympäri maailmaa olevat lähetit että heidän puolestaan rukoilevat lähettäjätkä tekevät työtä yhdessä, jotta pelastava evankeliumi saadaan maailmalle. Sen lisäksi, että rukous on kristityille annettu tehtävä se on asiakirjan mukaan myös Jumalan lahja ja kutsu sen vastaanottamiseen. Rukouksen vaikutus rukoilijaan itseensä on suuri lahja: Elävä Jumala itse haluaa olla näin ihmisen kanssa tekemisissä.³⁴²

³³⁸ Mäkipää et al. 2016, 25.

³³⁹ Mäkipää et al. 2016, 139.

³⁴⁰ Mäkipää et al. 2016, 191.

³⁴¹ Mäkipää et al. 2016, 193–194.

³⁴² Mäkipää et al. 2016, 196–197.

4.5.2 Bangladeshin evankelis-luterilainen kirkko (1)

Kylväjän työ Bangladeshissa on rekisteröity Bangladesh Lutheran Mission - Finland (BLM-F) nimiseksi kansalaisjärjestöksi. Tässä käsiteltävä sopimus on tehty BLM-F:n nimissä. Kylväjä on työskennellyt Bangladeshissa aina toimintansa alkutaipaleesta, vuodesta 1976 lähtien. Kylväjän internetsivuilta käy ilmi, että luterilaiset seurakunnat ovat järjestäytyneet Bangladeshin luterilaiseksi kirkoksi vuonna 2014.³⁴³

Itse sopimusteksti on nimetty mielenkiintoisesti otsikolla ”Deed of Bangladesh Northern Evangelical Lutheran Church Oran Trust Association (A Religious Welfare Trust”. Termillä *deed of trust* viitataan lainvoimaiseen sopimukseen, jossa perustetaan säätiö hallinnoimaan toisten omistamaa omaisuutta tai varallisuutta.³⁴⁴ Tässä sopimuksessa kyseessä oleva ”uskonnollinen hyvinvointisäätiö” (Religious-Welfare Trust) on sopimuksen mukaan perustettu omaisuuden (tässä yhteydessä kiinteistöjen ja maa-alueiden) parempaa hallinnointia ja ylläpitoa varten. Sopimuksesta selviää, että säätiön hallitsema omaisuus koskee viittä eri kirkkoa ja niiden yhteydessä olevia rakennuksia ja muuta kiinteää omaisuutta³⁴⁵. Sopimus on solmittu BLM-F:n ja perustetun säätiön välille. Säätiö koostuu 11 jäsenestä, joiden tulee olla joko Bangladeshin pohjoisen luterilaisen kirkon (Bangladesh Northern Evangelical Lutheran Church, BNELC)) edustajia tai keskeisiä henkilöitä oraon-heimon tai muiden kristillisten yhteisöjen piiristä. Joka tapauksessa näiden henkilöiden tulee sopimuksen mukaan olla edellä mainitun luterilaisen kirkon jäseniä tai sitä ympäröivästä luterilaisesta piiristä (Lutheran Church or Circles).³⁴⁶

Itse sopimusteksti on 21 sivua pitkä. Se on luonteeltaan hyvin pragmaattinen ja siinä keskitytään käsittelemään lähinnä säätiön toimintaa. Säätiön toimintaan kuuluu edellä mainitun rakennusten ja maa-alueiden hallinnan lisäksi BNELC:n tai BLM-F:n työn tuloksena syntyneiden kirkkojen rahoittaminen ja tukeminen sekä säätiön palvelukseen palkattavan henkilöstön hallinto.³⁴⁷

Sopimustekstin teologiset viittaukset ovat hyvin niukkasanaisia. Allekirjoittajaosapuolten esittelyn jälkeen sopimuksessa on lyhyt maininta siitä,

³⁴³ Kylväjä Bangladesh s.a..

³⁴⁴ ”Deed of trust” määrittelystä, CD s.a..

³⁴⁵ Sopimuksen mukaan kirkkojen lisäksi hallittaviin rakennuksiin kuuluu esimerkiksi kappeleita, hautausmaita, kouluja, asuntoloita, sairaaloita, opettajien ja pastoreiden asuinrakennuksia sekä paino- ja julkaisulaitoksia. Kylväjä 1.

³⁴⁶ Kylväjä 1.

³⁴⁷ Kylväjä 1.

että kristilliset kirkot ovat riippumatta sijainnistaan niin Bangladeshissa kuin muuallakin ympäri maailmaa osia Jeesuksen Kristuksen ”mystistä ruumista” (Mystical Body). Kaikki kristityt palvelevat Häntä ja julistavat evankeliumia niin paikallisesti kuin myös oman paikallisen alueen ulkopuolella mukaan lukien muut maat. Tämän lisäksi sopimus mainitsee, että sopusoinnussa näiden ennen mainittujen asioiden sekä kristillisen filosofian kanssa BLM-F on aloittanut yhteistyön oraon-heimon kristittyjen kanssa jo vuonna 1976 ja työskentelee heidän kanssa läheisessä yhteistyössä BNELC:n kanssa.³⁴⁸

4.5.3 Etiopian evankelinen Mekane Yesus kirkko (2)

Kylväjän sopimus Etiopian evankelisen Mekane Yesus kirkon kanssa poikkeaa huomattavasti tutkimuksen muusta sopimusmateriaalista. Kyseessä on yleinen sopimus yhteistyöstä Norjan luterilaisen lähetysliiton (Norwegian Lutheran Mission, NLM) ja sen pohjoismaisten yhteistyöorganisaatioiden välillä. Sopimus koskee lähetystyötä niissä maissa, joissa NLM ja yksi tai useampi muu pohjoismaainen lähetysorganisaatio ovat sopineet työskentelevänsä yhdessä. Kylväjän tapauksessa tämä yhteistyösopimus koskee juuri EEMY-kirkkoa sekä Länsi-Japanin ev.-lut. kirkkoa.³⁴⁹ Kylväjän ulkomaantyön johtajan Pentti Marttilalta varmistetun tiedon mukaan Kylväjän työntekijät käsitetään kohdemaissa NLM:n työntekijöiksi ja he työskentelevät tällöin pohjoismaisen yhteistyökuvion alaisuudessa.³⁵⁰

Sopimus määrittelee NLM:n eräänlaiseksi sateenvarjo-organisaatioksi, jonka alla sen pohjoismaiset yhteistyöjärjestöt voivat toimia. Tällainen yhteistyö täytyy kuitenkin tapahtua sellaisen kehyksen ja sellaisten sääntöjen puitteissa, jotka NLM on lähetystyölle antanut ja määritellyt. Sopimuksessa on tosin myös erillisenä kohtana mainittu, että lähetysstrategiaa suunnitellaan yhteistyössä sopijaosapuolina olevien lähetysjärjestöjen kanssa.³⁵¹

Sopimuksessa ei käsitellä yhteistyön teologisia lähtökohtia. Kuitenkin tekstistä käy ilmi, kuten edellä jo mainittiinkin, että yhteistyökumppaneiden täytyy operoida ainoastaan NLM:n hyväksymien kehysratkaisujen ja sopimusten puitteissa. Tutustuminen NLM:n omaan tunnustuspohjaan antaa jotain viitteitä siitä, minkälaiseen tunnustuskehykseen myös pohjoismaiset yhteistyökumppanit

³⁴⁸ Kylväjä 1.

³⁴⁹ Kylväjä 2.

³⁵⁰ Marttila 2020a.

³⁵¹ Kylväjä 2.

ovat sitoutuneet. NLM määrittelee itsensä vapaaksi ja itsenäiseksi lähetysorganisaatioksi, jonka usko nousee klassisesta evankelis-luterilaisesta teologiasta. Tämän teologian pohjana on Raamattu Jumalan sanana sekä viisi luterilaista tunnustustekstiä (kolme vanhan kirkon uskontunnustusta, Augsburgin tunnustus ja Lutherin pieni katekismus).³⁵²

NLM:n internetsivuilla on avattu myös hieman tarkemmin heidän määritelmäänsä klassisesta ev.-lut. teologiasta. Kaiken pohjana nähdään usko yhteen pyhään, kaikkivaltiaaseen ja kolmiyhteiseen Jumalaan, joka on luonut maailman ja ylläpitää sitä, sekä tulee jonain päivänä luomaan uuden taivaan ja maan. Jeesus Kristus on täysi Jumala sekä täysi ihminen, joka kuoli meidän kaikkien syntien puolesta ja nousi ylös kuolleista. Pyhä Henki laskeutuu asumaan kaikkien niiden sisimpään, jotka ottavat Jeesuksen Kristuksen oman elämänsä herraksi. Raamattu nähdään luotettavana kirjana, joka ilmaisee Jumalan ilmeisen tahdon. Kaikki ihmiselämä nähdään äärimmäisen pyhänä. Ihminen on luotu Jumalan kuvaksi ja on myös Hänen rakastama. Jokaisella ihmisellä on hedelmöityksestä johtuen oikeus elämään ja kunnioitukseen. Lähetystyön lähtökohtana on Jumalan tahto. Pelastus Jeesuksessa Kristuksessa on mahdollinen kaikille niille, jotka kuulevat Häntä ja ottavat vastaan Pelastajana ja Herrana. Jeesus kutsui kaikkia seuraajiaan julistamaan evankeliumia ja tämä kutsu koskee kaikkia kristittyjä tänäkin päivänä.³⁵³

4.5.4 Inkerin evankelis-luterilainen kirkko Venäjällä (3)

Kylväjän ja Inkerin evankelis-luterilaisen kirkon yhteistyösopimus osoittautuu monilta osin yhteneväiseksi jo edellä käsiteltyjen sopimusten SLEY:n³⁵⁴ ja SEKL:n³⁵⁵ kanssa. Tämänkin sopimuksen alkulauseissa osapuolet tunnustavat toistensa itsenäisyyden ja luterilaisen identiteetin. Ensimmäinen Kylväjän lähetystyöntekijä saapui Pietariin vuonna 1992 Inkerin kirkon kutsusta ja yhteistyö on jatkunut tästä lähtien katkeamattomana.

Kristuksen evankeliumin viestittäminen Venäjällä asuville ihmisille sanojen ja tekojen välityksellä on asetettu myös tämän sopimuksen mukaan yhteistyön tarkoitukseksi. Samoin uusien seurakuntien tukeminen ja vanhojen jo olemassa olevien seurakuntien missionaarisuuden vahvistaminen käy ilmi niin tästä kuin jo

³⁵² NLM s.a..

³⁵³ NLM s.a..

³⁵⁴ Kts. kappale 4.2.4, SLEY 3.

³⁵⁵ Kts. kappale 4.4.4, SEKL 3.

aiemmin tässä tutkimuksessa käsitellyistä sopimuksista Inkerin ev.-lut. kirkon kanssa. Sama koskee myös mainintoja kokonaisvaltaisesta luterilaisesta lähetysnäystä sekä ekumeenisten yhteyksien hoitamisesta.³⁵⁶

4.5.5 Länsi-Japanin evankelis-luterilainen kirkko (4)

Kylväjän ja Länsi-Japanin ev.-lut. kirkon välinen sopimus liittyy Kylväjän tekemään työhön yhteistyössä Norjan luterilaisen lähetysliiton (NLM) kanssa. Tämä samainen sopimus koskee Kylväjän työtä niin Etiopian evankelisen Mekane Yesus kirkon sekä Länsi-Japanin ev.-lut kirkon kanssa. Sopimustekstiä sekä NLM:n teologista taustaa on esitelty tässä tutkimuksessa kappaleessa 4.5.3.

4.5.6 Mongolian evankelis-luterilainen kirkko (5)

Kylväjän yhteistyösopimus Mongolian evankelis-luterilaisen kirkon kanssa edustaa järjestön tuoreinta sopimuskantaa. Se on solmittu lokakuun lopulla vuonna 2019. Itse Mongolian ev.-lut. kirkko on melko nuori, sillä se perustettiin 2017, kun paikalliset seurakunnat yhdistyivät yhdeksi kirkoksi.³⁵⁷

Yhteistyösopimus on luonteeltaan melko pragmaattinen ja siinä on keskitytty kuvaamaan pääsääntöisesti käytännön työhön liittyviä periaatteita ja yksityiskohtia. Näitä ovat muun muassa yhteistyön taloudelliset periaatteet, sopijaosapuolia koskevat erilaiset velvoitteet ja tiedonjakamiseen liittyvät linjaukset. Sopimuksen ensimmäinen kappale esittelee yhteistyön lähtökohdan. Se on ilmaistu teologisesti hyvin laveasti yhteiseksi ja jaetuksi tahtotilaksi levittää evankeliumin sanaa Jeesuksesta Kristuksesta koko Mongoliaan ja näin todistaa Jumalan valtakunnan leviämistä.³⁵⁸

Sopimuksesta käy ilmi, että molempien osapuolten yhteisenä tavoitteena on säilyttää Mongolian ev.-lut. kirkko omavaraisena ja itsenäisenä, joten yhteistyösopimuksen luonne nähdään enemmänkin väliaikaisena kuin jatkuvana. Työtä rahoitetaan aina siten, että se kohdistuu projektiluontoisesti tarkkaan määriteltyn toimintaan. Sopimuksen mukaan tällaista työtä ovat erityisesti lähetystoiminta, koulutus ja kirjallisuuteen liittyä työ. Kylväjän ammatillista tukea saavat sopimuksen mukaan suurin piirtein samat työalueet: perustavanlaatuinen raamatunopetus, diakoniatoiminta, evankelioiminen, lähetystyöhön liittyvät toiminnot sekä kirjallisuuteen liittyvä työ.³⁵⁹

³⁵⁶ Kylväjä 3; vrt yhteneväisyydet SLEY 3 ja SEKL 3.

³⁵⁷ Kylväjä Mongolia 2019.

³⁵⁸ Kylväjä 5.

³⁵⁹ Kylväjä 5.

4.5.7 Viron evankelis-luterilainen kirkko (6)

Kylväjä tekee SLS:n, SLEY:n, SLEF:n ja SEKL:n tavoin yhteistyötä Viron ev.-lut. kirkon kanssa. Kylväjän ja Viron ev.-lut. kirkon ja sen Lähetyskeskuksen säätiön välinen yhteistyösopimus poikkeaa hieman edellä mainittujen järjestöjen sopimuksista siinä, että se tähtää erityisesti virolaisten lähetystyöntekijöiden kouluttamiseen ja lähettämiseen. Yhteistyön tarkoituksena on sopimuksen mukaan Viron ev.-lut kirkon ”kulttuuri- ja kielirajat ylittävän lähetystyön tukeminen ja vahvistaminen.”³⁶⁰ Viron ev.-lut. kirkon Lähetyskeskuksen säätiötä pyritään tukemaan niin, että siinä vahvistuisi uusien lähetystyöntekijöiden lähettäminen Jumalan työhön. Näin halutaan edistää Jumalan valtakunnan leviämistä erityisesti siellä, missä kristittyjä tai kirkkoja on vain vähän tai ei ollenkaan.³⁶¹

Sopimuksesta selviää, että Viron ev.-lut. kirkon Lähetyskeskuksen säätiö rekrytoi lähetystyöntekijät, jotka Kylväjä kouluttaa työhön. Normaalitilanteessa lähetystyöntekijä sijoitetaan Kylväjän työalueelle, jolloin työntekijä kuuluu osaksi Kylväjän kenttähallinnon alaisuutta. Muissa tapauksissa lähetin työnantajana toimii Viron ev.-lut. kirkon Lähetyskeskuksen säätiö. Sopimuksessa mainitaan myös, että sopijaosapuolet tekevät yhteistyötä muun muassa esirukoustuen kokoamiseksi.

4.5.8 Kokonaisvaltainen lähetys Jumalan lähetyksenä Lähetysyhdistys Kylväjän sopimuksissa

Kylväjän solmimat sopimukset eivät juurikaan sanallisesti ilmaise käsitystä lähetyksestä Jumalan lähetyksenä. Esimerkiksi Kylväjän sopimus, joka koskettaa yhteistyötä niin Etiopian Mekane Yesus kirkon³⁶² kuin Länsi-Japanin ev.-lut kirkon³⁶³ kanssa vaikenee täysin kaikesta teologisesta määrittelystä ja keskittyy täysin pragmaattisiin seikkoihin. Samoin sopimukset Bangladeshin ev.-lut. kirkon ja Mongolian ev.-lut. kirkon kanssa sisältävät vain ylimalkaiset viittaukset lähetystyön olemukseen tai sen perustaan. Tämä on varsin mielenkiintoinen seikka ottaen huomioon sen, että Kylväjän oma lähetysteologinen asiakirja *Opas lähetyselämään* käsittelee todella kattavasti järjestön omaa lähetysnäkyä ja peilaa sitä hyvin monelta eri kantilta. Sen perusteella Kylväjän näkemys esimerkiksi

³⁶⁰ Kylväjä 6.

³⁶¹ Kylväjä 6.

³⁶² Kylväjä 2.

³⁶³ Kylväjä 4.

lähetyksen kokonaisvaltaisuuteen on hyvin pitkälti yhtenevä edellä esitellyn LML:n asiakirjan *Yhdessä Jumalan lähetyksessä* kanssa.³⁶⁴

Yksi mainittava asia on sopimuksesta Viron ev.-lut. kirkon kanssa löytyvä viittaus esirukoukseen.³⁶⁵ *Opas lähetyselämään* näkee rukouksen keskeisen merkityksen lähetystyössä. Se on ihmisen yhteyttä elävän Jumalan, Luojan kanssa. Se on myös yksi osallistava tekijä Jumalan pelastussuunnitelman eteenpäin viemiselle. Kylväjän lähetysasiakirjan mukaan Lähetyskäskeyn liittyy olennaisena osana myös lähetysesirukouksen tehtävä, jotta sanoma pelastuksesta saadaan toimitettua maailmalle.³⁶⁶

Toinen mainittava kohta on termin ”kokonaisvaltainen luterilainen lähetysnäky” esiintyminen sopimuksessa Inkerin ev.-lut. kirkko Venäjällä.³⁶⁷ Kokonaisvaltainen luterilainen lähetysnäky on ilmaistu kattavasti tämän tutkimuksen taustaluvussa esitellyissä asiakirjoissa *Yhdessä Jumalan lähetyksessä*, Lähetys kontekstissa sekä Kylväjän omassa teologisessa itseymmärryksessä.³⁶⁸

4.6 Medialähetysjärjestö Sanansaattajat

4.6.1 Järjestön teologinen itseymmärrys

Medialähetysjärjestö Sanansaattajien (jatkossa Sansa) strategiajulistus *Sansan tavoitteet 2016–2020* esittelee järjestön vision ja arvopohjan sekä käsittelee strategiakauden 2016–2020 toiminnan lähtökohtia, painopisteitä ja haasteita. Sansan arvopohjassa korostetaan vahvasti Jumalan sanaa, jonka välittämistä varten koko järjestö on olemassa. Jumalan sanan julistus on pelastuksen sanoman välitystä. Evankeliumin pelastavaan sanomaan liittyy myös kiinteästi toivon tuoma rohkaisu ja ilo. Toiminta suunnataan siten, että toivon viesti voi saavuttaa saavuttamattomat ja vaikeissa oloissa elävät ihmiset. Evankeliumia viedään erityisesti sinne, mihin perinteisen lähetystyön keinot eivät yllä.³⁶⁹ Tämän toteuttamiseksi Sansa muun muassa ”tuottaa erikielisiä kristillisiä radio- ja tv-ohjelmia ja sisältöjä muita sähköisiä viestimiä varten sekä kustantaa niiden lähettämisen.”³⁷⁰ Sansa toteuttaa työllään asiakirjan mukaan kolmiyhteisen

³⁶⁴ Mäkipää et al. 2016, 139; *Yhdessä Jumalan lähetyksessä* 1988, 11, 29.

³⁶⁵ Kylväjä 6.

³⁶⁶ Mäkipää et al. 2016, 196–197.

³⁶⁷ Kylväjä 3.

³⁶⁸ *Yhdessä Jumalan lähetyksessä* 1988, 5–11; *Lähetys kontekstissa* 2005, 26–39; Mäkipää et al. 2016, 139.

³⁶⁹ Sansa tavoitteet s.a..

³⁷⁰ Sansa ry säännöt 2018.

Jumalan lähetystä (Missio Dei) ja järjestö näkee lähetystehtävän kokonaisvaltaisena. Lähetystehtävä on asiakirjan mukaan kolmiyhteisen Jumalan kirkolleen uskoma tehtävä.³⁷¹

Yhdistyksen säännöissä toiminnan tarkoitus määritellään seuraavasti:

”Yhdistyksen oppiperustana on Pyhä Raamattu ja Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuskirjat. Yhdistyksen tarkoituksena on oppiperustansa mukaisesti toteuttaa kolmiyhteisen Jumalan kirkolleen antamaa lähetystehtävää levittämällä maailmaan, ensisijaisesti median avulla, Raamatusta ilmoitettua evankeliumia ristiinnaulitusta ja ylösnoussesta Jeesuksesta Kristuksesta ihmisille pelastukseksi sekä syventää kristittyjen hengellistä elämää ja ohjata heitä lähetysvastuuseen.”³⁷²

Sansa on myös Suomen ev.-lut. kirkon virallisena lähetysjärjestönä sitoutunut Suomen ev.-lut. kirkon uusimman lähetysstrategian *Yhteinen todistus*-dokumentissa esitettyihin linjauksiin. Kaikessa toiminnassaan Sansa ilmoittaa noudattavansa myös Suomen ev.-lut. kirkon ekumeenisen strategian päätöksiä.³⁷³ Kumppanuuskeskusteluun liittyen Sansan tavoitteet 2016–2020 -asiakirjassa todetaan, että lähetystehtävä on yhteinen ja työn toteuttamiseen tarvitaan yhteistyökumppaneita. Kumppanien ja yhteistyötahojen voimavarojen vahvistaminen on Sansalle tärkeä painopiste. Työtä tehdään kumppanien tarpeita kuunnellen ja kumppanien tukeminen vahvistaa työn laatua. Sansa myös kannustaa kumppaneitaan kehittämään ammattitaitoaan ja olemaan avoimia tarvittaessa uusien kumppanuuksien syntymiselle.³⁷⁴

Sansan suunta 2016–2020 mainitsee, että edellytykset medialähetysten onnistumiselle perustuvat hyviin kumppanuussuhteisiin. Tämä on osoitus kumppanuuskeskustelun tärkeydestä. Kumppanien tarpeiden ja toiveiden kuuntelu on yksi keskeinen seikka yhteistyön syventämiselle ja se on asetettu esiteltävän strategiakauden yhdeksi huomioitavaksi asiakokonaisuudeksi. Sansan toimintaan kuuluu myös asiakirjan mukaan ”kumppanien kanssa yhdessä oppiminen”.³⁷⁵

4.6.2 Evankelis-luterilainen Gossner kirkko (Gossner Evangelical Lutheran Church in Chotanagpur & Assam), Intia (1)

Sansan yhteistyösopimus intialaisen evankelis-luterilaisen Gossner kirkon kanssa linjaa yhteistyön tarkoituksiksi toinen toisensa palvelun ja avustamisen

³⁷¹ Sansan tavoitteet s.a..

³⁷² Sansa ry säännöt 2018.

³⁷³ Sansan tavoitteet s.a.; Suomen ev.-lut. kirkon ekumeenisista linjauksista tarkemmin esimerkiksi Kohtaamisen kirkko 2016, 11–17.

³⁷⁴ Sansa tavoitteet s.a..

³⁷⁵ Sansa tavoitteet s.a..

lähetyskäsken toteuttamiseksi. Ennakoiduksi yhteistyön tulokseksi sopimus mainitsee sen, että suomalaiset kristityt oppisivat lisää luterilaisista kristityistä Intiassa. Mielenkiintoinen kohta sopimuksessa on erillinen maininta siitä, että Sansa on avoin harkitsemaan lyhytaikaisia vierailuja Gossner-kirkon kanssa parantaakseen ja lisätäkseen yhteistä ymmärrystä. Jokaisesta vierailusta on sopimuksen mukaan sovittava erikseen.³⁷⁶ Maininta on siinä mielessä kiinnostava, koska tällainen lyhytaikainen työntekijävaihdos esiteltiin yhtenä tärkeänä tekijänä Suomen ev.-lut. kirkon yhteistyökirkkojen tulevaisuudessa Järvenpään lähetyskumppanuusneuvotteluissa.³⁷⁷

4.6.3 Inkerin evankelis-luterilainen kirkko Venäjällä (2)

Tutkimuksessa käytössä oleva yhteistyösopimus Inkerin evankelis-luterilaisen kirkon ja Sansan välillä on allekirjoitettu vuonna 2003. Se mukailee tekstimuotoiluiltaan ja asiakohdiltaan jo aiemmin tässä tutkimuksessa esiteltyjen Inkerin ev.-lut kirkon tekemiä sopimuksia.³⁷⁸

Sopimuksen johdanto-osiossa kerrotaan, että Sansa on kutsuttu Suomen ev.-lut. kirkon virallisena lähetysjärjestönä Inkerin ev.-lut. kirkon kanssa lähetysyhteistyöhön. Työn tarkoituksena esitetään evankeliumin sanoman Jeesuksesta Kristuksesta leviäminen siten, että jokainen venäläinen kuulisi sen rotuun tai kieliryhmään katsomatta. Tämän toteuttamiseksi käynnistetään ja tuetaan Inkerin ev.-lut. kirkon omaa radiotoimintaa ja kehitetään muuta tiedotustoimintaa Venäjällä. Työn tavoitteeksi sopimus ilmaisee Inkerin ev.-lut. kirkon sisäisen ja ulkoisen tiedotuksen kehittämisen siten, että se vastaa kirkon lähetysstrategisia evankelioimis- ja opetustavoitteita.³⁷⁹

Sopimuksen mukaan ”osapuolet tunnustavat toinen toisensa itsenäisiksi luterilaisiksi yhteisöiksi, joilla on omat sääntönsä, ohjeensa ja identiteettinsä. Osapuolten välistä yhteistyötä ohjaa Inkerin ev.-lut. kirkon kirkkojärjestys. Yhteistyössä Sansa kunnioittaa ja tukee Inkerin ev.-lut. kirkon päätöksentekojärjestelmiä ja sen tekemiä hallinnollisia päätöksiä. Inkerin ev.-lut. kirkko voi esittää Sansalle anomuksia tarpeisiin, jotka liittyvät kirkon missionaariseen toimintaan ja sen kehittämiseen.”³⁸⁰

³⁷⁶ Sansa 1.

³⁷⁷ Your Kingdom Come 2014, 12.

³⁷⁸ Lähimmäksi tulee Kylväjän sopimus, Kylväjä 3.

³⁷⁹ Sansa 2.

³⁸⁰ Sansa 2.

4.6.4 Intian yhdistyneet luterilaiset kirkot (United Evangelical Lutheran Churches in India) (3)

Sansan sopimus Intian yhdistyneiden luterilaisten kirkkojen kanssa mukailee samaa sopimuspohjaa kuin edellä esitelty sopimus ev.-lut Gossner kirkon kanssa. Myös tässä sopimuksessa yhteistyön tarkoituksiksi kerrotaan toinen toisensa palvelu ja avustaminen lähetyskäskyn toteuttamiseksi. Samoin ennakoitujen tulokset -kappale on muotoilultaan yhtenevä edellä käsitellyn Gossner kirkon sopimuksen kanssa: suomalaisten kristittyjen parempi ymmärrys intialaisista luterilaisista kristityistä. Yhtä lailla erillinen sopimuskohta viittaa myös tässä sopimustekstissä työntekijöiden lyhytaikaisiin vaihtoihin ja niihin liittyvään ymmärryksen vastavuoroiseen lisääntymiseen. Sopimustekstissä todetaan tämän lisäksi, että ”allekirjoittamalla tämän aiempöytäkirjan (Memorandum of Understanding) Sansasta tulee kaikkien yhdentoista UELCI:n jäsenkirkon yhteistyökumppani”.³⁸¹

Pienenä sopimusteknisenä yksityiskohtana voi huomauttaa, että tässä kyseessä olevassa sopimustekstissä on otsikkona ”Memorandum of Understanding”. Muutoin lähestulkoon identtisessä sopimustekstissä Gossner kirkon kanssa käytetään yläotsikossa termiä ”Agreement”.

4.6.5 Kroatian evankelinen kirkko (4)

Sansa on tehnyt yhteistyötä Kroatian evankelisen kirkon kanssa aina 1970-luvulta lähtien.³⁸² Kroatian evankelisen kirkon kanssa tehty sopimus on melko vanha. Nyt käytössä oleva sopimus on solmittu vuonna 1996. Sansan kansainvälisen kumppanuustoiminnan johtajan Timo Reuhkalan mukaan uutta sopimusta ollaan jo suunnittelemassa ja se on tarkoitus allekirjoittaa syksyllä 2020.³⁸³

Itse sopimusteksti ei käsittele kovinkaan monisanaisesti toiminnan teologista perustaa. Suurin osa sopimuksesta keskittyy kuvaamaan Sansan lähettien ja Kroatian kirkon välistä suhdetta. Tässä yhteydessä mainitaan muun muassa, että ”lähetit sitoutuvat kunnioittamaan kirkon järjestystä ja määräyksiä sekä olemaan lojaaleja kirkkoa kohtaan”. Sopimuksen ensimmäinen kappale toteaa, että ”toiminnan tarkoituksena on auttaa kirkkoa sen evankelioimistyössä uusilla seuduilla uusien ihmisten parissa, vahvistaa olemassa olevia seurakuntia niiden todistustehtävässä sekä auttaa kirkkoa sen teologisessa opetustyössä”.³⁸⁴

³⁸¹ Sansa 3.

³⁸² Sansa Kroatia 2017.

³⁸³ Reuhkala 2020.

³⁸⁴ Sansa 4.

4.6.6 Kokonaisvaltainen lähetys Jumalan lähetyksenä Medialähetysjärjestö Sanansaattajien sopimuksissa

Tutkimuksessa esitellyissä Sansan sopimuksissa ei esiinny tutkimuksen erityisenä kiinnostuksen kohteena olevia ilmaisuja kuten esimerkiksi ”Missio Dei”, ”Jumalan lähetys” tai ”kokonaisvaltainen lähetys”. Implisiittisetkin viittaukset esimerkiksi lähetyskokonaisvaltaiseen luonteeseen edellä esiteltyjen Sansan yhteistyösopimusten perusteella ovat melko vähäisiä. Sopimukset ev.-lut Gossner kirkon ja Intian yhdistyneiden luterilaisten kirkkojen kanssa ottavat lähetyskokonaisvaltaisuuden huomioon viittauksillaan toinen toistensa palveluun lähetyksenkäskyn noudattamiseksi.³⁸⁵ Jumalan inkarnoituneena Sanana Kristus on itse antanut maailmalle lähetystehtävän. Lähetystehtävän suorittaminen edellyttää sanan julistamisen rinnalle palvelua. Osallistuminen lähetystehtävään tekee kristityt osalliseksi kolmiyhteisen Jumalan pelastavaan työhön.³⁸⁶

Maininnat lyhytaikaisista työntekijävaihdosta/vierailuista ovat Sansan kahdessa edellä mainitussa intialaisen kirkon kanssa solmituissa sopimuksissa myös esillä. Sopimusten allekirjoitusajankohdat sijoittuvat ajallisesti Järvenpäässä vuonna 2014 käytyjen Suomen ev.-lut. kirkon lähetyskumppanuusneuvotteluiden molemmin puolin³⁸⁷, joten voidaan todeta, että Sansalla on ollut intentiona kumppaneiden toiveiden kuunteleminen jo ennen järjestettyä koko kirkon neuvottelutilaisuutta. Kirkon missionaarisuuden elinehtona ja lähetysstrategian täytäntöön panemisen mahdollistajana voidaan pitää lähetyskumppanuutta ja yhteistyötä. Kirkon lähetysstrategian *Yhteinen todistus* mukaan ”yhteistyö tapahtuu vastavuoroisesti, toisiaan arvostaen ja kuunnellen.”³⁸⁸

³⁸⁵ Sansa 1, Sansa 3.

³⁸⁶ Yhdessä Jumalan lähetyksessä 1988, 10–11.

³⁸⁷ Sansa 1 on allekirjoitettu vuonna 2017 ja Sansa 3 vuonna 2013

³⁸⁸ Yhteinen todistus 2018, 6.

5 Johtopäätökset

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli vastata kysymykseen, miten Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kuuden virallisen lähetysjärjestön tekemissä sopimuksissa omien ulkomaisten yhteistyökirkkojensa kanssa ilmenee käsitys kokonaisvaltaisesta kolmiyhteisen Jumalan lähetyksestä (Missio Dei). Tämän lisäksi tutkimuksessa tarkasteltiin sopimusten esiin nostamia mahdollisia luterilaisen kirkkoperheen yhteneviä lähetysteologisia näkökulmia.

Tutkimuskysymykseen vastattiin esittelemällä ja analysoimalla kuuden Suomen ev.-lut. kirkon virallisen lähetysjärjestön tekemiä yhteistyösopimuksia omien ulkomaisten yhteistyökirkkojensa kanssa. Ennen varsinaista sopimustekstien tarkastelua ja analysointia tutkimuskysymykseen vastaamisen avuksi esiteltiin kansainvälisen lähetysteologisen keskustelun pääpiirteitä tutustumalla niin Luterilaisen maailmanliiton kuin Kirkkojen maailmanneuvostonkin viimeisimpiin lähetysteologisiin asiakirjoihin. Tarkasteluun otettiin myös Suomen ev.-lut. kirkon uusi lähetysstrategia ja Suomen ev.-lut. kirkon järjestämän lähetyskumppanuusneuvottelun asiakirja.

Tutkimuksessa tarkasteltiin 30 yhteistyökirkon kanssa tehdyt 42 sopimusta. Tutkimusmenetelmänä käytettiin systemaattista analyysiä. Luvussa 4 esiteltiin sopimuksista ilmenevät teologiset tekstikohdat. Järjestöjen sopimukset käsiteltiin siinä järjestyksessä, kun kirkolliskokous on hyväksynyt järjestöt Suomen ev.-lut. kirkon virallisiksi lähetysjärjestöiksi. Jokaisen lähetysjärjestön sopimusten esittelyn jälkeen tutkimuksessa analysoitiin omina alalukuina, miten kokonaisvaltainen lähetys Jumalan lähetysenä ilmenee kyseisen järjestön sopimuksissa.

Ensimmäisenä tarkasteltavana järjestönä tutkimuksessa oli Suomen Lähetysseura (SLS), jolla oli käsiteltäviä yhteistyösopimuksia yhteensä 14 kappaletta. Tutkimuksessa kävi ilmi, että SLS:n solmimissa yhteistyösopimuksissa ajatus lähetyksestä Jumalan lähetysenä sekä siihen liittyvät lähetysteologiset näkökulmat olivat pääosin selkeästi nähtävissä. Tutkimuksessa selvisi myös, että samaa sopimus pohjaa on käytetty useamman eri kirkon kanssa tehdyissä yhteistyösopimuksissa. Tällaista yhteistä sopimuksen käyttöä huomattiin Angolan ja Bolivian ev.-lut. kirkkojen kesken. Nämä sopimukset erosivat toisistaan vain käytetyn kielen perusteella (portugali-espanja). Vielä merkittävämpi huomio oli se, että SLS:lla oli käytössään uusi sopimus pohja Taiwanin ev.-lut. kirkon kanssa. Tutkimusmateriaalissa tämä uusi

sopimus pohja oli käytössä Taiwanin lisäksi Kolumbian ja Venezuelan ev.-lut. kirkkojen sopimuksissa. Tätä pohjaa tulnaisiin tarjoamaan muillekin kirkkoille tulevaisuudessa, kun yhteistyösopimuksia uusitaan.

SLS:n analyysikappaleessa otettiin esimerkiksi Taiwanin ev.-lut. kirkon kanssa tehty sopimus, koska sen todettiin kuvaavan kattavasti niitä relevantteja lähetysteologisia näkökulmia, joihin tämän tutkimuksen kysymyksenasettelulla haluttiin vastata. Sopimuksesta ilmenevät näkemykset kuvaavat myös kattavasti sitä kansainvälistä ja kotimaista lähetyskeskustelua Jumalan lähetyksestä, jota esiteltiin tutkimuksen taustaluvussa. Näitä sopimuksessa mainittuja seikkoja olivat lähetys Jumalan lähetyksenä, lähetysten kokonaisvaltaisuus/holistisuus, lähetysten nouseminen marginaaleista, vastuu koko luomakunnasta sekä tasavertainen kumppanuus. Ajatus lähetyksestä Jumalan lähetyksenä ja lähetysten kokonaisvaltaisuus esiintyivät SLS:n sopimuksissa muutenkin hyvin laajasti. Samoin kumppanuusteema esiintyi useissa SLS:n sopimuksissa. Mainitsemisen arvoista on se, että Kirkkojen maailmanneuvoston lähetysasiakirjan Yhdessä Jumalan lähetyksessä esiin nostama ajatusmalli marginaaleista nousevasta missiosta esiintyi vain SLS:n sopimuksissa. Tässä KMN:n asiakirjassa oli todettavissa myös vahva yhteiskunnan eriarvoisuuteen ja koko luomakunnan hyvinvointiin kantaa ottava lähestymistapa. Nämä samaiset näkökulmat tulevat niin ikään esiin vain SLS:n sopimuksissa. Puolella SLS:n sopimuksista oli mainittu myös Jumalan lähetyksen ykseyspyrkimykset. Tällaiset ykseyspyrkimykset liitettiin tutkimuksen tausta-asiakirjojen mukaan kiinteästi lähetysten yhdeksi tärkeäksi päämääräksi.

Toisena käsittelyssä olivat Suomen Luterilaisen Evankeliumiyhdistyksen (SLEY) solmimat yhteistyösopimukset, joita tutkimuksessa oli yhteensä kahdeksan. Keskeisimpänä huomiona sopimuksista ilmeni se, että toiminnan perustaksi on määritelty Raamatun sana ja luterilainen tunnustus. Sama korostus näkyi selkeästi myös järjestön omassa oppipohjassa. Taustaluvun Missio Dei -keskustelussa trinitaarisen lähetyskäsityksen, lähetys Jumalan lähetyksenä, perustavanlaatuisesti lähtökohdaksi todettiin se, että malli nousee Raamatun teksteistä. Jumala on lähetysten Jumala ja tekee lähetystään kaikkien kolmen persoonansa kautta Luojana, Lunastajana ja Pyhittäjänä. Tunnustukseen sitoutumisen merkitys lähetystyössä nähtiin esimerkiksi Suomen ev.-lut. kirkon lähetystyön ja kansainvälisen diakonian peruslinja vuoteen 2015 -asiakirjan

mukaan myös siinä, että se auttaa ymmärtämään uskoa syvemmin ja vaikuttaa myös yhteistyökirkon oman teologian kontekstualisointiin.

Evangeliumin julistaminen ja lähetyskäskyn toteuttaminen olivat SLEY:n yhteistyösopimuksissa, tunnustukseen sitoutumisen ohella, keskeisiä lähetysteologisia korostuksia. Näiden korostusten nähtiin taustaluvun asiakirjojen mukaan ilmentävän Kristuksen pelastavaa työtä lähetystyön ehdottomana ytimenä.

Kun tutkimuksessa vertailtiin SLEY:n sopimuksia keskenään, tuli ilmi, että Jumalan lähetykseen viittaavien ilmausten määrässä oli sopimusten kesken suuriakin eroavaisuuksia. Runsainta lähetysteologinen ilmaisu oli sopimuksessa Viron ev.-lut. kirkon kanssa. Siinä käytettiin esimerkiksi ilmaisuja trinitaarinen lähetyksenä, luterilainen kokonaisvaltainen lähetyksenä, Kristuksen evankeliumin julistus sanoin ja teoin sekä tasavertainen kumppanuus. Nämä kaikki mainitut ilmaukset liitettiin tutkimuksessa nykyaikana vallalla olevaan lähetysteologiseen malliin Jumalan lähetyksestä. Toisaalta sopimuksessa Afrikan ev.-lut. kirkko Sambian kanssa maininnat teologian osalta oli kavennettu yhteiseen tunnustuspohjaan ja lyhyeen ilmaisuun evankeliumin julistamisesta.

SLEY:n tekemissä uusimmissa sopimuksissa oli huomattavissa samanlaista kehityssuuntaa yhden sopimuspuolen käyttöön eri kirkkojen kanssa kuin mitä SLS:n käsittelyssä jo todettiin. SLEY:n osalta tällaisia sopimuksia on tehty sekä Etelä-Sudanin ja Sudanin ev.-lut. ja Kenian ev.-lut. kirkkojen että Korean ja Myanmarin luterilaisten kirkkojen kanssa. Näistä neljästä sopimuksesta löytynyt ainoa huomioitava ero oli se, että Korean luterilaisen kirkon sopimus mainitsi Jumalan lähetyksen (Missio Dei) yhteistyön tärkeyden sopijaosapuolten välillä.

Tutkimuksessa kolmantena käsittelyvuorossa oli Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finlandin (SLEF) neljä yhteistyösopimusta. Näistä SLEF:n tekemistä sopimuksista löytyi melko vähän sellaisia ilmauksia, joita tämän tutkimuksen kysymyksenasettelun perusteella etsittiin. Yleisimmin sopimuksista ilmeni lähetystyön tekeminen Jeesuksen antaman käskyn mukaisesti. Muuten ilmaukset olivat yksittäisiä mainintoja esimerkiksi molemminpuolisesta kumppanuudesta sekä Jumalan rakkaudesta lähetystyön taustalla. Mielenkiintoisena seikkana voitiin todeta, että vain yhdestä SLEF:n tekemästä sopimuksesta löytyi viittaus lähetystyön kokonaisvaltaisuuteen (tämäkin enemmän implisiittisesti kuin selvästi ilmaistuna).

Neljäs käsitelty lähetysjärjestö oli Suomen Evankelisluterilainen Kansanlähetys (SEKL). Kyseiseltä järjestöltä tutkimuksessa mukana oli kuusi sopimustekstiä. SEKL:n sopimuksista oli huomattavissa samankaltaista eroavaisuutta teologisten ilmaisujen esiintyvyydessä kuin mainittiin jo SLEY:n käsittelyn yhteydessä. Yhtäältä SEKL:n sopimuksessa Etiopian evankelisen Mekane Yesus kirkon kanssa voitiin havaita runsaasti ilmentymiä, jotka todettiin sopivan Missio Dei -mallin kuvauksiin. Sopimuksessa ensinnäkin todettiin suoraan, että yhteistyön perustana on molempien sopijaosapuolten osallisuus Jumalan lähetykseen. Muita kuvaavia ilmauksia olivat Jumalan valtakunnan edistäminen, Kristuksen kirkon ykseys, lähetyksen kokonaisvaltainen luonne ja kumppanuussuhteen kuvaukset. Toisaalta vastakohtana tälle sopimukselle tutkimuksessa todettiin, että SEKL:n sopimuksesta Bulgarian kirkon kanssa ei löytynyt yhteistyön teologisia lähtökohtia ollenkaan.

Lähetysyhdistys Kylväjän kuusi sopimusta olivat tutkimuksessa seuraavana esittelyvuorossa. Näistä sopimuksista todettiin löytyvän hyvin niukasti viitteitä sellaisista ilmauksista, jotka kuvaavat lähetystä Jumalan lähetyksenä tai yleisestikään viitteitä yhteistyön teologisista perusteista. Analyysissä tällaiset puutteet todettiin mielenkiintoiseksi seikaksi, koska Kylväjän omaa teologista itseymmärrystä käsittelevä materiaali oli tutkimuksen laajinta. Tämä itseymmärrys oli esitelty teoksessa *Opas lähetyselämään*. Siitä nousevien lähetysteologisten korostusten, esimerkiksi lähetyksen kokonaisvaltaisuuden, todettiin ilmentävän pääpiirteittäin samaa näkyä kansainvälisen lähetysteologisen keskustelun kanssa.

Kylväjän sopimuksessa Viron ev.-lut. kirkon kanssa esiintyvä viittaus esirukoukseen nostettiin tutkimuksessa esiin, koska rukouksen käsite esiintyi vain kuudessa muussa käsitellyssä sopimuksessa (SLS 8, 11, 12, 13, 16 ja 17). Voidaan pitää kiinnostavana, että rukous mainittiin vain muutamissa tutkimuksessa mukana olleissa sopimuksissa. Toisaalta se, että maininta löytyy myös SLS:n uutena pohjana käyttämästä sopimustekstistä, osoittaa sen, että rukouksen merkitys otetaan huomioon myös tulevaisuuden lähetystyön sopimuksissa.

Viimeisenä tutkimuksessa käsiteltiin Medialähetysjärjestö Sanansaattajien (Sansa) neljää sopimusta. Näissä sopimuksissa, samoin kuin edellä mainituissa Kylväjän sopimuksissa, ei tutkimuksen perusteella löytynyt selkeitä tutkimuskysymykseen viittaavia ilmauksia kuten Missio Dei, Jumalan lähetys tai kokonaisvaltainen lähetys. Sansan sopimusten kohdalla huomio kiinnittyi

ensisijaisesti kahden intialaisen kirkon kanssa tehtyjen sopimusten samankaltaisuuteen sekä niissä ilmeneviin viittauksiin lyhytaikaisista työntekijävaihdoksista/vierailuista. Tällaisten vierailujen todettiin tutkimuksessa olleen keskeinen kumppanuuskirkkojen esittämä toive Suomen ev.-lut. kirkon järjestämässä lähetyskumppanuusneuvottelussa. Lähetyskumppanuuden merkityksen todettiin tutkimuksessa olevan kirkon missionaarisuuden elinehto ja lähetysstrategian täytäntöön panemisen mahdollistaja.

Lähetys Jumalan lähetyksenä on laajasti hyväksytty tutkimuksessa mukana olleiden lähetysjärjestöjen kesken. Tämä näkyy lähes kautta linjan järjestöjen teologisissa itseymmärryksissä, jotka esiteltiin tässä tutkimuksessa. SLEYn osalta ei ollut saatavissa laajempaa teologista esitystä, josta asia olisi selkeästi ilmennyt. Lähetyksen trinitaarinen luonne tulee kuitenkin ilmi esimerkiksi sen sopimuksessa Viron ev.-lut. kirkon kanssa. Jokainen Suomen ev.-lut. kirkon lähetysjärjestö on allekirjoittanut perussopimuksen Suomen ev.-lut. kirkon kanssa ja noudattaa näin kirkon hyväksymää lähetyksen peruslinjausta *Yhteinen todistus* ja sen toimintaperiaatteita. Tästä huolimatta sopimusten lähetysteologisissa painotuksissa on kuitenkin järjestöjen välillä suuriakin eroja siinä, kuinka paljon niissä näkyy ajatus Missio Deistä, lähetys Jumalan lähetyksenä.

Tutkimuksessa tehtiin kiinnostavia havaintoja yhtenäisen sopimusohjan käytöstä eri kirkkojen kanssa tehdyissä sopimuksissa. Suomen Lähetysseuran osalta tämä oli tiedossa jo sopimusmateriaalia kerättyä. Tiedossa oli myös, että Medialähetysjärjestö Sanansaattajilla on suunnitteilla pohja yhteistyösopimuksille. Suomen Luterilaisen Evankeliumiyhdistyksen tapauksessa ei ollut tietoa varsinaisesta sopimusohjasta, mutta tämä tuli ilmi, kun järjestön sopimuksia vertailtiin keskenään. Ainakin näiden järjestöjen osalta voidaan todeta, että suunta on järjestön sisällä kohti yhtenäisempiä sopimustekstejä. Toisaalta yhtenäisen sopimusohjan osalta tuli esille myös erityisesti Inkerin ev.-lut. kirkko, jolla oli yhteistyösopimukset neljän eri järjestön kanssa. Nämä sopimukset noudattivat tutkimuksen perusteella hyvin yhtenäistä rakennetta. Eroavaisuuksia oli vain joissain yksittäisissä ilmauksissa, mutta kokonaisuutena ne olivat huomattavan samankaltaisia. Tästä voisi tehdä sen johtopäätöksen, että myös yhteistyökirkko tarjoaa omaa pohjaa sopimustensa pohjaksi. Tämä ajatus johti pohtimaan kysymystä, kuinka teologiset korostukset ylipäänsä muotoutuvat sopimuksiin.

Tutkimuksen perusteella voidaan havaita, että lähetyskumppanuus on noussut yhdeksi näkyväksi teemaksi yhteistyösopimuksissa. Vain Kylväjän

sopimuksista kumppanuusteema ei ollut havaittavissa. Suomen ev.-lut. kirkko järjesti ensimmäisen kansainvälisen lähetyskumppanuusneuvottelun vuonna 2014. Siellä pohdittiin lähetystyön luonnetta ja haluttiin erityisesti kuulla, minkälaisia toiveita kumppanuuskirkoilla oli. Tämän tutkimuksen valossa voidaan huomata, että näitä toiveita on osittain jo kuultu. Esimerkiksi lyhytaikaiset työntekijävaihdot/vierailut on mainittu Sansan kahdessa eri Intian kirkkojen kanssa tehdyissä sopimuksissa.

Sopimusten tutkiminen herätti kysymyksiä sopimusten soveltamisesta ja näkymisestä käytännössä: Mikä on yhteistyösopimusten merkitys arjen työssä ja siinä kontekstissa, jossa ihmiset elävät? Mitä muita projekteihin liittyviä sopimuksia mahdollisesti tehdään näiden tutkittujen yhteistyösopimusten lisäksi? Miten hyvin sopimusten lähetysteologiset sanamuodot ja painotukset tunnetaan ja ymmärretään sopimuskumppaneiden kesken? Näihin kysymyksiin olisi kiinnostavaa etsiä vastauksia tulevissa tutkimuksissa.

Tässä tutkimuksessa käytettävien asiakirjojen ja materiaalin perusteella voitiin vastata kysymykseen, *miten* lähetys Jumalan lähetyksenä ilmenee sopimuksissa, mutta ei kysymykseen *miksi*? Tämän tutkimuksen perusteella olisikin kiinnostavaa pureutua kysymykseen, miksi lähetysteologia näkyy toisissa sopimuksissa korostuneemmin kuin toisissa.

6 Lähde- ja kirjallisuusluettelo

Lyhenteet

KMN	Kirkkojen maailmanneuvosto
KUA	Kirkon Ulkomaanapu
Kylväjä	Lähetysyhdistys Kylväjä
LML	Luterilainen maailmanliitto
Sansa	Medialähetysjärjestö Sanansaattajat
SEKL	Suomen Evankelisluterilainen Kansanlähetys
SLEF	Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finland
SLEY	Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys
SLS	Suomen Lähetysseura
YJL	Yhdessä Jumalan lähetyksessä

Painamattomat lähteet

Suomen ev.-lut. kirkon lähetysjärjestöjen tekemät sopimukset ulkomaisten yhteistyökirkkojensa kanssa, 42 kpl. Tekijän hallussa, Hämeenlinna.

Suomen Lähetysseura, SLS 1–17.

Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys, SLEY 1–8.

Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finland, SLEF 1–4.

Suomen Evankelisluterilainen Kansanlähetys, SEKL 1–6.

Lähetysyhdistys Kylväjä, Kylväjä 1–6.

Medialähetysjärjestö Sanansaattajat, Sansa 1–4.

Sähköpostit

Auvinen, Ville

2020 Yksityinen sähköpostiviesti Jukka Kiviselle. 27.2.

2019 Yksityinen sähköpostiviesti Jukka Kiviselle. 5.6.

Marttila, Pentti

2020a Yksityinen sähköpostiviesti Jukka Kiviselle. 9.3.

2020b Yksityinen sähköpostiviesti Jukka Kiviselle 5.3.

Norjanen, Tero

2019 Yksityinen sähköpostiviesti Jukka Kiviselle. 17.6.

Reuhkala, Timo

2019 Yksityinen sähköpostiviesti Jukka Kiviselle. 11.9.

2020 Yksityinen sähköpostiviesti Jukka Kiviselle. 14.2.

Tuovinen, Mika

2020 Yksityinen sähköpostiviesti Jukka Kiviselle. 4.3.

Internet-lähteet

CD

s.a. Cambridge Dictionary
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/deed-of-trust>. Katsottu 10.3.2020.

Kohtaamisen kirkko esite

2016 Kansainvälisen ja ekumeenisen toiminnan sekä uskontojen kohtaamisen suunta vuoteen 2020.
<https://evl.fi/documents/1327140/39528193/Kohtaamisen+kirkko+esite+suomi.pdf/70346ffe-ea01-bf4a-27fb-5b94aa994d89>. Katsottu 25.4.2020.

KUA

2018 Sopimus kansainvälisen diakonian tehtävän toteuttamisesta Suomen ev.-lut. kirkon ja Kirkon Ulkomaanavun sr välillä.
<https://evl.fi/documents/1327140/38205829/Sopimus+kansainv%C3%A4lisen+diakonian+teht%C3%A4v%C3%A4n+toteuttamisesta+Suomen+evangelis-luterilaisen+kirkon+ja+Kirkon+Ulkomaanavun+v%C3%A4lill%C3%A4/f9d17a9e-f59c-4e79-27d2-89acf694d450>. Katsottu 24.4.2020.

Kylväjä Bangladesh

s.a. <https://www.kylvaja.fi/tyomme/bangladesh>. Katsottu 10.3.2020.

Kylväjä Mongolia

2019 Yhteistyösopimus Mongolian ev.-lut kirkon kanssa – Lähetisyhdistys Kylväjä. <https://www.kylvaja.fi/uutiset/2019/11/yhteistyosopimus-mongolian-evangelis-luterilaisen-kirkon-kanssa>. Katsottu 15.3.2020.

Kääriäinen, Jukka

2020 Suomen ev.-lut. kirkon lähetysteologi Jukka Kääriäisen esitelmä Kirkon lähetystyön keskuksen järjestämässä teologisessa nettisymposiumissa 2.4.2020 aiheesta ”Kokonaisvaltainen lähetys”. Löydettävissä Kirkon ulkomaanosaston youtube-kanavalta
<https://www.youtube.com/watch?v=1K0hmAQOmBM>. Katsottu 12.4.2020.

NLM

s.a. NLMs Trosgrunnlag – Norsk Luthersk Misjonssambad.
<https://www.nlm.no/om-oss2/nlms-trosgrunnlag>. Katsottu 9.3.2020.

Sansa Kroatia

2017 <https://sansa.fi/kroatian-evangelinen-kirkko-pieni-mutta-juuret-vahvat/>. Katsottu 12.3.2020.

Sansa tavoitteet

s.a. Sansan tavoitteet 2016–2020.
<https://sansa.fi/etusivu-2-2/strategia/>. Katsottu 11.3.2020.

Sansa ry säännöt

2018 https://sansa.fi/wp-content/uploads/2015/11/Sansan-saannot_2018.pdf. Katsottu 11.3.2020.

SELK

s.a. Selbständige Evangelisch-Lutherische Kirche. SELK - English.
<https://www.selk.de/index.php/information-in-english>. Katsottu 4.3.2020.

Seurakunta elää lähetettynä

2019 Luottamushenkilön tietopaketti 2019
<https://evl.fi/documents/1327140/38205829/Seurakunta+el%C3%A4%C3%A4+l%C3%A4hetetty%C3%A4++luottamushenkil%C3%B6n+tietopaketti+2019.pdf/93ca5c07-189f-2685-1f9c-3b1feacc84d4?t=1550733263000>. Katsottu 10.4.2020.

SLEF Etiopia

2020 <http://www.slef.fi/utlandet/etiopien>. Katsottu 2.4.2020.

SLEF Missionstrategi

2019 http://www.slef.fi/images/31-PDF-Administration/Visionerstrategier/SLEF_Missionsstrategi.pdf. Katsottu 2.4.2020.

SLEF Stadgar

2014 Stadgar för Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finland rf (SLEF)
<http://www.slef.fi/om-slef/stadgar>. Katsottu 2.4.2020.

SLEF Trosgrund

2014 <http://www.slef.fi/tro-teologi/slef-s-trosgrund>. Katsottu 2.4.2020.

SLEY

s.a. <https://www.sley.fi/sley/>. Katsottu 31.3.2020.

SLEY ry:n säännöt

s.a. <https://www.sley.fi/saannot/>. Katsottu 31.3.2020.

SLEY Saksa

s.a. <https://www.sley.fi/toiminta/lahetystyo/toiminta-ja-maat/saksa/>. Katsottu 15.4.2020.

SLEY Sambia

s.a. <https://www.sley.fi/toiminta/lahetystyo/toiminta-ja-maat/sambia/>. Katsottu 31.3.2020.

SLEY toiminta ja maat

s.a. <https://www.sley.fi/toiminta/lahetystyo/toiminta-ja-maat/>. Katsottu 31.3.2020.

SLS ry:n säännöt

2015 <https://felm.suomenlahetyssseura.fi/wp-content/uploads/2018/01/Suomen-L%C3%A4hetysseuran-s%C3%A4%C3%A4nn%C3%B6t-5.11.2015.pdf>. Katsottu 5.3.2020.

SLS työ

2018 <https://felm.suomenlahetyssseura.fi/lahetyssseuran-tyo-euroopassa-loppuvuoteen-2022-mennessa/>. Katsottu 5.3.2020.

Kirjallisuus

Ahonen, Risto A.

- 1992 Evankelioiminen kirkon perustehtävänä. Evankelioimisen teologiset perusteet. Helsinki: SKSK-kustannus.
- 2000 Lähetys uudella vuosituhanella. Maailmanlähetyksen teologiset perusteet. Helsinki: Suomen Lähetysseura.
- 2002 Lähetystyön murrosvaihe ja kumppanuuden ajatus kansainvälisenä haasteena. – Kohtaamisen haaste. Näkökulmia kulttuurienväliseen vuoropuheluun. Toim. Mari Pöntinen. Helsinki: Suomen Lähetysseura.
- 2003 Lähetys rajojen ylittäjänä: Kokonaisvaltaisen lähetyskäsityksen vaikutus lähetystyön rakenteeseen. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- 2007 Civitas dei. Missiologinen keskustelu Jumalan valtakunnan murtautumisesta maailmaan. Helsinki: Suomen Lähetysseura.
- 2010 Käännyttämistä vai kääntymystä? Vallankäytön ja kristillisen todistuksen suhde. Helsinki: Suomen Lähetysseura.
- 2012 Maailmanlähetyksen tienhaarassa. Siirtymävaiheen teologisia kysymyksiä. Helsinki: Suomen Lähetysseura.
- 2014 Kirkkojen maailmanneuvoston ekumeeninen lähetys- ja evankelioimisasiakirja Yhdessä kohti elämää: Lähetys ja evankelioiminen muuttuvassa maailmassa. – Lähetysteologinen Aikakauskirja 16. 27–30.

Arkkila, R. & Niemelä, M.

- 2017 Elävän veden virrat. Suomen evankelinen liike sivuvirtoineen. Helsinki: Sley-Media.

Bosch, David J.

- 1981 Witness to the World. The Christian mission in theological perspective. London: Marshall, Morgan & Scott.
- 1991 Transforming Mission: Paradigm Shifts in Theology of Mission. Maryknoll, New York: Orbis Books.

Elämään ja oikeudenmukaisuuteen

- 2015 Suomen Lähetysseuran toiminnan teologinen perusta ja yhteistyön periaatteet. https://felm.suomenlahetykseura.fi/wp-content/uploads/2017/06/Teologinen_asiakirja_Suomen-Lahetykseura.pdf. Katsottu 10.4.2020.

Global Mission in the Twenty-first Century

- 1999 A Vision of Evangelical Faithfulness in God's Mission. Evangelical Lutheran Church in America, Division for Global Mission. https://download.elca.org/ELCA%20Resource%20Repository/Global_Mission_21.pdf. Katsottu 1.3.2020.

Guder, Darrell L. (ed.)

1998 Missional Church. A Vision for the Sending of the Church in North America. Grand Rapids, Mich.: W.B. Eerdmans Publ.

Haapiainen, Timo-Matti

2014 Jumalan lähetys: Georg Friedrich Vicedomin Missio Dei -mallin rakenne ja ekumeeninen konteksti. Diss. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Jukko, Risto

2014 Kirkkojen maailmanneuvoston ekumeeninen lähetys- ja evankelioimisasiakirja Yhdessä kohti elämää: Lähetys ja evankelioiminen muuttuvassa maailmassa. – Lähetysteologinen Aikakauskirja 16. 31–40.

Jukko, Risto & Rusama, Jaakko

2014 Your Kingdom Come: The International Mission Partnership Consultation of the Evangelical Lutheran Church of Finland Järvenpää, Finland March 31 - April 3, 2014. Helsinki: National Church Council, Department of International Relations.

Kansanlähetyksen ohjelma

2011 http://wp.sekl.fi/seklsivu/wp-content/uploads/sites/49/2015/02/OHJELMA_-03_09_2011.pdf. Katsottu 6.3.2020.

Karttunen, Tomi

2020 Mitä on luterilaisuus? Kirkko, teologia ja yhteiskunta. Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 62.
https://evl.fi/documents/1327140/45386794/31366554_Mita_on_luterilaisuus_KTKVJ62_20_03_11_B_netti.pdf/b8cfd95c-84ab-01c5-715a-3496b2999b62?t=1584453993047. Katsottu 12.4.2020

Kirkkolaki

1993 <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054>. Katsottu 8.4.2020.

Kirkkojärjestys

1993 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931055>. Katsottu 8.4.2020.

Kohtaamisen kirkko

2016 Kansainvälisen ja ekumeenisen toiminnan sekä uskontojen kohtaamisen suunta vuoteen 2020.
<https://evl.fi/documents/1327140/52567042/Kohtaamisen+kirkko+Kv+ja+ekum+toiminnan+suunta+2020+verkkoversio.pdf/76aeae4a-ff4e-4a12-0457-4651323389f8?t=1565616623000>. Katsottu 11.3.2020.

Koskeniemi, Lauri

1984 Suomen evankelinen liike. Helsinki: SLEY-kirjat.

Latvala, Piia

2006 Lähetys kontekstissa -asiakirja on selventävä ja syvälinen, mutta ei ongelmaton. – Kirkkomme Lähetys 1/2006. 22–25.

Lindgren, Juhani

1997 Lähetyks 2001: Lähetyksstrategian näköaloja vuosituhanen vaihteessa.
Kauniainen: Perussanoma.

Linjauk sukupuolten välisestä oikeudenmukaisuudesta

2013 Suom. Minna Hietamäki. Helsinki: Kirkkohallitus.

Lähetyks kontekstissa

2005 Muutos, sovitus, voimaannuttaminen. LML:n puheenvuoro
ekumeeniseen keskusteluun lähetyksestä. Suom. Tiina Ahonen.
Helsinki: Kirkkohallitus.

Muistio SLEY

2019 Ohjaukseskustelu: Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys (SLEY).
Suomen ev.-lut. kirkko, Ulkoasiain osasto.

Mäkelä, Jaakko

2006 Sananselitystä – Luterilaisen maailmanliiton lähetyksasiakirjan termien
taustoja. – Kirkkomme Lähetyks 1/2006. 26–27.

Mäkipää, Pekka et al.

2016 Opas lähetykselämään.

Piispainkokouksen lausunto 3/2009 kirkkohallitukselle

2009 Piispainkokouksen lausunto kirkon lähetyksstrategiasta. ASIANRO 2008-
00951.

Repo, Matti

2014 Kirkkojen maailmanneuvoston ekumeeninen lähetyks- ja
evankelioimisasiakirja Yhdessä kohti elämää: Lähetyks ja evankelioiminen
muuttuvassa maailmassa. – Lähetykssteologinen Aikakauskirja 16. 41–45.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetyksstyön ja kansainvälisen diakonian
peruslinja vuoteen 2015

2010 Lähetyksstrategian teologinen perusta. Hyväksytty jatkovalmistelun
pohjaksi kirkkohallituksen täysistunnossa 23.11.2010.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetyksyhteistyön sopimukset

2010 KLT 2/2010.

Yhdessä Jumalan lähetyksessä

1988 Luterilaisen maailmanliiton näkemys lähetyksestä. Suom. Timo Vasko ja
Marja Matikka. Luterilainen maailmanliitto, ajankohtaisia missiologisia
dokumentteja nro. 2. Helsinki: Kirkon lähetyksstyön keskus.

Yhdessä kohti elämää

2013 Lähetyks ja evankelioiminen muuttuvassa maailmassa.
<http://www.ekumenia.fi/data/liitteet/yhdessa-kohti-elamaa.pdf>. Katsottu
24.2.2020.

Yhteinen todistus

2018 Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetyksen peruslinjauk.

https://evl.fi/documents/1327140/52567042/Yhteinen_todistus_vihko_2018/caaee476-4dd1-211a-d699-49027e6662ff. Katsottu 1.3.2020.

Vasko, Timo

1991 Luterilainen lähetyskäsitys. Helsinki: Kirjapaja.

Zurlo, Gina A. & Todd M. Johnson & Peter F. Crossing.

2020 World Christianity and Mission 2020. Ongoing Shift to the Global South.
– International Bulletin of Mission Research 44 no. 1. 8–19.